

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ÂŞIK ALİBOĞLU HAYATI VE ŞİİRLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ebru YÜKSEL

Niğde
Ağustos, 2019

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ÂŞIK ALİBOĞLU HAYATI VE ŞİİRLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ebru YÜKSEL

Danışman: Prof. Dr. Hatice İÇEL
Üye: Doç. Dr. Ramis KARABULUT
Üye: Dr. Öğr. Üyesi Atiye NAZLI

Niğde
Ağustos, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “ÂŞIK ALİBOĞLU HAYATI VE ŞİİRLERİ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

22/ 08/ 2019

EBRU YÜKSEL

ONAY SAYFASI

Prof. Dr. Hatice İÇEL danışmanlığında **Ebru YÜKSEL** tarafından hazırlanan "**Âşık Aliboğlu Hayatı ve Şiirleri**" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarih: 22/08/2019

JÜRİ :

Danışman : Prof. Dr. Hatice İÇEL

Üye : Doç. Dr. Ramis KARABULUT

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Atiye NAZLI

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Emin Hüseyin ÇETENAK
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Kökene yüzyıllar öncesine dayanan âşık edebiyatı, oldukça kalabalık bir temsilci kitlesine sahiptir. Bu temsilciler âşıklık geleneğini geçmişten günümüze yaşatmaya devam etmektedirler.

Âşıklar düne ışık tutan tarihin önemli kahramanlarındandır. Verdikleri ürünlerle hem geleneği geçmişten günümüze taşımışlar, hem de yaşadıkları yüzyıllar hakkında kıymetli bilgiler vermişlerdir.

Âşıklık geleneğinin günümüzde de devam etmesi bu geleneğin hiç bitmeyecek bir kültür ögesi olduğunun göstergesidir. Bu doğrultuda bu geleneğin temsilcilerinin ve onların verdiği ürünlerin incelenmesi âşık edebiyatı araştırmalarına katkı sağlayacaktır. Bu düşünceden hareketle biz de çalışmamızda XX. yüzyılda eser veren âşıklardan olan Aliboğlu'nu konu aldık.

Âşığımız hayatta olmadığı için yaşamı ile ilgili bilgiler oğlu Doğan Gündeğer, Altunhisar eski Belediye Başkanı Erdal Sarı, Aliboğlu'nun ilkokul öğretmeni Cuma Börekçi ve arkadaşı Ali İhsan Angı'dan alınmıştır. Şiirlerin yazımında imlaya dokunulmamış, herhangi bir değişiklik yapılmayarak özgün yazım korunmuştur. Şiirlerinin bir kısmı zamanla tahrip olup kaybolduğu için hepsine ulaşılamamıştır.

Çalışmamız *Ön Söz, Kısaltmalar, Giriş, Kaynakça, Şiir İndeksi, Sözlük ve Ekler* dışında üç bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde âşık edebiyatı ve Niğde Altunhisar âşıklık geleneği hakkında genel bir bilgi verilmiştir.

Çalışmamızın *I. Bölüm*'ü "*Âşık Aliboğlu'nun Hayatı ve Sanatı*" başlığını taşımaktadır. Burada Âşık Aliboğlu'nun dedesinden başlayarak şeceresi çıkarılmış, çocukluğu, eğitim hayatı, evliliği, çocukları ve mesleği ile ilgili olarak ayrıntılı bilgi verilmiştir. Ayrıca Aliboğlu'nun edebi şahsiyeti üzerinde durulmuştur.

"*Âşık Aliboğlu'nun Şiirlerine Genel Bir Bakış*" başlıklı *II. Bölüm*'de Âşığın şiirleri şekil ve tür açısından incelenmiştir. Ahenk unsurları olan kafiye, redif ve durak yapısı, şiirlerinde işlenen temalar ve âşığın eğitici şiirleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde ayrıca şiirlerdeki atasözü, deyim ve dua örnekleri tespit edilmiştir.

III. Bölüm “Âşık Aliboğlu'nun Şiirleri” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde âşığın şiirleri yer almaktadır. Bu şiirler 7'li, 8'li, 11'li, 14'lü ve serbest ölçülü olmak üzere tasnif edilmiş, her grup kendi içinde ve ayak sesine göre sıralanmıştır.

Sonuç bölümünde çalışmamız hakkında genel bir değerlendirme yapılmış ve elde edilen veriler sunulmuştur.

İndeks kısmında ise şiirlerin ilk dörtlüklerinin son iki mısrası ayak seslerine göre alfabetik bir şekilde sıralanmıştır.

Kaynakça kısmında çalışmamızda yararlanılan kaynaklar yazarların soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Yöresel bazı kelimelerin anlamları ise *Sözlük* kısmında verilmiştir.

Çalışmamızın sonunda bulunan *Ekler* bölümünde âşığımızın Vahap Okay'a yazdığı mektuplar ve Âşık Âliboğlu'na ait bazı fotoğraflar bulunmaktadır.

Araştırmamız sırasında bize Aliboğlu ile ilgili her türlü bilgiyi sağlayan Aliboğlu'nun oğlu Doğan Gündeğer'e, emeklerinden dolayı annem Yüksel ve babam Yusuf Köylüoğlu'na; sevgili eşim Said Sami Yüksel'e teşekkür ederim.

Çalışmanın her aşamasında bana destek olan ve fikirleriyle yol gösteren danışman hocam Prof. Dr. Hatice İçel'e teşekkürlerimi sunarım.

Ebru YÜKSEL

Niğde-2019

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÂŞIK ALİBOĞLU HAYATI VE ŞİİRLERİ

YÜKSEL, Ebru
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hatice İÇEL
Ağustos 2019, VII+172 sayfa

Köklü bir gelenek olan âşıklık, yüzyıllar boyu değişim göstererek devam etmiştir. Önceleri sazlarını ellerine alarak diyar diyar gezen âşıklar zamanla âşık derneklerine bağlı olarak sanatlarını icra eder hâle gelmişlerdir. Bu doğrultuda birçok âşık çağının gelişmelerine ayak uydurarak eser vermeye devam etmiştir.

Bu çalışmada âşıklık geleneğini XX. yüzyılda devam ettiren âşıklardan olan Aliboğlu'nun hayatı, sanatı, âşıklık geleneği içerisindeki yeri, âşıklığının ve şiirlerinin farklı yönleri değerlendirilmiştir. Âşık Aliboğlu'nun köy enstitüsü mezunu olup yüksek öğrenim görmesi âşık şiirine ve âşıklığına farklı bir boyut kazandırmıştır. Şiirlerinde çoğunlukla eğitimci yönünü ön planda tutan Aliboğlu, geleneğin birçok özelliğini de bünyesinde barındırır. Şiirlerinde işlediği konularla toplumdaki herkesi bir gören, bulunduğu dönemin toplumsal sorunlarını eleştiren ve bu sorunlara çözümler sunan Aliboğlu, yalın bir dil kullanarak toplumun her kesimine hitap etmektedir. Ustası bulunmayan Aliboğlu'nun etkilendiği önemli şahsiyetler kendi gibi Altunhisarlı olan Âşık Tahiri ve Vahap Okay'dır. Âşık Aliboğlu bulunduğu dönemin imkânlarından yararlanarak şiirlerinin çoğunu Vahap Okay'ın çıkardığı *Kolay İlan* adlı gazeteye göndermiştir.

Yapılan incelemelerle Aliboğlu'nun hem içerik hem de yapı bakımından değişikliğe uğrayarak devam eden âşıklık geleneğini XX. yüzyılda sürdürdüğü görülmüştür. Yaşanılan dönemin teknolojik gelişmeleriyle boyut değiştiren âşıklık geleneğine ayak uyduran Âşık Aliboğlu'nun çağının gerisinde kalmadığı aynı zamanda gelenekselliği de devam ettirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Âşık, âşık şiiri, âşık edebiyatı, Aliboğlu.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS

LIFE AND POETRY OF ASIK ALIBOĞLU

YUKSEL, Ebru
Department of Turkish Language and Literature
Thesis Supervisor: Professor. Dr. Hatice İÇEL
August 2019, VII+172 pages

Minstrelsy, which is a long-established tradition, has continued showing variations for centuries. Minstrels previously travelling with their saz, then performed their art through minstrels' societies. Accordingly a lot of minstrels has continued to produce works by keeping pace with the developments of their eras.

In this study, the life, art, influence in the tradition of minstrelsy, different aspects of minstrelsy and poetry of Aliboğlu who carried on the tradition of minstrelsy in the 20th century have been evaluated. Having graduated from the village institute, higher education of Asık Aliboğlu affected his minstrel poetry in different aspects. Aliboğlu, who prioritizes the educator aspect in his poems, incorporates many features of the tradition. Aliboğlu who treated each member of the society equally and who criticized and offered solutions to social matters of his era affected every layers of the society by using a plain language. Asık Aliboğlu who didn't have a mentor got influenced by important figures such as Asık Tahiri and Vahap Okay from Altunhisar just like him. Asık Aliboğlu benefited from the opportunities of his time and sent many of his poems to Vahap Okay's *Kolay İlan* newspaper.

Through the researches, it has been concluded that Aliboğlu maintained the tradition of minstrelsy which keeps going by changing in contextual and structural aspects in the 20th century. It has been concluded that Asık Aliboğlu, who kept up with the tradition of minstrelsy which changed its dimensions with the technological developments, did not remain behind its era and continued its traditionalism.

Keywords: Minstrel, minstrel poetry, minstrel literature, Aliboğlu.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
ÖZET	III
ABSTRACT.....	IV
KISALTMALAR.....	VII
0. GİRİŞ	1
0.1. Âşık Edebiyatı ve Niğde Altunhisar Âşıklık Geleneği	2
I. BÖLÜM.....	8
I. ÂŞIK ALİBOĞLU'NUN HAYATI VE SANATI.....	9
I.1. Âşık Aliboğlu'nun Hayatı.....	9
I.1.1. Memleketi.....	9
I.1.2. Dedesi.....	9
I.1.3. Babası ve Annesi.....	9
I.1.4. Doğumu.....	10
I.1.5. Eğitimi - Öğretimi ve İşi	10
I.1.6. Görev Yaptığı Yerler.....	10
I.1.7. Eşi ve Çocukları	11
I.1.8. Siyasi Hayatı	12
I.1.9. Ölümü.....	12
I.2. Âşık Aliboğlu'nun Sanatı	12
I.2.1. Edebî Şahsiyeti	12
I.2.2. Etkilendiği ve Etkilediği Kişiler.....	13
I.2.3. Mahlasını Alması	17
I.2.4. Saz Çalması	17
II. BÖLÜM	19
II. ÂŞIK ALİBOĞLU'NUN ŞİİRLERİNE GENEL BİR BAKIŞ	20
II.1. Şiirlerin Şekil Özellikleri.....	20
II.2. Ahenk Unsurları (Kafiye, Redif, Durak)	21
II.3. Şiirlerinde İşlediği Konular	26
II.3.1. Tabiat	26
II.3.2. Gurbet	29
II.3.3. Atatürk	29
II.3.4. Vatan-Bayrak	30

II.3.5. Kahramanlık.....	31
II.3.6. Hiciv-Taşlama.....	33
II.3.7. İl ve ilçeler	35
II.3.8. Şahsiyetlere Yazdığı Şiirler	36
II.3.9. Diğer Konular	37
II.4. Şiirlerin Dil ve Üslup Özellikleri.....	38
II.5. Şiirlerdeki Söz Sanatları	40
II.6. Eğitici Şiirleri	61
II.7. Atasözleri ve Deyimler	64
II.8. Dualar	69
II.9. Renkler.....	69
III. BÖLÜM.....	74
III. ÂŞIK ALİBOĞLU'NUN ŞİİRLERİ	75
III.1. Yedi Heceli Şiirler.....	75
III.2. Sekiz Heceli Şiirler.....	93
III.3. On Bir Heceli Şiirler	95
III.4. On Dört Heceli Şiirler	130
III.5. Serbest Ölçülü Şiirler	140
SONUÇ.....	144
İNDEKS.....	146
KAYNAKÇA.....	153
SÖZLÜK.....	157
EKLER.....	159
ÖZGEÇMİŞ	172

KISALTMALAR

age. : Adı geçen eser

AKDITYK : Atatürk Kùltür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu

C. : Cilt

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

e.t. : Erişim Tarihi

haz. : Hazırlayan

KB: Kùltür Bakanlığı

s. : Sayfa

S. : Sayı

SBE: Sosyal Bilimler Enstitüsü

TDK: Türk Dil Kurumu

TTK: Türk Tarih Kurumu

vb. : Ve benzeri

vd. : Ve diğerleri

0. GİRİŞ

(ÂŞIK EDEBİYATI VE NİĞDE ALTUNHİSAR ÂŞIKLIK GELENEĞİ)

0. GİRİŞ

0.1. Âşık Edebiyatı ve Niğde Altunhisar Âşıklık Geleneği

Halk edebiyatından beslenen ve kendine has ferdî bir edebiyat oluşturan âşık edebiyatının ortaya çıkışının tam tarihini vermek oldukça güçtür. Türklerin Orta Asya'dan göç etmesi ve Anadolu'da yeni medeniyet kurmaları, yeni bir din benimsemeleri, âşık edebiyatının sözlü kültür ürününe dayanarak gelişmesi bu güçlüğün başlıca unsurları arasındadır. Bu durumlar incelemeyi ve tam tarih vermeyi oldukça zorlaştırmaktadır (Oğuz, vd, 2014: 287).

Kaynaklara bakıldığında Fuat Köprülü şöyle bir sonuç çıkarmıştır: *“Türklerin halk şâir-mûsikîşinâsları hakkındaki ilk tarihî malûmat, Atillâ devrine, yani Milâdî V. asrın ilk yarısına âittir. Garp kaynaklarının verdiği bu bilgiye göre, Atillâ'nın ordusunda şâirler ve mızıkacılar vardı; onun ziyâfetlerinde bu şâirler, Atillâ'nın kahramanlıklarına, zaferlerine dâir inşâd ettikleri şiirleri okurlardı”* (Köprülü, 1999:157).

Köprülü'nün araştırmalarından yola çıkarak şairliğin çok eskiye dayandığını görmekteyiz. Şairler savaşta, şölenlerde, merasimlerde şiirler söyleyerek, hem o döneme ait bilgiler verip tarihin canlı kahramanları olurken hem de sanatçılıklarını ortaya koymaktadırlar.

Tarihte bilenen ilk Türk şairlerine bakacak olursak *“İslamiyet'in kabulünden önce Mâni ve Burkan kültür çevresinde yetişen Aprinçur Tigin, Kül Tarkan, Singku SeliTutung, Ki-ki, Pratyaya- Şiri, Asıg Tutung... gibi şairlerin yanında XI. asırda Divânü Lügat-it Türk'teki malzemelerin bir kısmının kendisine ait olacağı tahmin edilen Çuçu...”* gibi isimlere ulaşırız (Elçin, 2005: 7).

XV. yüzyıla gelene kadar âşık edebiyatında çok fazla gelişme görülmemiştir. Fakat XV. yüzyıl ve sonrasında âşık edebiyatı yeni bir oluşum içine girmiştir. Bunun nedenini Erman Artun şöyle açıklamaktadır:

“Önceleri dinî-tasavvufî halk edebiyatı olarak gelişen Türk Edebiyatı XV. yüzyılın sonlarından sonra sosyal ve politik nedenlerden dolayı yeni bir oluşum içine girerek, âşık edebiyatı olarak şekillenmeye başlamıştır. Bunda üç süreç etken olmuştur. Bunlar; Kutsallıktan arınma, kültürel farklılaşma ve halkın yeni coğrafyada yerleşik düzenle bireyselleşmesidir.” (Artun, 2011: 2).

Erman Artun'un açıklamalarına göre âşık edebiyatının XV. yüzyıldan sonraki değişiminde halkın yerleşik hayat düzenine geçmesi ve kültürel değişimleri oldukça etkili olmuştur. Yaşanılan değişiklikler âşık edebiyatının ferdîleşmesinde de önemli rol oynamıştır.

Âşık kelimesi yerine İslamiyet'ten önce “ozan, kam, baskı” gibi isimler kullanılırken İslamiyet'in kabulünden sonra “âşık” kelimesi daha çok kullanılmıştır. (Güzel - Torun, 2003: 231-240).

İslamiyet'in kabulünden sonra âşık olarak değişen bu terim birçok araştırmacı tarafından eleştirilmiştir. Bu da pek çok karışıklığa neden olmuştur. Bu hususta Fuat Köprülü şunları söylemektedir:

“Anadolu'nun muhtelif köşelerinde, hattâ bugün bile 'Âşık' ünvanını taşıyan ve çaldığı sazla kendisinin veya başkalarının şiirlerini terennüm eden şâir-çalgıcı'lara, yâni saz şâirleri'ne tesâdüf olunmaktadır. Panayırlarda, kahvehânelerde, düğünlerde, bir kelime ile umûmî toplantılarda, eskiden daha sık rastlandığı hâlde, elli yıldan beri gittikçe azalan içtimâî mevki'lerini ve ehemmiyetlerini kaybeden bu Âşıklar, Osmanlı İmparatorluğu memleketlerinde, hattâ Tanzimat'tan sonra bile, XX. asır başlarına kadar, mühim bir meslekî zümre hâlinde devam etmekte ve İmparatorluk'un her tarafında bunlara tesadüf olunmakta idi” (Köprülü, 1999: 165).

Köprülü'nün araştırmalarından yola çıkarak şöyle söyleyebiliriz: Sanatlarını her ortamda saz eşliğinde icra ettikleri için âşıklara “saz şairi” denmektedir. Âşık terimi ise genel kullanımdan dolayı tercih edilmiştir.

Saim Sakaoglu genel olarak “âşık” terimini kullanmayı tercih etmiştir. Ayrıca âşık şiiri temsilcilerini karşılamak üzere “âşık, saz şairi, ozan, hak ozanı, sazlı ozan, halk şairi, hak şairi, hak âşığı, halk âşığı, badeli âşık, meydan şairi, kalem şairi, çöğür şairi” gibi on beşe yakın ayrı kelime tanımlamıştır. Verdiği kelimeleri tek bir çatı altında toplamak gerektiğini, ortak bir isim bulunursa bu karmaşanın biteceğini de savunmuştur (Sakaoglu, 1986: 247-251).

Pertev Naili Boratav da “âşık” terimini kullanmıştır. Boratav gerekçesini şöyle açıklamıştır: “Bu kelime ile belirtilen sanatçılar öteden beri kendilerini âşık diye adlandırdıkları için biz bu deyim kullanmayı yeğliyoruz” (Boratav, 1969: 21).

Şükrü Elçin “âşık” terimini kullanırken, Öcal Oğuz ise “halk şairi” gibi genel bir terim kullanmayı önerir (Oğuz, vd. , 2014: 311).

Terim hakkındaki bu genel bilgilerden sonra âşıklık geleneği hakkında bilgi vermenin yerinde olacağı kanaatindeyiz:

Bir âşık adayını âşıklığa hazırlayan faktörlerin başında onun bir kızı görüp âşık olup, ona kavuşamaması, bir âşığın hikâyesini okuyup ondan etkilenmesi, ailesinde veya etrafında bir âşık olması, gurbete gitme, yoksulluk veya içindeki duyguları dışı vuramama sebepleri başta gelir (Oğuz, vd, 2014: 315).

Her âşığın şiirinde kullandığı bir takma ad vardır. Bu takma ada şairin mahlası da denir. “*Mahlas, divan edebiyatında ve âşık edebiyatında sanatçının benimsediği, eserlerinde kullandığı isimdir. Şiirin kime ait olduğunun bilinmesi ve şiirlerin karışması kaygısıyla doğan tapşırma ya da mahlas âşıkların şiirlerinin günümüze gelmesini sağlamıştır*” (Artun, 2011: 6).

Âşıklar şiirlerini genellikle saz eşliğinde söylerler. Gelenek içinde saz âşık için kutsal bir ögedir. Âşıklar saz çalmayı genelde ustalarından öğrenirken kendi kendine öğrenen âşıklar da vardır. Saz çalmayı bilmeyen âşıklar olsa da saz çalan âşıklar daha çok itibar görmüşlerdir (Oğuz, vd, 2014: 317-318).

Çıracılık eğitimi bir âşığın yetişmesinde en çok uygulanan yollardan biridir. Âşık olma yolunda olan kişi ustasının yanında meclisleri gezer ve böylece tecrübe kazanır:

“*Âşık edebiyatında çırak yetiştirme geleneği yüzyıllar boyu yaşatılan bir gelenektir. Usta âşık saza ve söze kabiliyeti olan bir genci çırak edinir, yanında gezdirir, saz ve söz meclislerine sokar, günü gelince mahlasını verir*” (Kaya, 2000: 13).

Usta-çırak ilişkisi zamanla edebiyatta âşık kollarını oluşturmaya başlamıştır. Ustalarının yanında yetişen âşıkların oluşturduğu önemli kolları Doğan Kaya şöyle belirlemektedir: “*XIX. yüzyıldan itibaren, edebiyatımızda önemli kollar olarak zikredebileceğimiz Erzurumlu Emrah, Ruhsatî, Dertli, Sümmanî, Derviş Muhammed, Huzurî ve Şenlik kolları*” (Kaya, 2000: 14).

Âşıklık geleneği; sözlü ortamlarda, kahvehanelerde, âşık fasıllarında, salon programlarında, yazılı ve elektronik ortamlarda gelişme göstermiştir. Âşık fasıllarında ise münferit manzum söyleyişler, hikâye anlatma, karşılaşmalar ve askı-muamma uygulamalarına rastlanmaktadır (Oğuz, vd, 2014: 319-340).

Âşıkların şiirlerini oluşturdukları nazım şekilleri ve türleri de bu geleneğin bir parçasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda âşık edebiyatında kullanılan nazım şekilleri hakkında birçok araştırmacı farklı görüşler savunmuştur. Bu görüşler şöyledir:

Pertev Naili Boratav, uyak düzenine göre âşık şiirinde iki temel biçim belirlemiştir. Bunlar mâni ve koşma biçimidir. Mâni biçiminin âşıklar tarafından fazla kullanılmadığını, koşma biçiminin de 8 ve 11 heceli olduğunu ifade etmektedir (Boratav, 1969: 26).

Hikmet Dizdaroğlu bu konudaki düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir: “*Halk şiirinde, belirli kurallara bağlı nazım biçimleri yoktur. Halk şiirinde nazım biçimleri değil, türler vardır*” diyerek şeklin belirleyici olmayıp türün esas olduğunu savunmuştur (Dizdaroğlu, 1969: 45).

Ahmet Talat Onay, koşmaları kendi içinde şarkı, musammat koşma, yedekli/ayaklı koşma, zincirli koşma, musammat zincirli koşma, zincirli yedekli musammat koşma, acem koşması, tecnis, dasitan olarak ayırmıştır. Aruz ölçüsüyle yazılan şiirlerin şekillerini ise; vezni-ahar, satranç, gazel, selis, divan, kalenderi, semaî olarak ayırmıştır (Onay, 1996: 92-194).

Cem Dilçin, âşık edebiyatı nazım şekillerini koşma, destan, semai ve varsağı olarak belirlemiştir. Nazım türlerini ise; güzelleme, taşlama, koçaklama, ağıt olarak sınıflandırmıştır (Dilçin, 1983: 305-366).

Fuad Köprülü’ye göre türlerin adlandırılmasında en önemli unsur ezgidir: “*Hemen hemen aynı şekil ve mahiyette olan türkü, türkmâni, varsağı, gibi şekillerle koşma şekli arasındaki fark, bilhassa beste hususiyetlerine dayanıyordu*” (Köprülü, 2004: 294).

Öcal Oğuz, tür ve şekil konusu üzerine yaptığı çalışmalar sonucunda hece sayısına göre şekil belirlemenin doğru olmayacağını, tür konusunda da şiirin konusuna ve ezgisine bakılması gerektiğini söylemektedir. Bu çerçevede Oğuz, hece vezniyle yazılan şiirlerin nazım şekli olarak mâni, koşma ve destanı göstermektedir (Oğuz, 2001: 16).

Âşık edebiyatı hakkında günümüze kadar birçok çalışma yapılmıştır. Bunların bir kısmı genel nitelikte iken bir kısmı ise bölge ve yöre âşıklığını konu almaktadır. Ayrıca bunlar dışında sadece bir âşığı konu alan monografik çalışmalar da yapılmıştır. Bu bağlamda âşık edebiyatı hakkındaki bu genel bilgilerden sonra Aliboğlu’nun

mensubu olduğu Niğde âşıklık geleneği hakkında bilgi vermenin yerinde olacağını düşünüyoruz:

Niğde, âşık edebiyatı bakımından geleneğin sürdürüldüğü bir merkez olsa da sürekli göç vermesi yüzünden âşıkların fazla barınmadığı bir ildir. Âşıklar gerek geçim derdi gerekse başka sebeplerle gurbete giderler ve gittikleri yere ayak uydurmak adına buldukları yerin kültürünü alarak sentez kültür oluştururlar. Bu yüzden Niğde ilinin kendine ait bir âşıklık geleneği tam olarak oluşmamıştır. Âşıklık kültürünün tam olarak ne zaman başladığı hakkında kesin bir bilgi yoktur. Niğde ilinde âşıklar kendilerine bir veya birden fazla usta seçerler. Saz çalma hususunda âşıkların genelde usta olduğu ve hem çalıp hem de söyleyerek sanatlarını icra ettikleri görülmektedir. Mahlaslarını kendileri seçer ve genellikle “aşk, gurbet, toplumsal sorunlar, geçim sıkıntısı, doğa, milli ve yerli” konularda şiirlerini söylerler. Niğde’de eskiden âşık fasılları, akşam oturakları şeklinde yapılırken şu an yerini âşık derneklerine bırakmıştır. Çoğu âşık bu derneklere üye olarak geleneği devam ettirme çabasıdadır (Elitaş, 2006: 11-13).

Niğde’ye bağlı küçük bir kasaba olan Altunhisar, geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Altunhisar, ekonomik sebeplerden dolayı oldukça göç vermektedir. Ekonomik kaygılarla başka şehirlere giden insanlar geri dönmemişlerdir fakat memleketlerini de unutmamışlardır. Gurbet sevdası ile yazdıkları şiirlerle âşıklığa adım atanlar özlemlerini böyle gidermeye çalışmıştır. Özellikle günümüzde yazılı ve görsel iletişim araçlarının gelişimi gurbette bulunan memleket sevdalılarında oldukça kolaylık sağlamıştır (Angı - Angı, 2013: 3).

Altunhisar’da âşıklık geleneği âşık dernekleri vasıtası ile devam ettirilmektedir. Çoğu âşık dernekte buluşup hem saz çalıp hem de şiirlerini okumaktadırlar. Çoğu zaman kendilerinden önceki âşıkların şiirlerine besteler yaparak onların şiirlerini düzenlemektedirler.

Hem Niğde hem de Altunhisar birçok şairin uğrak noktalarından biri olmuştur. Erzurumlu Emrah ve Âşık Seyranî’nin yolculukları sırasında Niğde’ye uğradıkları rivayet olunmaktadır (Çolak, 2009: 20).

Altunhisar’ın âşıklık hususunda dikkatleri üzerine toplamasını Faruk Çolak şöyle izah etmektedir: “*Altunhisar son elli yılda Tahiri ve Kemalî Baba’nın gündeme gelmesiyle kısmen dikkatleri üzerine toplamıştır. Böylece Altunhisar’ın XIX. yüzyılda*

Orta Anadolu'da bir âşıklık merkezi olduğunun farkına varılmıştır.” (Çolak, 2009: 21).

Altunhisar âşık yetiştirme açısından adı duyulan bir yer olmamasına karşın yetiştirdiği iki büyük sanatçı olan Tahirî ve Kemalî Baba kendisinden sonra gelen âşıklara ilham vermiştir. Altunhisar'da yetişen ve bu iki büyük âşığın izinden giden diğer âşıklar ise “*Mevlüt Yıldırım (1896-1954), Tevfik Gündeğer (1932-2005), Erdal Sarı (1960-....)*” gibi sanatçılardır. Bu âşıklar özellikle Tahirî'nin manevi torunları olarak âşıklık geleneğini sürdürmektedirler (Angı - Angı, 2013: 237).

Böylece görüyoruz ki hem Niğde hem de Altunhisar, âşıklık geleneği bakımından gelişmekte olan yerlerdir. Her ne kadar günümüzdekiler, eski âşıklar gibi diyar diyar gezip sanatlarını icra edemeseler de teknolojinin gelişmesiyle sanatlarını yazılı ve görsel araçlarla sunmaktadırlar. Bu da günümüzde âşıklık geleneğinin boyut değiştirerek devam ettiğinin en büyük göstergesidir. Altunhisar'da yetişen Aliboğlu da bu âşıklık geleneğinin temsilcilerinden biridir. Tezimizde yöre âşıklık geleneği araştırmalarına katkı sunmak ve şiirleri üzerinde hiçbir çalışma yapılmayan Aliboğlu'nun eserlerini gün yüzüne çıkartmaya çalıştık.

Bu doğrultuda Ali Berat Alptekin tarafından hazırlanan “*Âşık Veysel Türküz Türkü Çağırırız*” ile Faruk Çolak tarafından hazırlanan “*Altunhisarlı Âşık Şifâi*” adlı eserlerdeki yöntemi takip ederek Aliboğlu'nun hayatını ve şiirlerini inceledik.

I. BÖLÜM

(ÂŞIK ALİBOĞLU'NUN HAYATI VE SANATI)

I. ÂŞIK ALİBOĞLU'NUN HAYATI VE SANATI

I.1. Âşık Aliboğlu'nun Hayatı

I.1.1. Memleketi

Asıl adı Tevfik Gündeğer olan Âşık Aliboğlu, 3 Nisan 1932 tarihinde Niğde ilinin Altunhisar ilçesinin Yukarı Mahallesinde dünyaya gelmiştir (KK1).

Âşığımızın doğup büyüdüğü Altunhisar, Niğde ilinin güney batısında Hasandağı'nın eteklerinde kurulmuştur. Altunhisar'ın şehir merkezine olan uzaklığı 35 km'dir. Eski bir yerleşim yeri olan Altunhisar Malazgirt Zaferinden sonra Selçuklu Devleti'nin daha sonra da Karamanoğulları'nın egemenliğine girmiştir. Fatih Sultan Mehmet zamanında Osmanlı egemenliğine giren ilçe Cumhuriyet'in ilanından sonra 1928 yılında nahiye olmuştur. 1956 yılında ise Ortaköy olan ismi güneyinde bulunan Altıntaş ovasından esinlenerek Altınhisar olarak değiştirilmiştir. 1991 yılında da Niğde'ye bağlı Altunhisar adı ile ilçe konumuna gelmiştir (www.altunhisar.gov.tr).

I.1.2. Dedesi

Âşık Aliboğlu'nun dedesi Ali Efendi 1880'li yıllarda Altunhisar'da doğmuştur. Altunhisar'da rençberlik yaparak geçimini sağlamıştır. Tarım ve hayvancılık konusunda oldukça iyidir. Okuma yazma bilmeyen Ali Efendi, ümmîdir. Bütün telli çalgılara iyi derecede hâkim olan Ali Efendi bu yeteneğini çocuklarına ve torunlarına da aktarmıştır. Ali Efendi, Altunhisar'da vefat etmiştir (KK1).

I.1.3. Babası ve Annesi

Âşık Aliboğlu'nun babası İbrahim Bey 1910'lu yıllarda Altunhisar'da doğmuştur. Okula gitmemesine rağmen okuma yazma bilir. Babasının mesleğini devam ettiren İbrahim Bey, yine babası gibi telli çalgılara hâkimdir. Akşam oturaklarında çalgı çalıp türkü söyleme konusunda da oldukça ustadır. Ata binmeyi ve ziraat hakkındaki bilgilerini oğullarına öğretmiştir. Altunhisarlı olan Fadime Hanım ile evlenmiştir. Bu evlilikten dört erkek üç kız olmak üzere yedi çocukları olmuştur. Çocukları sırasıyla; İsmail, Tevfik, Cemal, Cuma, Zahre, Mihri ve Münise'dir. İbrahim Bey 1961 yılında Altunhisar'da vefat etmiştir (KK1).

I.1.4. Doğumu

Âşık Aliboğlu, 3 Nisan 1932 tarihinde Niğde'nin Altunhisar ilçesinde dünyaya gelmiştir. İbrahim Bey ve Fadime Hanım'ın yedi çocuğundan biridir. Orta halli olan bu ailenin ikinci çocuğudur.

Babası İbrahim Bey, tarım ve hayvancılıkla uğraştığı için Aliboğlu daha küçük yaşlarda hayvancılık ve tarım işleriyle ilgilenir. Çok iyi at güder ve çobanlık yapar. Ağaçlara aşı uygulama ve ziraat işinde de oldukça usta olduğu bilinmektedir (KK1).

I.1.5. Eğitimi - Öğretimi ve İşi

Âşık Aliboğlu, ilkokulu Altunhisar'da okumuştur. Eğitimine Altunhisar'a yakın olan İvriz Köy Enstitüsünde devam etmiştir. 1954 yılında buradan mezun olup Altunhisar'da ilkokul öğretmenliğine başlasa da daha sonra eğitimine devam etmeye karar verir (KK1, KK4).

Âşık Aliboğlu, Ankara'ya giderek Gazi Eğitim Enstitüsüne başlar. 1964 yılında buradan Türkçe Öğretmeni olarak mezun olur. Ortaokul ve liselerde Türkçe öğretmenliği yapmaya başlar. Uzun yıllar müdürlük görevini üstlenerek yönetici olarak da çalışır. Öğretmenliğin yanı sıra babasından ve İvriz Köy Enstitüsünden aldığı tarım eğitimiyle uzun süre ziraat teknikerliği ile de meşgul olur (KK1, KK4).

Her yönden oldukça donanımlı olan Aliboğlu, İvriz Köy Enstitüsünde okuduğu için ülküsü olan vatanına, milletine, Atatürk ilke ve inkılâplarına aşkla bağlı bir âşıktır. Şiirlerinin bir kısmını çok sevdiği öğrencilerine yazmıştır. Şiirde “*çocuğa göreligi*” bulmak için daha sade dilde yazarak çocuklara şiiri sevdirmeye çabasıdadır. Çocuklar için yazdığı şiirlerle belirli gün ve haftalar adlı bir kitap çıkartmak istese de bu arzusunu gerçekleştirememiştir (KK1).

I.1.6. Görev Yaptığı Yerler

Âşığımız Türkiye'nin birçok yerinde görev yapmıştır. Niğde (Ortahisar/ Yakacak) – Amasya (Asker öğretmen olarak görev yapmıştır.), - Kastamonu (Azdavay), - Yozgat (Yenifakılı Yatılı Okul Müdürlükleri), - Niğde (İmam Hatip Lisesi), - Ankara (Sincan, Siteler ve Uluğbey Ortaokul müdürlükleri) görev yaptığı yerler arasındadır (KK1).

Âşık Aliboğlu, gezdiği gördüğü yerler hakkında da şiirler yazmıştır. Yozgat'ta bulunduğu sırada büyük oğlu Doğan Gündeğer'in nikâh töreninde şu şiiri yazmıştır:

Nidasız kalmış da ağlıyor Çamlık
Maziyi düşündüm şöyle bir anlık
Masalarda fokurduyor çaydanlık
İşte Çamlık işte Yozgat der gibi
Ben masumum gel hakkımı ver gibi (27 nolu şiir).

1980 yılında emekliliğe ayrılan Âşık Aliboğlu, bu tarihten sonra şiire ve sanata daha fazla vakit ayırmıştır (KK1).

I.1.7. Eşi ve Çocukları

Âşık Aliboğlu, Şeküre Hanım ve Bilal Bey'in kızları olan Fevziye Atalay ile 1957 yılında Altunhisar'da görücü usulü ile evlenmiştir. Eşi Fevziye Hanım da Altunhisarlı olup, ilkokul mezunu bir ev hanımıdır. Bu evlilikten Doğan, İlhan, Erkan, Orhan, Volkan adında beş erkek çocukları olur (KK1).

Doğan Gündeğer, 1957 yılında Altunhisar'da doğmuştur. İlkokulu babasının öğretmenlik yaptığı Yakacık'ta, ortaokul öğrenimini Kastamonu Azdavay ve Yozgat Yenifakılı'da yine babasının görev yaptığı okullarda yapar. Ankara'da Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okurken aynı zamanda Tarım Bakanlığında da çalışmıştır. Eğitim Fakültesini bitirdikten sonra öğretmenlik mesleği yerine çalıştığı alanda ilerlemek istemiştir. En son Tarım Bakanlığına bağlı Yozgat Yerköy Hayvancılık Araştırma Enstitüsünde müdürlük yapar ve bu görevinden emekli olur. Evli ve iki çocuk babasıdır (KK1).

İlhan Gündeğer, 1958 yılında Altunhisar'da doğmuş ve ilkokulu Yakacık'ta okumuştur. Eğitimine devam etmeyerek ticaret hayatına atılan İlhan Bey, evli olup iki çocuk babasıdır ve Ankara'da yaşamaktadır (KK1).

Erkan Gündeğer, Altunhisar'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini abisi Doğan Bey'le birlikte yapmıştır. Üniversiteyi bitirdikten sonra hesap uzmanlığı görevine başlar. Evli olup, hâlen çalışmaktadır (KK1).

Orhan Gündeğer, psikiyatri uzmanıdır. Annesiyle birlikte yaşamaktadır (KK1).

Volkan Gündeğer, 1980 yılında Ankara'da doğmuştur. Özel bir şirkette idari müdürlük yapmaktadır. Evli ve bir çocuk babasıdır (KK1).

I.1.8. Siyasi Hayatı

Çok yönlü olan Âşık Aliboğlu, 1991 yılında siyasete de adım atmıştır. Genel seçimlerde CHP'den Niğde milletvekilliğine aday adayı olmuştur. Ancak başarılı olamadığı için siyasi yaşamını kısa sürede noktalamıştır. (KK1, KK3).

I.1.9. Ölümü

Âşık Aliboğlu, yakalandığı pankreas kanseri nedeniyle uzun süre tedavi görmüş, fakat sonuç alınamamıştır. Âşığımız 28 Kasım 2005 tarihinde Ankara'da vefat etmiştir. Memleketine gömülmek istediğini ve mezarının başına kendi yazdığı şu şiirinin yazılmasını vasiyet etmiştir (KK1):

Ne ağa oğluyuz ne de beyzade
Şu fani dünyadan olduk azade
Dostlar yol göründü gayri müsaade
Ağırdır yükümüz durmaya gelmez
Nicedir hâlimiz sormaya gelmez.

ALİBOĞLU

I.2. Âşık Aliboğlu'nun Sanatı

I.2.1. Edebî Şahsiyeti

Âşık Aliboğlu çocuk yaşlarda başladığı şiir yazma alışkanlığını hayatının sonraki aşamalarında daha da ilerleterek usta bir şair olma yolunda adımlar atmıştır. Âşığımız küçüklüğünde dedesi ve babasından ilerleyen yıllarda da meşhur Altunhisarlı Âşık Tahiri'den etkilenerek şiir yazmaya başlamıştır (KK1, KK3).

Dedesi ve babası Altunhisar'da akşam oturaklarında saz çalıp türkü söylemeye giderken her daim yanlarında olan Aliboğlu onların bu yeteneklerinden nasibini alarak küçük yaşlarda saz çalmayı öğrenmiştir. Dedesi ve babası bütün telli ve vurmali enstrümanları çalabildikleri için Aliboğlu da zorlanmadan ve zevkle bu yeteneğini geliştirmiştir. Keman konusunda da oldukça usta olan aşığımızın edebî şahsiyetinin gelişmesinde bu yeteneğinin de önemli rolü vardır (KK1).

Âşık Aliboğlu'nun sanat hayatında iki önemli şahsiyet bulunmaktadır. Birincisi Altunhisarlı Âşık Tahiri diğeri ise Vahap Okay'dır.

Kolay İlan gazetesine şiir gönderirken Vahap Okay'a yazdığı mektuplar da ona olan hayranlığının belgesidir. Âşığın mektuplarından örnekler tezimizin ekler bölümünde bulunmaktadır.

Âşık şiirinde özellikle XX. yüzyılda eser veren şairlerin çoğu ya ilkokul mezunudur ya da okuma yazma bilmez. Tevfik Gündeğer öğretmen olduğu için dilin özelliklerini bilen, sözcük dağarcığı oldukça geniş bir âşığıdır. Türkçe eğitimi verdiği için de birçok yazar ve şairi okuyup onları kendine örnek almıştır.

Âşık Aliboğlu'nun, İvriz Köy Enstitüsünden mezun olması buradan aldığı eğitim ve terbiye şahsiyetinin belirlenmesinde önemli rol oynar. Altunhisar İlkokulunda âşığımızın öğretmeni olan Cuma Börekçi, Tevfik Gündeğer hakkında "*Konuşurken bile şiir yazardı, o kadar muazzam bir şairdi*" diyerek övgülerini belirtmiştir. Vatana ve millete bağlılık, Atatürkçülük, Türklük ve milliyetçilik aşkıyla yazdığı şiirlerin temeli bu dönemlere dayanır (KK1, KK2, KK3, KK4).

Âşık Aliboğlu'nun İvriz Köy Enstitüsü eğitim gördüğü dönemde yazdığı şiirlere şu örnekleri verebiliriz:

Üç tarafın mavi deniz çevrili,
Avrupa'ya kol uzatan Rumeli,
Yemyeşil duvağı, gözü sürmeli,
ATA armağanı benim Türkiye'm (33 No'lu şiir).

Gözler şahin bakışlı,
Saçlar altın nakışlı
Her zaman dimdik başlı,
Gözümde Atatürk'üm (10 No'lu şiir).

I.2.2. Etkilendiği ve Etkilediği Kişiler

Âşık Aliboğlu, Altunhisar'ın sembolü hâline gelen Âşık Tahirî'nin manevi torunlarından biridir. Şiir yazmaya çocuk yaşlarda Âşık Tahirî'ye özenerek başlar. Böylece âşıklığa ilk adımını atan Âşık Aliboğlu, ustası olarak Âşık Tahirî'yi kabul eder. İleriki zamanlarda Âşık Tahirî hakkında yapılan çalışmalara yardımcı olup, çeşitli komitelerde görev alarak Âşık Tahirî'ye şiirler de yazmıştır (KK2, KK3).

"Ozan Tahirî, 1812 yılında Ortaköy'de (Altunhisar) doğmuştur. Öz adı Mehmet, mahlası Tahirî'dir. Halk arasında Tahirî adıyla ün salmıştır. Babasının

adı Ağazade Hacı Ali Ağa, annesinin adı ise Raziye'dir. Tahirî ilköğretimini mahalle mektebinde yaptıktan sonra, Bor ve Kayseri medreselerinde okuyarak kültürünü arttırmıştır. Köyünde tarım işleriyle meşgul olur, ara sırada imamlık ve vaizlik yaparak geçimini sağlamıştır. Kimin kızıyla evlenmiş bilmiyoruz fakat yaşamını yitirirken yanında Nuri ve Celâl adında iki oğlunun bulunduğunu şiirlerinden anlıyoruz” (Angı - Angı, 2013: 9-10).

Âşık Tahirî'nin, yukarıda vermeye çalıştığımız hayat hikâyesinden hareketle yaşamının büyük çoğunluğunu köy işlerine adanmış ve geçimini bunlarla sağladığı görülmektedir. Tahirî'nin âşıklık yeteneğini Angı şu şekilde değerlendirmektedir:

“Âşık Tahirî, ozanlık yeteneği olduğu muhakkak ise de başka ne gibi nedenlerle koşmalar, destanlar söylemeye başladığı bilinmiyor. Okur-yazar biraz da medrese öğrenimi gördüğünü bildiğimiz Âşık Tahirî, edebi kişiliğini ve şöhretini “halk edebiyatı” çevresinde bulmuş ve ünlü halk şairleri arasında sayılmaya hak kazanmıştır. Âşık Tahirî'nin şiirleri iki bölümde irdelenebilir: Hece ölçüsüyle söylediği koşmalar, nefesler, destanlar. Aruz ölçüsüyle yazdığı divanlar, semailer, kalenderiler vb.” (Angı - Angı, 2013: 12).

Aliboğlu'nun Âşık Tahirî'nin şiirleriyle büyüdüğü ve onu kendine usta olarak kabul ettiği yukarıda belirtilmişti. Edebi şahsiyetinin oluşmasında Tahirî'nin de rolü büyüktür. Aliboğlu çoğu şiirini Âşık Tahirî'ye yazmıştır. Altunhisar meydanında bulunan Âşık Tahirî anıtının yapımında ve mezarının Tahtaköprü'den Altunhisar'a getirilmesi için kurulan komitelerde yer alarak, yardımcı olmuş ve anıtın açılışında okunmak üzere şu şiiri yazmıştır:

Tahir olan **Tahirî**'ye el verir,
Arı olan petek petek bal verir,
Çiçek olan yaprak yaprak gül verir,
Aliboğlu ayrı, dil ayrı düştü (52 No'lu şiir).

Âşığın edebî hayatında gazeteci-yazar Vahap Okay'ın da ayrı bir yeri vardır. Âşık, kendi memleketlisi olan ve büyük işler yapan Vahap Bey'e olan hayranlığını her fırsatta dile getirmiştir.

Vahap Okay, 1911 yılında Altunhisar'da doğmuştur. İlköğrenimini Bor Numune İlkokulunda, ortaöğrenimini Adana Öğretmen Okulunda tamamlamıştır. Birçok yerde öğretmenlik yaptıktan sonra 1944 yılında istifa ederek ticaretle uğraşmaya başlamıştır. Daha sonra İstanbul Özel Gazetecilik Okulunu ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Halkla İlişkiler Enstitüsünü bitirmiştir. 1953 yılında *Kolay İlan* gazetesini yayımlamaya başlamıştır. Bu gazetede daha çok memleketi olan Niğde ile ilgili haberlere ağırlık vermiştir. 1957 yılında kendi

matbaasını kurmuştur. Birçok dernek ve kuruluşta yer almıştır. Altınhisarlı Âşık Tahiri anıtının yapılmasını sağlayan kişidir. Basılmış 11 adet kitabı bulunmaktadır. 2006 yılında vefat etmiştir (www.borhaber.net/vahap-okay-biyografi).

Âşığımız yazdığı şiirlerini Vahap Okay'ın yayınladığı “*Kolay İlan*” gazetesine gönderir ve yayımlanmasını sağlar. Böylece bu gazete âşığımızın hayatında çok önemli bir yere sahip olur. Aliboğlu, üstadı olarak gördüğü Vahap Okay'a ise şu şiiri yazmıştır:

Gazeteniz değmez olur elime,
Acep haberiniz var mı üstadım?
Gönlümden geçenler gelir dilime,
Yoksa bütün yollar kar mı üstadım?

Bir kapı ki kapanmışsa kuluna,
Mihnet olmaz atlasına çuluna.
Zannettim ki yalnız ALİBOĞLU'na;
Defteri kapatmak kâr mı üstadım? (34 No'lu şiir)

Âşık Edebiyatı, XX. yüzyılın ikinci yarısında verimli bir dönem yaşamıştır. Bu dönemde, âşıklar ürünlerini icra zemini olarak sözlü ve yazılı ortamın yanında elektronik ortamı da geniş ve etkili bir biçimde kullanmışlardır (Oğuz vd. 2014: 306). Böylece bu yüzyılda gazete, dergi ve elektronik ortamların önemi artmıştır. Âşığımız da çağın imkânlarından yararlanarak şiirlerini “*Kolay İlan*” adlı gazetede yayımlatmıştır. Bu gazete âşığın sesini duyurabildiği ve memleketlisi ile hasret giderebildiği bir ortam olur.

Kolay İlan gazetesi aynı zamanda âşığımızın diğer âşıklarla da buluşma noktası olmuştur. Gazeteden kendi hemşehrilerinin gönderdikleri şiirleri okuyan âşıklar birbirilerine nazire, taşlama veya övgü dolu şiirler de yazmışlardır. Âşık Aliboğlu'nun şiirlerini takip eden memleketlisi Cuma İpekdal adlı ozan, âşığıma şu şiiri yazarak *Kolay İlan* gazetesinde yayımlatır (KK1, KK2, KK3, KK4):

Altınhisarlı öğretmen

Hemşehrimiz Sn:

Tevfik GÜNDEĞER'e ŞİKÂYETNAME

ALİBOĞLU

Sıla toprağımın o hoş kokusu,
Gelir gibi oldu dizelerinde,
Daha tanışmadık göresim geldi,
Aliboğlu yazışalım beri gel!..
O mahzun bölgenin cümle ferdiyiz,
Neşesiyle-kederiyle bizimdir.
Başkanla köylümüz erken ters düşmüş
Bu vaziyet bilmem bize uygun mu?
Tecrübesi başkan kıldı İlyas'ı
Uysal Hoca gitmiş gelmiş bir asi!
Konuşmak var iken mektup da nesi
Hem de TAAHÜTLÜ'ymüş duy Aliboğlu!
Belli'dir; Köylümün geliri ne ki;
Yeşermiş evinin önünde seki,
Zabıta yeniymiş emirler BÂKİ,
BEŞBİNMIŞ cezası bil Aliboğlu,
Af buyurun tanıtmadım kendimi
Yıllar oldu terk eyledim yurdumu
Maksud oğlu Kemali'nin köylüsü
Apiklerin CUMA'yım Aliboğlu
10.05.1985 Selam ve Saygılar

Cuma İpekdal Ulukışla Kasabası-Bor

Ayrıca her ne kadar âşığımızın birebir etkilendiği bir şair olamasa da *Bizim Yöremiz* adlı şiirinde geçen “*Han Duvarları*” kelimesinden Aliboğlu'nun ünlü şair Faruk Nafiz Çamlıbel'den etkilendiğini çıkartmaktayız. Âşığımızın şiirinde şu şekilde geçmektedir:

Bir tarih destanı Niğde ilin,
Han Duvarları'nda yollara sorun.
Türküler yakılan sultan gelinli;
Gazeli bağlarda yellere sorun. (45 No'lu şiir)

I.2.3. Mahlasını Alması

Her âşık şiirini söylerken/ yazarken takma bir ad kullanır. Mahlas olarak adlandırılan bu takma ad çeşitli yollarla edinilir. Bu yollardan en yaygını âşık adaylarına ustaları tarafından mahlas verilmesidir. Bazı âşıklar da mahlaslarını kendileri seçmektedir. Âşıkların yaşadıkları bölge, kişilikleri, meslekleri ve ruhsal durumları mahlaslarını seçerken etkili olan unsurlar arasındadır (Oğuz, vd. 2014: 317).

Âşık Aliboğlu'nun gerçek adı Tevfik Gündeğer'dir. Mahlasını herhangi bir ustadan almamış, kendi seçmiştir. Şiirlerinde kullandığı mahlas "*Aliboğlu*" dur. Aliboğlu ismi aslında babasından gelmektedir. Babası soyadı kanunundan önce Altunhisar'da Ali'nin oğlu diye anılmakta iken, Ali oğlu İbrahim zamanla Aliboğlu'na dönüşmüştür. Tevfik Bey de babasını ve dedesini çok sevdiği ve onları kendisine örnek aldığı için bu mahlası kullanmayı tercih etmiştir (KK1, KK2, KK3).

Ayrıca Aliboğlu şiirlerinde kendisini hiçbir zaman "*âşık*" olarak adlandırmamıştır. Bu yakıştırmayı, onu çok seven ve şiir konusunda usta olarak gören yakınları ve Altunhisar halkı layık görmüştür.

I.2.4. Saz Çalması

Âşıklar şiirlerini genellikle saz eşliğinde icra etmişlerdir. Saz çalmayı âşıklar ustalarından öğrense de bu durum bütün âşıklar için geçerli değildir. Kendi kendine öğrenen veya saz çalmayı bilmeyen âşıklar da vardır. Âşıklık geleneği içinde ve halk arasında saza kutsallık atfedilmiştir. Saz çalabilen âşıklar, diğerlerinden daha fazla itibar görmüşlerdir (Oğuz vd. 2014: 317).

Âşık Aliboğlu'nun dedesi Ali Bey ve babası İbrahim Bey'in telli çalgıları çok iyi çalabildikleri bilinmektedir. Bu yeteneği dede ve babasından alan Aliboğlu, Altunhisar'da akşam oturaklarında saz çalıp türkü söyler. Dedesinden ve babasından feyz alarak daha çocuk yaşta saz çalmaya başlayan Âşık Aliboğlu, bu konuda oldukça ustalaşmıştır. Ayrıca cümbüş başta olmak üzere neredeyse bütün vurmali ve telli çalgıları usta bir şekilde çalmaktadır. Çok iyi keman çaldığına da oğlu Doğan Bey şahit olmuştur (KK1).

Bu hünelerinin yanı sıra Aliboğlu'nun çok iyi seviyede kara kalem ve yağlı boya çalışmaları da vardır. Fakat görev yaptığı yerlerden taşınırken bu eserler oldukça

zarar görüp tahrip olmuştur. Günümüze ulaşan tek karakalem çalışması ekler bölümünde görülebilir (KK1).

II. BÖLÜM

(ÂŞIK ALİBOĞLU'NUN ŞİİRLERİNE GENEL BİR BAKIŞ)

II. ÂŞIK ALİBOĞLU'NUN ŞİİRLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

II.1. Şiirlerin Şekil Özellikleri

Âşığımızın şiirleri incelendiğinde en çok 11'li hece ölçüsünü kullandığı görülmüştür. Bunun dışında 7'li, 8'li, 14'lü hece ölçüsü ve serbest ölçüyle de şiirler de yazmıştır.

Âşık Aliboğlu şiirlerinin büyük bir çoğunluğunu koşma nazım şekliyle yazmıştır. Koşma, genellikle aşk ve tabiat üzerine yazılan şiirler kabul edilse de sosyal konularda yazılan koşmalar da vardır (Dilçin, 1983: 306). Âşığımız genellikle koşmalarını sosyal ve toplumsal konularda yazmıştır. Aşk konusu şiirlerinde yok denecek kadar azdır. Ayrıca âşığımız birçok şiirini koşma-şarkı şeklinde yazmıştır. *“İlk dörtlüğün ikinci ve dördüncü dizesi öteki dörtlüklerde nakarat olarak yinelenen koşmalara koşma-şarkı denir”*(Dilçin, 1983: 309). Âşığımızın 23, 35, 46, 50, 51 No'lu şiirleri buna örnektir.

7'li hece ölçüsüyle olan şiirleri ise öğrencilerine şiiri sevdirmek adına onların anlayabileceği dildedir. Bu durum da âşığımızın çocuklara-öğrencilere ne kadar değer verdiğini göstermektedir.

Âşığın 8'li hece ölçüsüyle olan semailer de bulunmaktadır.

14'lü hece ölçüsüne sahip şiirleri ise destan özelliği göstermektedir. Bu tür şiirlerinde toplumsal konuların ve kahramanlığın ön plana çıktığı görülmektedir.

Âşık Aliboğlu, şiirlerinde genellikle nazım birimi olarak dörtlük kullanmıştır. Bunun yanı sıra serbest bir tarzda veya beyitle yazdığı şiirleri de vardır.

Aşağıda âşığımızın beyitle ve serbest tarzda olan şiirlerinden örnekler verilmiştir:

Kuşlar suskun dallarda, rüzgâr yaman esmede.

Acı bir çığlık bu gün selvi, söğüt, asmada.

Tuzumuz, ekmeğimiz yükselen Anadolu.

Ülkümüz, inancımız çağdaş uygarlık yolu (59 No'lu şiir).

Kanatlarında bulut

Sesinde neşe

Işıl ışıl bakıyorsun güneşe

Kızağında ray
Deremde çay
Gecemde aysın sen (64 No'lu şiir).

Âşığımız çoğu şiirinde vurguyu ön plana çıkarabilmek ve dikkat çekmek için bazı kelimeleri büyük harflerle yazarak şairlik hünerini sergilemiştir:

İlk konaktır ELMALI'nın sekisi,
Boram boram gelir, kekik kokusu.
Her koyaktan HASAN DAĞI türküsü,
ALİBOĞLU bu toprağa kul olur (49 No'lu şiir).

Aliboğlu'nun bazı şiirleri ise bestelenmiştir. Bunlardan birisi “*Bizim Yöremiz*” adlı şiiridir. Bu şiiri Altunhisarlı Enesoğlu mahlaslı Ali İhsan Angı bestelemiştir (KK3).

II.2. Ahenk Unsurları (Kafiye, Redif, Durak)

“*Uyak (kâfiye), en az iki dize sonunda, anlamca ayrı, sesçe birbirine uyan iki sözcük arasındaki ses benzerliğidir*” (Dilçin, 1983: 59). Kafiye, halk edebiyatında daha çok *uyak* ya da *ayak* ismini almıştır (Dilçin, 1983: 73). Âşık Aliboğlu'nun şiirleri uyak yönünden oldukça zengin metinlerdir.

Aşağıda Aliboğlu'nun şiirlerinde kullanılan kafiye türleri hakkında bilgi ve örnekler verilecektir:

Yarım kafiye: “*Bir tek ünsüz benzerliğine dayanan uyaktır. Genellikle halk şiirinde kullanılır*” (Dilçin, 1983: 86).

Âşığımız şiirlerinde yarım kafiyeyi en çok L/ Ş ve Z seslerini kullanarak yapmıştır.

Hasan Dağı gözyaşı dökerken,
Sıla ayrı düştü, yol ayrı düştü.
Tahirî'yi kara toprak çekerken
Bülbül ayrı düştü, gül ayrı düştü (52 No'lu şiir).

Denizlerinde yüzdüm,
Sende okudum, yazdım,
Göğsünde koştum, gezdim,

Benim ey şehit kanım,
Zümrüt gibi vatanım (6 No'lu şiir).

Âşığımızın şiirlerinde kullandığı yarım kafiye örneklerini şu şekilde tespit ettik:

Ç sesi: 3 şiirde
Ğ sesi: 1 şiirde
K sesi: 5 şiirde
L sesi: 14 şiirde
M sesi: 4 şiirde
N sesi: 4 şiirde
P sesi: 1 şiirde
R sesi: 6 şiirde
S sesi: 6 şiirde
Ş sesi: 12 şiirde
T sesi: 6 şiirde
Y sesi: 3 şiirde
Z sesi: 11 şiirde
TOPLAM: 76

Tam kafiye: “*Bir ünlü ve bir ünsüzün ses benzerliğine dayanan uyaktır*” (Dilçin, 1983: 87). Âşığımız şiirlerinde en çok tam kafiye kullanmıştır. Cem Dilçin’e göre halk ve âşık şiirinde en çok kullanılan uyak türü yarım kafiye (Dilçin, 1983: 86). Âşığımızın şiirlerinde daha çok tam kafiye kullanması, eğitilmiş bir âşık olması ve mesleği gereği bu konuda daha bilgili olmasından kaynaklanmaktadır.

Âşığımızın şiirlerinde tam kafiye daha çok AR/ ER/ OR/ UR/ İR ve AL/ EL/ İL/ OL/ UL sesleri ile yapılmıştır.

Adın dilimde hece,
Söylerim gündüz gece
Seni gördüğüm an
Sevinirim gizlice (1 No'lu şiir).

Ölüme gidilir gerçek dost ile
Meleklerin işi yok ki post ile
Düşman olmaz, düşürürler kast ile (25 No'lu şiir).

Âşığımızın şiirlerinde yer alan tam kafiyeyi sağlayan sesler alfabetik olarak şöyledir:

AB sesi: 1 şiirde
AÇ sesi: 1 şiirde
AĞ sesi: 2 şiirde
AK/ EK/ OK/ ÖK sesi: 6 şiirde
AL/ EL/ İL/ IL/ OL/ ÖL sesi: 10 şiirde
AN/ EN/ ÜN sesi: 9 şiirde
AP/ OP sesi: 3 şiirde
AR/ ER/ İR/ OR/ UR sesi: 16 şiirde
AS/ ES sesi: 3 şiirde
AŞ/ EŞ/ İŞ/ İZ sesi: 8 şiirde
AT/ ET/ İT/ UT sesi: 8 şiirde
CE sesi: 1 şiirde
DE sesi: 2 şiirde
EK/ İK sesi: 2 şiirde
LE/ Lİ sesi: 2 şiirde
NE sesi: 1 şiirde
OY sesi: 1 şiirde
RA sesi: 1 şiirde
RD sesi: 2 şiirde
ST sesi: 1 şiirde
SI/ Sİ sesi: 1 şiirde
ŞI sesi: 2 şiirde
VA sesi: 1 şiirde
TOPLAM: 84

Zengin kafiye: “İkiden artık ses benzerliğine dayanan uyaktır. Birbirine benzeyen seslerin sıralanışında belirli bir düzen yoktur. Benzer ses sayısı üçü geçince uyumda zenginleşme derecesi artar” (Dilçin, 1983: 89).

Zengin uyak kullanılması ustalık isteyen bir kafiye çeşididir. Âşığımızın şiirlerinde bu uyak en çok MAN sesi kullanılarak yapılmıştır:

Ulu Önder gürlendi “boğacağız düş**man**ı”,
Sakarya onlar için yazdı ölüm fer**man**ı

Kesildi süngümüzle dizlerinin **dermanı**

Zaferlerle süsledi tarihi Türk'ün adı (53 No'lu şiir).

Şiirlerde bulunan zengin kafiyenin en fazla kullanımını 2. sırada yer alan **ŞİK** sesi takip etmektedir:

Soylu ulusumuzun nazlı **ışığı**,

Zümrüt vatanımın tek yakı**şığı**,

Göklerde kurulan hakkın a**şığı**,

Senin için öldük anla bayra**ğım**,

Dalgalan şerefle şanlı bayra**ğım** (35 No'lu şiir).

Bunlar dışında Aliboğlu'nun şiirlerinde kullanılan ve zengin kafiyeyi oluşturan sesler şunlardır:

AĞI sesi: 1 şiirde

ALI sesi: 1 şiirde

ARA sesi: 1 şiirde

AVR sesi: 1 şiirde

ECE sesi: 1 şiirde

ERE sesi: 1 şiirde

ERİ sesi: 1 şiirde

ERİN sesi: 1 şiirde

EŞİĞ sesi: 1 şiirde

İYET sesi: 1 şiirde

KIR sesi: 1 şiirde

LAH sesi: 1 şiirde

LAM sesi: 1 şiirde

LIK/ LUK sesi: 2 şiirde

LİM sesi: 1 şiirde

MAN sesi: 3 şiirde

RAK sesi: 1 şiirde

ŞİĞ/ ŞİK sesi: 2 şiirde

TAN sesi: 1 şiirde

YAZ sesi: 1 şiirde

ZAN sesi: 1 şiirde

TOPLAM: 24

Tunç kafiye: “Uyaklı sözcüklerden biri, öteki sözcüğün sonunda yineleniyorsa, böyle uyaklara tunç kafiye de denir” (Dilçin, 1983: 89). Aliboğlu’nun şiirlerinde 11 adet tunç kafiye kullanılmıştır:

Bana öğreten sensin,
Anne baba **adımı**.
Tatlı dillerin ile,
Taktın hız kan**adımı** (4 No’lu şiir).

224 dizenin 179 dizesinde yarım, tam, zengin ve tunç kafiye bulunmaktadır. Geriye kalan dizelerde ise kavuştak (nakarat) ya da redife dayalı ses benzerlikleri yer almaktadır.

Genel olarak şiirlerinde koşma nazım şeklini kullanan âşığımız kafiye düzenini şu şekilde kurmuştur:

- I. dördlük: abab
- II. dördlük: cccb
- III. dördlük: çççb

Keramet “aynada” olmuşsam ozan,
Usta bir kalemden dili öğrendim.
İlkbahar affetsin, küsmesin hazan,
Dört mevsim solmayan gülü öğrendim.

Zarar gördüm, ziyan gördüm, kâr gördüm.
Hicran gördüm, elem gördüm, zar gördüm.
Bulut gördüm, yağmur gördüm, kar gördüm.
Gerçek pınarından seli öğrendim.

Gezdim satır satır gurbet elleri,
Anlatamam şimdi nice hâlleri,
Ateş sönmüş, savruluyor külleri,
Öpülmeye değer eli öğrendim (37 No’lu şiir).

Âşığın şiirlerinde rastlanan diğerk bir kafiyeleniş şeması ise şöyledir:

I. dörtlük: aaab

II. dörtlük: cccb

III. dörtlük: çççb

Söyle bu mu sevgi bu mu kederim,
Isıtmaz içimi hazan günlerim,
Anılarda kaldı tüm sevdiklerim,
Ne olur bir daha arama beni.

Zaman bir tebessüm biraz da sabret,
Sandık ki dilersin bir gün merhamet,
Eğer seviyorsan etme ihanet,
Ne olur bir daha arama beni.

Günlerde vefa yok yıllar çaresiz,
Yaşayan öksüzüm kimsiz kimsesiz,
Geldi vakit gidiyorum kefensiz,
Ne olur bir daha arama beni (28 No'lu şiir).

Âşığımızın toplamda 66 şiiri vardır. Bunlardan 18'i 7'li hece ölçüsüyle, ikisi 8'li hece ölçüsüyle, 32'si 11'li hece ölçüsüyle, onu 14'lü hece ölçüsüyle ve dördü de serbest tarzda kaleme almıştır. Bu şiirlerin durak sistemi 7'li ölçülerde 4+3, 8'li ölçülerde 4+4 / 5+3, 11'li ölçülerde 6+5 / 4+4+3, 14'lü ölçülerde ise 7+7 duraklıdır. Âşığımız diğerk şiirlerini serbest tarzda ve beyit nazım şekliyle yazmıştır.

II.3. Şiirlerinde İşlediği Konular

II.3.1. Tabiat

Âşığımız köyde doğup büyüdüğü için doğa, tabiat, ağaç gibi konular şiirlerinde en sık işlediği unsurlar arasındadır.

Âşıklar baharın gelişini bir coşkuyla kutlarlar. Aliboğlu da baharın gelmesiyle değişen doğa olaylarını şiirlerinde şu şekilde işlemiştir:

Dağlar çiçek kokuyor.
Bülbül dalda şakıyor

Dere coşkun akıyor
İlkbahar geldi diye (2 No'lu şiir).

Ağaç sevgisi âşığımızda ayrı bir yere sahiptir. Ağacın sağladığı yararları ise şöyle dile getirmiştir:

Odunu, kömürü var
Üşümeyiz yağsa kar
Ayva, armut, kayısı, nar
Ağacımdır ağacım (5 No'lu şiir).

Âşığımız için sonbahar da önemlidir. Özellikle ziraat teknisyeni olduğu ve tarım işlerinden de anladığı için bu hüneri şiirlerine de yansımıştır. Aliboğlu, sonbahar gelince yapılacak işleri aşağıdaki mısralarda şöyle sıralamıştır:

Gözlük tohum atılır,
Ambarlar kapatılır.
Odun, kömür satılır,
Rüzgârla gelir karın,
Müjdesi sonbaharın (12 No'lu şiir).

Âşımıza göre doğa yaşam sebebidir ve kırsalda bulunduğu mutluluğu başka hiçbir mekânda bulamaz:

Senden yoksun olamam,
Yaşayacaksam eğer.
Benzerini bulamam
Sana dünyalar değer (13 No'lu şiir).

Âşımızın şiirlerinde kış da bir doğa olayı olarak kendisine şöyle yer bulmuştur:

Sıradağlar bembeyaz
Aşılmaz karlı beller
Yeryüzü kesti ayaz
Ceplerden çıkmaz eller (14 No'lu şiir).

Yaz mevsimi de hayatın doğal akışı içerisinde yapılan hazırlıklarla âşığımızın şiirlerinde yer almıştır. Yaz mevsiminde sıcaktan bunalan insanlar yaylalara çıkar ve kışa hazırlık yaparlar:

Vücuttan ter boşanır
Yaylalarda yaşanır.
Dağlar yeşil kuşanır
İnsan nasıl bunalır
Çalışmayan aç kalır (15 No'lu şiir).

Âşığımız köyde doğup büyüdüğü için köy yaşamının nezdinde ayrı bir yeri vardır. Köyünde bulunan dağları, bağları ve kaynakları aşağıdaki dördlükte şöyle işlemiştir:

Zümrüt gibi dağların,
Salkım salkım bağların.
Yanıkları kandırır
Buz gibi kaynakların (16 No'lu şiir).

Aliboğlu, ormana olan sevgisini ve ormanın uyandırdığı duyguları ise şöyle işlemiştir:

Çıplak yamaçların yeşil örtüsü
Zümrüt vatanımın biricik örtüsü
Semalarda bulutların kürsüsü
Yeşilin, yaprağın benim dermanım.
Filiz dallı, mis kokulu ormanım (36 No'lu şiir).

Âşığımızın ağaca olan sevgisinin işlendiği bir diğer şiiri de “Niçin Ağaç” adlı şiiridir. Bu şiirinde ağacın karşılıksız verdiği nimetleri şöyle sıralamıştır:

Uzak demez, yakın demez, yar demez
Soğuk demez, sıcak demez, kar demez
Nice yıllar bir hâlimi sor demez
Filiz verir, yaprak verir, gül verir (48 No'lu şiir).

Âşığımızın mahalli söylemleri kullandığı ve yaptığı doğa tasvirleriyle hünerini gösterdiği diğer bir dördlük şöyledir:

Yeşilyurt'u, Omarlı'yı aşınca,
Karaçayır büklüm büklüm yol olur.
Sağmala, kuzuya, yoz karışınca
ÇAMURLU'da ince ince kol olur (49 No'lu şiir).

II.3.2. Gurbet

Aliboğlu, öğretmen olduktan sonra memleketine çok fazla gelemediği için gurbet temini Şiirlerinde sıklıkla işlemiştir.

ÂŞık annesine gurbetten mektuplar yazar ve böylece özlemini giderir. Annesinin kendisine yazdığı bir mektubu ise ŐiirleŐtirerek Şöyle işlemiştir:

Doydunsa gurbete bize dön gayrı,
Gözüm Şu dünyayı seçerken oğul.
Geçmedi günümüz ırgattan ayrı,
Buğdayı tarlayı saçarken oğul (31 No'lu Şiir).

Gurbet konusunu işlediği aşağıdaki mısralarda ise geçim derdine ve sıldan uzaklığa Şöyle isyan etmiştir:

Gurbetçiyim boynu bükük bakarım,
El kapısı alın yazı çekerim,
Kaç senedir gözyaşları dökerim (46 No'lu Şiir).

Gurbet ve sıla hasretinin işlendiği diğer bir dörtlük ise Şu Şekildedir:

Gözümde sevgiler nasıl silindi,
Gurbette adımız garip bilindi,
Sıla ateşiyle sinem delindi,
Elleri böğründe kalan gibiyim (42 No'lu Şiir).

II.3.3. Atatürk

ÂŞığımız, Atatürk'ü çok seven ve ona minnet duyan bir insandır. O'nu birçok Şiirine konu ederek Atatürk'e olan hayranlığını ve minnettarlığını her fırsatta dile getirmiştir.

Atatürk'ü fiziksel özellikleri ile canlandırarak Şiirine Şöyle yansıtmıŐtır:

Gözler Şahin bakışlı,
Saçlar altın nakışlı
Her zaman dimdik başlı,
Gözümde Atatürk'üm (10 No'lu Şiir).

Atatürk'ün yaptığı iyilikleri ve bize kazandırdıklarını ise Şöyle anlatmıştır:

Seninle bulduk hayat,
Huzurlarındayız bak.
Atam nur içinde yat,
Ah Mustafa Kemal'im (8 No'lu şiir).

Ulu Önder Mustafa Kemal'in şanını ve ününü ise bir şiirine şöyle taşımıştır:

Dile gelir tarihler öyle ki şanlı adın,
Nicelerini geçtin aşılmayan dağların.
Kimi gazi vatanda, kimi sınırdaki bekçi,
Türk olmanın gururu içinde evlatların (57 No'lu şiir).

Atatürk'ün yaptığı bütün kahramanlıkları "1881-1938" adlı şiirinde konu etmiştir:

Batmayan bir güneşin sonsuzluğa gidişi,
"Yurtta sulh cihanda sulh" tarihte hükmedişi.
Mayıs'ın on dokuzu, o ne büyük bir gündü,
Türk'ün büyük Ata'sı Erzurum'da göründü (62 No'lu şiir).

Ulu önderin ölümünün sadece insanlara değil tabiata da verdiğini vurgulamış ve bu acıyı şöyle dile getirmiştir:

Kuşlar suskun dallarda, rüzgâr yaman esmede.
Acı bir çığlık bu gün selvi, söğüt, asmada (59 No'lu şiir).

II.3.4. Vatan-Bayrak

Âşığımız vatanına, bayrağına ve milletine oldukça bağlı ülküsü olan bir kişiliğe sahiptir. Bu özellikleri şiirlerine de yansıyan âşığımız vatana olan sevgisini bir şiirinde şu şekilde işlemiştir:

Toprağında uyudum,
Beşiğinde büyüdüm.
Suyundan yudum, yudum
İçtim ey, şehit kanım,
Zümrüt gibi vatanım (6 No'lu şiir).

Vatan sevgisini işlediği diğer bir şiirinde Anadolu'yu kişileştirerek şöyle anlatmıştır:

Onun kucagında ağlayıp, gülmek,
Ayrılık derdiyle aşkından ölmek,
Sıla ateşine yaksa gömülmek
Bilmem ki tezm' olur Anadolu'da? (21 No'lu şiir)

Atatürk'ün armağanı olan Türkiye'nin coğrafi özelliklerini özgün benzetmeler kullanarak şu şekilde dile getirmiştir:

Üç tarafın mavi deniz çevrili,
Avrupa'ya kol uzatan Rumeli,
Yemyeşil duvağı, gözü sürmeli,
ATA armağanı benim Türkiye'm (33 No'lu şiir).

Milli değerlerine oldukça düşkün olan âşığımız bir şiirinde bayrak sevgisini coşkulu bir şekilde şöyle dile getirir:

Sen Asya'dan Avrupa'ya şahlanan,
Ulusumun kanlarından renk alan,
Sen ey mavi göklerde yanan,
Senin için öldük anla bayrağım,
Dalgalan şerefle, şanla, bayrağım (35 No'lu şiir).

II.3.5. Kahramanlık

Aliboğlu, vatan uğruna canını veren kahramanları da birçok şiirinde konu edinmiştir. Türk milleti için önemli bir tarih olan 23 Nisan için de şiirler kaleme almıştır. Bu şiirler 14'lü hece ölçüsüyle yazıldığı için bunlarda destansı özellikler görülmektedir. Onlardan alınan bazı dörtlükleri şöyle sıralayabiliriz:

Tarihler kadar engin, Türk ulusu soyuna
Zincir vurmak isteyen kölelere kan bugün
Özgür yaşamak için şanlı Oğuz boyuna.
Fırsat veren dünyanın şaşacağı an bugün (58 No'lu şiir).
Çağlar boyu Türklere uşak olan devletler,
Türklüğü unutarak saldırmıştı vatana.
Karşısında bulunca yenilmeyen kuvvetler,
Acı örnekleriyle çatmıştı saltanata (53 No'lu şiir).

Dünün karanlığını bozan ey ulu Ata'm
Senin güneşin bugün ufkumuzu parlatan
Milli egemenliğin açtığı meclis bugün.
And içiyoruz vatana kalbimiz Ankara'dan (55 No'lu şiir).

İstiklal Harbi'nin kahramanlarından olan Antep'li Şahin'in kahramanlıklarını anlattığı ve övdüğü bir dördlük şöyledir:

Vuruştum seninle Yemen Halep'te
Gözümüz hilalde, gezde, tetikte
Kalbimiz vatanda, kale Antep'te
Adımız her yerde aslan bilinir (47 No'lu şiir).

Türk milleti için önemli bir tarih olan 19 Mayıs da şiirlerine şu şekilde konu olmuştur:

Kurtuluş kavgasının alev alev müjdesi
Bir güneş doğdu bugün Samsun ufuklarından
Çökmüş iken vatana karabulut perdesi
Türk kılıcı parladı özgür şafaklarından (56 No'lu şiir).

Mehmetçiğin kahramanlıklarını ve kazandığı zaferleri ise âşığımız bir şiirinde şöyle işlemiştir:

Zaferler yazdırdın tarihe bir bir
Süngünün tadını duyanlar bilir.
Ay-yıldız burçlara nasıl çekilir.
Sen yaşadıkça sağız Mehmet'im
Tunçlaşmış bir heykel yağız Mehmet'im (40 No'lu şiir).

Âşığımızın Türklerin bütün dünyaya karşı kazandığı zaferleri de aşağıda bir hanesi verilen şiirine konu etmiştir:

Özgür dünyanın ilk sahibisin sen,
Kıtalara kasırğa gibi esen.
Kudurmuş Tuna'yı atıyla kesen
Elinde oyuncağın kılıçla oktur,
Sende yüceliğin hududu yoktur (50 No'lu şiir).

Aliboğlu, Cumhuriyet'in kurulmasıyla kazanılan hürriyeti ise şiirine Şu Şekilde yansıtmiŐtır:

Taç ile tahtı kıran,
Tutsaklığa haykıran,
Başımızdasın her an
Sende bulduk hürriyet,
Şanımız cumhuriyet (17 No'lu Şiir).

ÂŞığımız Türk Polisini de unutmamıŐ ve zaman zaman Şiirlerinde onun da kahramanlığını dile getirmiŐtır:

Haktır, adalettir nabzında atan,
Seninle oğünür canımız vatan,
TÜRK POLİSİ doğuşundan kahraman,
Soyda, asalette bil ki sen varsın (44 No'lu Şiir).

II.3.6. Hiciv-Taşlama

ÂŞığımız ferdî ve toplumsal konularda gördüğü bütün aksaklıkları da Şiirlerinde iŐleyerek bunları eleŐtirmiŐtır:

Dünyanın faniliğine kapılıp yaşayan ancak ölüm kapiya gelince akılı başına gelen insanları âşığımız bir Şiirinde Şöyle yermiŐtır:

Akıntıya kürek çektin karada,
Gözün yoktu malda, mülkte, parada;
Dost, düşmanın kazandığı sırada.
Aradın nargile, demli çayhane,
(Ecel geldi baş ağrısı bahane) (23 No'lu Şiir).

Geçim derdi Őairimizin Şiirlerinde sıkça rastladığımız konulardandır. Beş çocuğu tek başına çalıŐarak büyütmesi onun için oldukça zor olmuştur ve her fırsatta gelen zamları Şiirinde Şu Şekilde eleŐtirmiŐtır:

Ekmeğinden hamuruna
Toprağından tarımına
Şu fakirin yorumuna,
Sayın dostum yanıt verin (20 No'lu Şiir).

Geçim sıkıntısı çeken âşığımız tasarruf ederek de sıkıntısını gideremeyince çilesini şu ifadelerle dile getirir:

Tasarruf tasarruf kıştan tasarruf,
Bulgurdan, pilavdan, aşdan tasarruf,
Anladım tırnaktan dişden tasarruf
Olmaz Muzaffer Bey başdan tasarruf (24 No'lu şiir).

Âşığımızın geçim derdinden feleğe isyan ettiği diğer bir şiir ise şöyledir:

Üstünde yok, başında yok giyecek,
Güzel bir gün, göstermedin sürecekle,
Bil ki Aliboğlu baş eğmeyecek,
Vallahi, billahi işin zor felek (29 No'lu şiir).

Âşığımız fırsatçıları ve insanları kandıranları ise bir şiirinde şöyle eleştirmiştir:

Fırsatçıya tel verirsen saz yapar,
Baharını bilmediğin yaz yapar,
Karabağrın taş basana söz yapar,
Hesaba kat ellerdeki tuzağı,
Arayan çok öküzçüden buzağı (25 No'lu şiir).

Aliboğlu, ağaları ve zenginleri de şiirlerine konu ederek onları şu şekilde yermiştir:

Kayabaşı hani nöbet tutanlar,
Bağdaş kurup tabakayı atanlar,
Sıra sıra taş üstünde yatanlar;
Söyleyin ağalar, sular nerede? (51 No'lu şiir)

Âşığımız yeri geldiğinde kendini bile mizahi bir dille eleştirmekten kaçınmamıştır:

Lutfedip bizi de ozan sanmışlar,
Aslında bekçiyim, bostan başında.
Bizim bekçi ayrıldı da bir soluk
Bana dedi: Bekleyiver korkuluk (30 No'lu şiir).

Âşığımız her zaman yerli malı kullanımını desteklemiştir. Dışarıdan alınan her şeyi şu şekilde eleştirmiştir:

Yakın varken, ne işim var uzakta,
Bu avcılar ne zevk arar tuzakta.
İhsan edeceksen kendine sakla.
Yeter kel ördeğim, kazı neyleyim (41 No'lu şiir).

Âşığımız mizahi dilini adresini soranlara karşı da kullanarak edebi istiratgahını adresi olarak işaret etmiştir:

3 No'lu ada, 5 no'lu parsel
Eğer yıkmadıysa azgın sel,
Bakın hece taşında son adres
Ya! Aşk olsun darb-ı mesel (19 No'lu şiir).

Doğruluğun kıymetini bilmeyen zamane insanlarını ise “*Geçti Bor'un pazarı sür eşeğini Niğde'ye*” adlı şiirinde şöyle eleştirmiştir:

Yüzümüze sırtan, düşmanları dost bildik
Kuyruk sallamak değil, saygımızdan eğildik,
Doğruluk kapısından, zaman zaman kovulduk,
Ayakta güreşirken, nasıl geldik kündeğe
Geçti Bor'un pazarı sür eşeğini Niğde'ye (54 No'lu şiir).

II.3.7. İl ve ilçeler

Görevi dolayısıyla birçok yerde görev yapan âşığımız bulunduğu yerleri de şiirlerine konu edinmiştir.

Doğduğu ve büyüdüğü yer olan Altunhisar, candan insanları ve halıları ile âşığımızın şiirinde işlenmiştir:

Gerçekten yanadır, anlamaz falı,
Candan insanları bakmaz el gibi.
O ince zevklerle bezenen halı,
Bu kırsal yörede açan gül gibi (26 No'lu şiir).

Aliboğlu, görevi dolayısıyla Yozgat'ta da bulunur. Oğlu Doğan Gündeğer'in düğünü de bu ilde yapılır. Âşık, o düğünde yazdığı bir şiirde Yozgat'ı şöyle anlatır:

Nidasız kalmış da ağlıyor Çamlık
Maziye düşündüm şöyle bir anlık
Masalarda fokurduyor çaydanlık

İşte Çamlık işte Yozgat der gibi
Ben masumum gel hakkımı ver gibi (27 No'lu şiir).

Âşığımız kendi memleketi olan Niğde'yi “*Bizim Yöremiz*” adlı şiirinde konu ederek şehri bağları, suları, selvi boylu kızları ve halıları ile ön plana çıkarır:

Yine yeşillendi Bor'un bağları,
Bir hayat kaynağı Okçu Suları.
Kayabaşındaki selvi kızları,
Halılardailmek ellere sorun (45 No'lu şiir).

II.3.8. Şahsiyetlere Yazdığı Şiirler

Âşığımızın hayatında önemli yere sahip olan kişiler vardır. Bu kişilerden en önemlisi şüphesiz Altunhisarlı Âşık Tahirî'dir. Ona şiiri sevdiren ve üstad olarak kabul ettiği Tahirî âşığımızın şiirlerine de konu olmuştur:

Gönlümde bereket sonsuz baharım,
Yaprağım, yağmurum gel, BÜYÜK OZAN!
Ben sıra toprağı ALTUNHİSAR'ım,
Kucakla bendini sel BÜYÜK OZAN (43 No'lu şiir).

Gönlünde yatıyor Altunhisar'ı,
Nuri'de, Celâl'de kaldı nazarı,
Tarsus yolu, Tahtaköprü mezarı;
Eşinden dostundan kul ayrı düştü (52 No'lu şiir).

Âşığımızın hayatında öneme sahip diğer bir şahsiyet ise Vahap Okay'dır. Aliboğlu'nun yazdığı şiirleri kendi gazetesinde yayımlayarak âşığımızın sanat hayatında önemli bir yere sahip olmuştur. Bu doğrultuda Vahap'ın âşığın şiirlerinde de anıldığı görülmektedir:

Bir üstat ki o feleği yener de,
Haklı haksız bazen nara yanar da,
Olmaz olmaz kem bir söze kanar da;
Bir dostunu rafa mı koyar üstadım (34 No'lu şiir).

Vahap Okay âşığın sadece şiirlerine konu olmaz. Âşığın bir şiiri de Okay'ın “Kör Kızın Aynası” adlı şiirine nazire olarak yazılmıştır:

Keramet “aynada” olmuşsam ozan,
Usta bir kalemden dili öğrendim.
İlkbahar affetsin, küsmesin hazan,
Dört mevsim solmayan gülü öğrendim (37 No’lu şiir).

Aliboğlu’nun arkadaşı Gavuroğlu Salim de onun şiirlerine konu olmuştur:

Ağası değildi köyün, Gavuroğlu Salim,
Hep gülerdi fakir, hayat olsada zalim.
Sermayesi kel öküz, serveti kara saban.
Eller nasır bağlamış, dudaklar çatlak, yarık,
Yamadan şalvar, işlik; ayakta yarım çarık (61 No’lu şiir).

Altunhisar’da bulunan arkadaşlarının lakaplarını kullanarak yazdığı şiir ise şöyledir:

Rahmetli Mirav Mustafa’nın taş
Paparacı’nın deve
Ve de Hassoğlu’nun söz
Kestiği günler
Bu günlerin erbabı
Kör Mustafa- Kel Ali
Düğün Derdiyokların damında (66 No’lu şiir).

II.3.9. Diğer Konular

Âşığımızın şiirlerinde işlenen konular arasında üzerinde durulan herhangi bir kategoriye girmeyen konuları bu başlık altında topladık.

Âşığımız bir şiirine yeni yılı konu edinerek yeni yılın gelişinden duyduğu mutluluğu ve heyecanı şöyle dile getirmiştir:

Sabah baktım takvime
Müjdeledim anneme
Yeni yıl geldi diye.
Kalem aldı hediye (3 No’lu şiir).

Aliboğlu sadece bir şiirinde aşk konusunu işlemiştir. “*Arama Beni*” adlı bu şiirde sevdiğine şu sözlerle sitem etmiştir:

Zaman bir tebessüm biraz da sabret,
Sandık ki dilersin bir gün merhamet,
Eğer seviyorsan etme ihanet,
Ne olur bir daha arama beni (28 No'lu şiir).

Âşığımızın bir şiiri ise anne sevgisini ve ona duyulan minnettarlığı konu almaktadır:

Ninnilerin uyuttu,
Emeklerin büyüttü,
Elim elimden tuttu
Değil mi anneciğim? (7 No'lu şiir)

İnsanın ömrünün büyük bir kısmını geçirdiği ev de âşığın şiirine konu olmuştur:

Başta yemek masası,
Pırıl pırıl odası.
Saygı, sevgi yasası
Benim biricik evim (9 No'lu şiir).

II.4. Şiirlerin Dil ve Üslup Özellikleri

Âşık Aliboğlu eğitim görmüş, öğretmenlik ve müdürlük yapmış bir âşığımızdır. Bu yüzden oldukça açık, anlaşılır ve yalın bir dil kullanmıştır. Şiirlerinin büyük çoğunluğunda sosyal ve toplumsal konular işlenmiştir. Ayrıca bu konulardaki eksiklikleri görüp öneriler de sunar. Çoğu zaman da geçim derdine düşen âşığımız hiciv dolu şiirler de yazmıştır.

Âşığımız Altunhisar'da büyüdüğü için köklerinden kopmamıştır, yerel halkın diline de hâkimdir. Şiirlerinde mahallî söylemlere sık sık rastlanır. Bu hünerini birçok şiirinde görmek mümkündür. Aşağıda verilen örneklerde “*sağmal, yoz, çeltek, helki, bürgü, omca, asma, basma*” gibi yerel söyleyişlerin kullanımı dikkat çekmektedir:

Yeşilyurt'u, Omarlı'yı aşınca,
Karaçayır büklüm büklüm yol olur.
Sağmala, kuzuya, yoz karışınca
ÇAMURLU'da ince ince kol olur.

Dört mevsim yeşildir, kurumaz otlar,
Çobandır, çeltektir yağız yiğitler
Helkide-yayıhta mis gibi sütler,
Katmer katmer, kaymak bağlar bal olur (49 No'lu şiir).

Kilidinden sürgüsüne
Yazmasından bürgüsüne
Vatandaşın bilgisine,
Sayın dostum yanıt verin.

Omcasından asmasına
Kumaşından basmasına
Katma değer yosmasına
Sayın dostum yanıt verin (20 No'lu şiir).

Âşığımızın “*Neyleyim*” adlı şiirinde geçen “kocoğmak” kelimesi yöresel bir yemek adıdır. Yufka ekmeğin parçalarının hafifçe sulanarak soğan, ceviz ve peynirle bir araya getirilmesiyle oluşturulan kocoğmak şiirde şu şekilde geçmektedir:

Neyimize yetmez, şu bizim erik,
Dimyat'tan gelecek, muzunu neyleyim.
Kocoğmak aşkına hak ver çökellik;
Çorbada olmayan tuzu neyleyim (41 No'lu şiir).

Ayrıca Aliboğulu şiirlerinde argo kelimelere de yer vererek dil yeteneğini göstermiştir. Kılıbık, kazak ve yosma gibi argo kelimeleri şiirlerinde şöyle kullanmaktadır:

Helâl olsun şöyle gerdan kırına,
Hancı olup, yolcuları soyana,
Ödül mü var bilmem evvel varana?
Yola düşmüş kılıbığı kazağı,
Arayan çok öküzçüden buzağı (25 No'lu şiir).

Omcasından asmasına
Kumaşından basmasına

Katma değer yosmasına
Sayın dostum yanıt verin (20 No'lu Şiir).

II.5. Şiirlerdeki Söz Sanatları

Bütün âşıklar gibi Aliboğlu da Şiirlerinde söz sanatlarından yeri geldikçe yararlanmıştır. Ayrıca Türkçe öğretmeni olması da sanatları daha yetkin bir şekilde kullanmasına yardımcı olmuştur. Aliboğlu Şiirlerinde anlamı kuvvetlendirmek için en çok teşbih, teşhis, tezat, irsal-ı mesel, tenasüp ve intak gibi söz sanatlarına başvurmuştur. Aşağıda bunlar hakkında örneklerle bilgi verilecektir.

Teşbih: Birbirinden farklı benzetmeler yapan âşığımız bu sanatı Şiirlerinde sık sık kullanmıştır. Teşbih, *“Sözü daha etkili bir duruma getirmek için, aralarında türlü yönlerden ilgi bulunan iki şeyden, benzerlik bakımından güçsüz durumda olanı nitelikçe daha üstün olana benzetmektir”*(Dilçin, 1983: 405).

Benzetmelerini daha çok günlük hayattaki sahnelerden seçen âşığımızın Şiirlerinde bulunan teşbih sanatının örneklerini şöyle verebiliriz:

Aşağıdaki Şiirde memleketi olan Altunhisar'ı samimi bir dille benzettiği unsurları görmekteyiz. Oradaki insanların candan olmasını ele benzememeleriyle izah ederken, halıları ise güle benzeterek teşbih sanatı yapmıştır:

Gerçekten yanadır, anlamaz falı,
Candan insanlar bakmaz el gibi.
O ince zevklerle bezenen halı,
Bu kırsal yörede açan gül gibi (26 No'lu Şiir).

Yine aynı Şiire ait olan aşağıdaki dörtlükte ise Altunhisarlıların çalışkanlıklarını, salı günü olan pazarlarını yel gibi tuttukları benzetmesiyle ifade etmiştir:

İlmek ilmek büyür, ellerde halı,
Emektir, yürektir Altunhisarlı,
Yıl değil, ay değil hemen her salı,
Niğde pazarını tutar yel gibi (26 No'lu Şiir).

Aşağıdaki dizede ise Altunhisarlı âşıkların gönüllerdeki sevgisini sel gibi benzetmesiyle yapmıştır:

Tahirî'den Yıldırım'a âşıklar
Çağlar gider gönüllerde sel gibi (26 No'lu şiir).

Âşığımız bazen akan suları düz ovadaki yola benzeterek anlamı kuvvetlendirir:

Gümüş sular gecelerden gündüze,
İner gider düz ovaya yol gibi (26 No'lu şiir).

Aliboğlu, Altunhisarda bulunan Tekkebağ yöresini kar yağdığında bir gelin duvağına benzeterek, kendisinin ölümünü ise sazdaki tele benzeterek teşbih sanatının güzel örneklerini verir:

Hasan Dağı ağlar durur efkârdan,
Tekkebağ bir gelin duvağı kardan
Aliboğlu erken koştun dünyadan
Meydan sazındaki sarı tel gibi (26 No'lu şiir).

29 no'lu şiiri ise hiciv tarzında yazılmış oldukça güzel ve özgün benzetmeleri olan bir şiirdir. Bu şiirde bağrının yangınını kızgın çöllere, savurduğu ömrünü ise beyaz tüle benzetmiştir:

Kavurdun bağrını kızgın çöl gibi
Savurdun ömrünü beyaz tül gibi
Aliboğlu her ölümlü kul gibi;
Haklaşmayı, kıyamete kor felek (29 No'lu şiir).

Aşağıdaki şiirde ise bilindik bir benzetme olan Mehmet kelimesiyle Türk askerini kast ederek onu tunçlaşmış yağız bir heykele benzetmiştir:

Sen yaşadıkça sağız Mehmet'im
Tunçlaşmış bir heykel yağız Mehmedim (40 No'lu şiir).

"Köyüm" adlı şiirinde ise âşığımız çok sevdiği köyünün dağlarını zümrüt gibi değerli bir taşa, su kaynaklarını ise buza benzetir:

Zümrüt gibi dağların,
Salkım salkım bağların.
Yanıkları kandırır
Buz gibi kaynakların (16 No'lu şiir).

Vatanı her şeyi olan âşığımız denizinde yüzdüğü, toprağında koştuğu, gezdiği vatanını zümrüt gibi değerli bir taşla benzetir:

Denizlerde yüzdüm,
Sende okudum, yazdım,
Göğsünde koştum, gezdim,
Benim ey şehit kanım,
Zümrüt gibi vatanım (6 No'lu şiir).

Türk'ü överken kullandığı kıtalarda kasırga gibi esmesi, kudurmuş nehri atıyla kesmesi gibi benzetmeleri ise şu şiirinde görürüz:

Özgür dünyanın ilk sahibi sen,
Kıtalara kasırga gibi esen,
Kudurmuş Tuna'yı atıyla kesen (50 No'lu şiir).

Çok sevdiği Atamızın fiziksel özelliklerini gözlerini şahine, saçlarını ise altın nakışa benzeterek tasvir etmiştir:

Gözler şahin bakışlı,
Saçlar altın nakışlı,
Her zaman dimdik başlı,
Gözümde Atatürk'üm (10 No'lu şiir).

İstiare: Âşığımızın şiirlerinde kullandığı sanatlardan biri olan istiare “*Bir şeyi kendi adının dışında, türlü yönlerden benzediği başka bir şeyin adıyla anma*” (Dilçin, 1983: 412) olarak tarif edilir. Âşığımızın şiirlerinde istiare sanatını ise şu şekilde görmekteyiz:

Âşığımız “*Mehmetçik*” adlı şiirinde savaşta bir aslan kükrer derken aslan kelimesini istiare yolu ile Türk askeri yerine kullanmıştır:

Savaşta bir aslan kükrer yerinden,
“Allah Allah” derken, geçer serinden (40 No'lu şiir).

Aliboğlu, aşağıdaki şiirinde ise Atatürk'ün 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkmasını konu edinmiş ve istiare yoluyla güneşi Mustafa Kemal Atatürk yerine kullanmıştır:

Kurtuluş kavgasının alev alev müjdesi,
Bir güneş doğdu bugün, Samsun ufuklarından (56 No'lu şiir).

Âşığımız çok sevdiği vatanını övgü dolu sözlerle anlatmıştır. Dörtlükte geçen şehit kanım kelimesini vatan kelimesinin yerine kullanarak istiare sanatı yapmıştır:

Toprağında uyudum,
Beşiğinde büyüdüm.
Benim ey şehit kanım,
Zümrüt gibi vatanım (6 No'lu şiir).

Kinaye: “*Bir sözcüğü ya da sözü gerçek anlamının dışında benzetme amacı gütmeyen ve engelleyici ipucu olmaksızın mecazlı anlamda kullanma*” (Dilçin, 1983: 416) sanatıdır. Kinaye sanatının örneğine âşığımızın bir şiirinde aşağıdaki şekilde rastlanmıştır:

Lutfedip bizi de ozan sanmışlar,
Aslında bekçiyim, bostan başında (30 No'lu şiir).

Mecaz-ı mürsel: “*Bir sözü, gerçek anlamının dışında benzetme amacı gütmeyen kullanma*” (Dilçin, 1983: 415) sanatıdır. Mecaz-ı mürsel genellikle günlük konuşmalarda ve deyimlerde sıkça rastlanılan bir sanattır (Dilçin, 1983: 415). Âşığımızın şiirlerinde bu sanatın örnekleri şunlardır:

Kendisine usta olarak seçtiği Vahap Okay'a yazdığı Körkızın Aynası'ndan adlı şiirde âşık, usta bir kalem sözcüğüyle Okay'ı kastetmektedir:

Keramet “aynada” olmuşsam ozan,
Usta bir kalemden dili öğrendim (37 No'lu şiir).

Aliboğlu, aşağıdaki şiirde yine bilindik bir benzetme olan Mehmet kelimesiyle Türk ordusunu işaret eder:

Düşman nasıl çıkar Mehmet'le başa?
Kelle koltuğunda gider savaşa (40 No'lu şiir).

Âşığımız 23 Nisan'da meclisin toplanmasıyla ilgili yazdığı şiirinde meclis sözcüğü ile orada toplanan insanları kasteder:

İşte bugün Mecliste toplandı varlığımız,
Karanlığa gömüldü hain sultanlığımız (53 No'lu şiir).

Aşağıdaki şiirde ise Aliboğlu millî egemenliğin açtığı meclis derken ulusu kastetmiştir:

Milli egemenliğin açtığı meclis bugün,
And içiyor vatana kalbimiz Ankara'dan (55 No'lu şiir).

Atatürk'ün ölümünün yüreğe düşen acısını anlattığı aşağıdaki dizelerde âşığımız dünya ağladı ifadesi ile dünyadaki insanları vurgulamıştır:

10 Kasım çok geçmeden düştü yüreğimize,
Bütün dünya ağladı, Ulu önderimize (62 No'lu şiir).

Kendisine üstad olarak gördüğü Âşık Tahîr'î için yaşayan ölümsüz dil diyerek mecaz-ı mürsel sanatının güzel bir örneğini verir:

Seyyah olup diyar diyar dolaşan,
Âşık olup üstadlığa ulaşan,
Hak yolunda halkı ile söyleşen;
Ölümsüz yaşayan dil, Büyük Ozan (43 No'lu şiir).

Âşığımız aşağıdaki şiirinde taç ile krallığı, taht ile padişah düzenini kastederek mecaz-ı mürsele şu şekilde başvurmuştur:

Taç ile tahtı kıran,
Tutsaklığa haykıran,
Başımızdasın her an
Sende bulduk hürriyet,
Şanımız cumhuriyet (17 No'lu şiir).

Teşhis: “İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıkları, düşünen, duyan ve hareket eden bir insan kişiliğinde göstermek, kişileştirmektir” (Dilçin, 1983: 419).

Âşığın şiirlerinde sıklıkla kullandığı bu sanatın örneklerini şu şekilde verebiliriz:

Âşığımız aşağıdaki dörtlükte cansız bir varlık olan Hasan Dağı'na, insana ait olan ağlama özelliğini vermiştir:

Hasan Dağı gözyaşını dökerken,
Sıla ayrı düştü, yol ayrı düştü.
Tahirî'yi kara toprak çekerken,
Bülbül ayrı düştü, gül ayrı düştü (52 No'lu şiir).

Aynı şiire ait olan diğer bir dizede ise cansız varlık olan kalem, söz, ağaç, toprak, saz gibi unsurlara insana özgü ağlama özelliği verilir:

Ozan ağlar, kalem ağlar, söz ağlar,
Ağaç ağlar, toprak ağlar, öz ağlar,
Bir başına yalnız kalan saz ağlar;
Perde ayrı düştü, tel ayrı düştü (52 No'lu şiir).

Âşığımız “*Bizim Yöremiz*” adlı şiirinde ise birçok yerde insana özgü olan sormak, seslenmek ve konuşmak gibi özellikleri yel, gül, sel, tel vb. gibi cansız varlıklara vermiştir:

Bir Tarih destanı Niğde ilini,
Han Duvarları'nda yollara sorun.
Türküler yakılan sultan gelini;
Gazeli bağlarda yellere sorun.

Yine yeşillendi Bor'un bağları,
Bir hayat kaynağı Okçu Suları.
Kayabaşındaki selvi kızları,
Halılardailmek ellere sorun.

Demirkazık Çamardı'ndan seslenir,
Eteğinde elmalıklar beslenir,
Yürük kızı Toroslarda süslenir,
Göğsüne taktığı güllere sorun.

Ulukışla Torosların kapısı,
Kiraz kiraz olur bahar kokusu,
Yeşil çamlar bu toprağın yapısı,
Kıvrılan, bükülen bellere sorun.

Yayla yayla inen Hasan Dağı'ndan,
Mamasan Barajı kükrer suyundan,
Bir buğday ambarı Aksaray'ından,
Sonsuz bereketi sellere sorun.

Derbent Boğazı'na verdim özümü,
Felek güldürmedi bir gün yüzümü,
Bırakıp giderken meydan sazımı,
Siz ALİBOĞLU'nu tellere sorun (45 No'lu şiir).

Aşağıdaki dörtlükte ise mevsimlere affetme ve küsme özelliklerini vererek teşhis sanatının güzel bir örneğini vermiştir:

Keramet “aynada” olmuşsam ozan,
Usta bir kalemden dili öğrendim.
İlkbahar affetsin küsmesin hazan
Dört mevsim solmayan gülü öğrendim (37 No’lu şiir).

Aliboğlu, insana özgü olan ağlama özelliğini bulutlara da verir:

Sevinçten bulutlar ağlar üstüne
Zalim insanların bilmem kastı ne (36 No’lu şiir).

Aşağıdaki dörtlükte ise şarkı söylemek eylemi kuşa verilerek teşhis sanatı yapılmıştır:

Çiçek kokar bahçesi,
Şarkı söyler kuş sesi.
Gelir ruhun neşesi
Benim biricik evim (9 No’lu şiir).

Aliboğlu’nun şiirlerinde bazen aşılmayan bellerde kişileştirilerek türkü söyler:

Türkü söyler aşılmayan bellerin,
Bize kokar bin bir çeşit güllerin (33 No’lu şiir).

Âşık Aliboğlu, trafik işaretlerine de insana özgü özellikler vererek şu şekilde kişileştirmiştir:

Haydi, geçin diyerek yeşil ışık göz etti,
Kırmızı parlamınca, tehlike var demekti (60 No’lu şiir).

Aşağıdaki şiirde toprağın kucak açması, bulutların ağlaması, ay yıldızın bayrağı öpmesi gibi özellikler kullanılarak teşhis sanatı yapılmıştır:

Dimdik duruyorsa eğilmez başım,
Tatlı bir lokmaysa ekmeğim aşım,
Kucak açıyorsa toprağım taşım,
Yüce şهادette bil ki sen varsın.

Güneş gurub etse karanlık çökse,
Bulutlar ağlayıp, gözyaşı dökse,
Ay-yıldız göklerde bayrağım öpse,
O ulvi nöbette bil ki sen varsın (44 No'lu şiir).

Aşağıdaki dizelerde ise selvi, söğüt ve asmaya çığlık atma özelliği verilerek kişileştirilmişlerdir:

Kuşlar suskun dallarda, rüzgâr yaman esmede,
Acı bir çığlık bugün selvi, söğüt, asmada (59 No'lu şiir).

Tecâhül-i ârif: *“Bilinen bir gerçeği, bir noktaya dayanarak bilmiyormuş gibi söylemektir. Yani, tecâhül-i ârif ne hiç bilmemektir, ne de bildiğini saklamaktır”* (Dilçin, 1983: 441). Âşığın şiirlerinde tecâhül-i ârif sanatının örnekleri şu şekilde tespit edilmiştir:

Aliboğlu, aşağıdaki dizelerde aslında önce varana ödül olmadığını bilmesine rağmen “ödül mü var bilmem evvel varana” diyerek tecâhül-i ârif sanatına başvurmuştur:

Helâl olsun şöyle gerdan kırana,
Hancı olup, yolcuları soyana,
Ödül mü var bilmem evvel varana? (25 No'lu şiir)

Aşağıda verilen üç ayrı şiirden alınan dizelerde ise cevabını bildiği gerçeklikleri sorarak anlamı kuvvetlendirmiştir:

Dememiş mi atalar?
“Komşudan yemek olmaz”
Olsa bile vaktinde,
Umduğumuz bulunmaz (18 No'lu şiir).

İnsan nasıl bunalır?
Çalışmayan aç kalır (15 No'lu şiir).

Gülerek koşmadık mı geleceğe durmadan?
Bir değirmen damında, saçları ağartmadan (54 No'lu şiir).

Hüsn-i ta'lil: “*Herhangi bir gerçek olayın meydana gelmesini, hayali ve güzel bir nedene bağlamaktır*” (Dilçin, 1983: 443). Aliboğlu'nun şiirlerinde az bulunan bu sanatın tek örneği şöyledir:

Aşağıdaki şiirde hayat bulma sebebini Mustafa Kemal'e bağlayarak hüsn-i ta'lil sanatının güzel bir örneğini vermiştir:

Seninle bulduk hayat,
Huzurundayız bak.
Atam nur içinde yat,
Ah Mustafa Kemal'im (8 No'lu şiir).

Mübalğa: “*Bir sözün etkisini güçlendirmek amacıyla bir şeyi ya olamayacağı bir biçimde anlatmak ya da olduğundan pek çok ve pek az göstermektir*” (Dilçin, 1983: 447). Abartma sanatı olan mübalğa âşğın şiirlerinde şu şekilde işlenmiştir:

Olağan durumu olağanüstü ögelerle anlatan aşğımız, aşağıdaki dizelerde bir günü bir asra benzeterек mübalğa sanatının güzel bir örneğini verir:

Ellerim sanki taş, bağlamış nasır,
Neylesin gurbete olmuşuz esir,
Geçmeyen her günüm gözümde asır (46 No'lu şiir).

Aşağıdaki şiirde ise tahtını kurulamayacak bir yer olan gözyaşının üstüne kurduğunu söylemek suretiyle mübalğa sanatına başvurmuştur:

İnanın dünyada gülmedi bahtım,
Yaşam deryasına dalan gibiyim
Gözyaşı üstüne kurulmuş tahtım,
Nasibini gamdan alan gibiyim (42 No'lu şiir).

Türk askerinin kahramanlığını ve savaşta aslan gibi kükremesi de mübalğa sanatı ile ifade edilmiştir:

Savaşta bir aslan kükrer yerinden.
“Allah Allah” derken, geçer serinden
Meydanlar sarsılır, oynar derinden (40 No'lu şiir).

Âşğımız vatan ve bayrak uğruna verilen mücadeleleri, kanının sele dönmesi ve dünyayı titretmek ifadeleriyle sanatlaştırmıştır:

Şehit kanlarını döndürdük sele,
Seni düşürmeden bir kirli ele.
Dünyayı titrettik, koptu zelzele,
Senin için öldük anla bayrağım.
Dalgalan şerefle, şanla, bayrağım (35 No'lu şiir).

Atatürk'ün ölümünün verdiği acıyla gözünden yaş yerine kan geldiğini ifade ederek mübalağa sanatına başvurmuştur:

Dünya seni anıyor,
Gözlerimiz kanyor.
Meş'aleler yanıyor,
Özümde Atatürk'üm (10 No'lu şiir).

Tezat: “İki düşünce, duygu ve hayal arasında birbirine karşıt olan nitelikleri ve benzerlikleri bir arada söylemektir” (Dilçin, 1983: 449). Aliboğlu'nun şiirlerinde sıkça kullandığı tezat sanatını örnekleri şu şekildedir:

Âşığımız aşağıdaki dörtlükte birbirine zıt olan dost ve düşman kelimelerini kullanarak tezat sanatına başvurmuştur:

Akıntıya kürek çektin karada,
Gözün yoktu malda, mülkte, parada;
Dost düşmanın kazandığı sırada.
Aradın nargile, demli çayhane,
(ecel geldi baş ağrısı bahane) (23 No'lu şiir).

Aşağıdaki dörtlükte ise yakın ve uzak kelimeleri tezat ilişkisiyle bir arada kullanılarak muhataba yakın ve uzağını iyi gözet ihtarında bulunulmuştur:

Ölüme gidilir gerçek dost ile
Meleklerin işi yok ki post ile,
Düşman olmaz düşürürler kast ile,
İyi gözet yakınlardan uzağı,
Arayan çok öküzçüden buzağı (25 No'lu şiir).

Bazı insanlar vardır ki onlar neşelerini hüznünden alırlar. Âşık her iki kavramı bir arada kullanarak tezat sanatının güzel bir örneğini vermiştir:

Neşesi hüznün olan insanların
Çubuklarında duman
Gözlerinde günler
Savrulur savrulur (66 No'lu şiir).

Hayattan ve yaşamaktan bıkan âşık soğuktan ve sıcaktan elimi çektim diyerek
tezat sanatına şöyle başvurur:

Soğuktan sıcaktan çektim elimi,
Tek düşüncem hazırlamak salımı,
Nasıl anlatayım sana hâlimi
Uykusuz duraksız kalan dervişim (39 No'lu şiir).

Hayatta her şeyin zıddıyla var olduğunu ise zarar, kâr, acı ve tatlı kelimelerini
bir arada kullanarak dile getirmiştir:

Zarar gördüm, ziyan gördüm, kâr gördüm,
Hicran gördüm, elem gördüm, zar gördüm.
Bulut gördüm, yağmur gördüm, kar gördüm,
Gerçek pınarımdan seli öğrendim.

Arı oldum, çiçek çiçek dolaştım,
Seyyah oldum, bir menzile ulaştım.
Âşık oldum, karlı dağları aştım,
Acıyı, tatlıyı, balı öğrendim (37 No'lu şiir).

Tezat sanatının güzel bir örneği ise aşağıdaki mısralarda “beyazlar içinde kara
günde” olmak dizesiyle dile getirilmiştir:

Anlıyorum
Anlıyorum beyazlar içinde
Kara gündesin (63 No'lu şiir).

Aşağıdaki dörtlükte ise dost ve düşman kelimeleri bir arada kullanılarak tezat
sanatı yapılmıştır:

Gelme korkak gelme benim üstüme,
Yıkılır dağlarım başına bir bir,

Teşhir olma düşmanına dostuna,
Türklüğün şanından gökler delinir (47 No'lu şiir).

Aşağıdaki dörtlükte öğretmene olan sevgi gece ve gündüz adının dilde olmasıyla dile getirilerek tezat sanatına başvurulmuştur:

Adın dilimde hece,
Söylerim gündüz gece.
Seni gördüğüm an
Sevinirim gizlice (1 No'lu şiir).

Aşağıdaki “*Anadolu*” adlı şiirin farklı mısralarında ağlamak, gülmek, yaşamak ve ölmek kavramları bir arada kullanılarak tezat sanatı yapılmıştır:

Onun kucağında ağlayıp gülmek,
Ayrılık derdiyle aşkından ölmek,
Sıla ateşine yaksa gömülmek
Bilmem tezm'olur Anadolu'da?

Güllerin bülbülü getirir dile,
Seninle yaşarız ölürsek bile.
Senden ayrılarak, bakıp yad ele,
Gülecek yüzm'olur Anadolu'da? (21 No'lu şiir)

İç ve dış kelimeleri aşağıdaki dörtlükte bir arada kullanılarak tezat sanatı yapılmıştır. Bu kelimeler düşmanın sıfatı olarak kullanılmıştır:

Tarihte sayısız devlet kurmuşsam,
İç ve dış düşmana karşı durmuşsam,
Türk gücünü dünyaya duyurmuşsam,
Aldığım kuvvette bil ki sen varsın (44 No'lu şiir).

Aliboğlu, aşağıdaki dörtlükte ise düş ve gerçek kelimeleri üzerinden tezat sanatını oluşturmuş ve düşten keramet gelmeyeceğini vurgulamıştır:

Hastada değilse hekime rağbet,
Düşmeden yürümek ister maharet,
Her gün beklesek de gelmez keramet;
Gerçekler var iken düşe hemşehrim (38 No'lu şiir).

Tevriye: “İki ya da ikiden artık anlamı olan bir sözcüğü bir dize ya da beyit içinde yakın anlamını söyleyip uzak anlamını kastetmektir” (Dilçin, 1983: 427). Âşığımızın şiirinde çok kullanılmayan bir sanat olup sadece bir örneği tespit edilmiştir:

Aşağıdaki dörtlükte yer alan “gül” kelimesi hem gül- fiilini hem de bir çiçek adı olan gülü karşılamak üzere kullanılarak tevriye sanatı yapılmıştır. Âşığın gül olarak tasvir ettiği veya gülmesini istediği kişi Âşık Tahiri’dir:

Kaynaktır, pınardır sözün kelamın,
Başımız gözümüz üste selamın,
Dileriz Allah’tan cennet mekânın;
İlahi bahçede gül, Büyük Ozan (43 No’lu şiir).

Telmih: “Söz arasında, herkesçe bilinen geçmişteki bir olaya, ünlü bir kişiye bir inanca ya da yaygın bir atasözüne işaret etmek, onu anımsatmaktır. Telmih denilen şey uzun uzadıya açıklanmaz, bir iki sözcükle anımsatılır” (Dilçin, 1983: 461). Âşığın şiirlerinde telmih sanatının örneklerini şöyle inceleyebiliriz:

Aliboğlu, aşağıda verilen dörtlüklerde gül ve bülbülün aşkına telmih yaparak ayrılık acısını dile getirmiştir:

Hasan Dağı gözyaşı dökerken,
Sıla ayrı düştü, yol ayrı düştü.
Tahirî’yi kara toprak çekerken,
Bülbül ayrı düştü, gül ayrı düştü (52 No’lu şiir).

Âşık sevda çeker, güller çilesin,
Feryat eder bülbül nerden bilesin,
İster Aliboğlu doğru söylesin;
Kafama girmeyen sözü neyleyim (41 No’lu şiir).

“Yozgat’ı Gördüm” adlı şiirindeki dizelerde ise âşık, Ferhat ile Şirin hikâyesine ve Yozgat yöresine ait ünlü Ziya türküsündeki Ziya ve atına telmih yapmıştır:

Ne Ziyayı gördüm ne de kıratı,
Geçti mi dersiniz acep şubatı,
Pek çok âşık anlatmıyor Ferhat’ı (27 No’lu şiir).

Tarihteki ünlü kişilerin adlarını kullanarak telmih sanatı yapan âşığımız şiirinde Fatih Sultan Mehmet’i, Yavuz Sultan Selim’i ve Cengiz Han’ı anarak tarihteki olayları anımsatmaya çalışmıştır:

Barbaros destanı denizlerinde,
Adalet fişkırır hep izlerinde,
Fatihler, Yavuzlar, Cengizlerinde,
Elinde oyuncağın kılıçla oktur,
Sende yüceliğin hududu yoktur (50 No’lu şiir).

Âşığımız “1881-1938” adlı şiirinin birçok yerinde önemli tarihleri anımsatmak için telmih sanatından yararlanmıştır. Bu tarihler içinde Atatürk’ün Samsun’a çıkış tarihi 19 Mayıs, zafer kazanılan 30 Ağustos, İzmir’in kurtuluşu 9 Eylül, Cumhuriyet’in ilanı 29 Ekim ve Atatürk’ün ölümü olan 10 Kasım tarihleri dikkat çekmektedir:

Mayıs’ın on dokuzu, o ne büyük bir gündü,
Türk’ün büyük Ata’sı Erzurum’da göründü.
Ne tahta gönül verdi, ne sultana iltifat,
Kurmuştu ulusunun sinesinde saltanat.
Unutmak elde midir? Tarihi büyük emri,
“Ordular ilk hedefiniz Akdeniz’dir, İleri”.
30 Ağustos çizdi, düşmanın kaderini,
9 Eylül kutladı, Kurtuluş Zaferini.
Şehit kanı suladı, her karış toprağımı.
29 Ekim’de Atatürk’üm seslendi,
Yönetim şeklimize cumhuriyettir dedi.
10 Kasım çok geçmeden düştü yüreğimize,
Bütün dünya ağladı, Ulu Önderimize (62 No’lu şiir).

Tekrir: “Sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamın üzerinde yoğunlaştığı sözcük ya da söz öbeklerini arka arkaya yinelemektir” (Dilçin, 1983: 452). Âşık Aliboğlu’nun şiirlerindeki tekrar sanatının örneklerini şöyle verebiliriz:

Aşağıdaki dörtlükte tasarruf kelimesinin tekrarlanmasıyla tekrar sanatı yapılmıştır:

Tasarruf tasarruf kıştan tasarruf,
Bulgurdan pilavdan aşdan tasarruf,
Anladım tırnaktan dişten tasarruf,
Olmaz Muzaffer Bey başdan tasarruf (24 No'lu şiir).

Âşığımız aşağıda verilen dörtlüklerde yudum, katmer ve uzun kelimelerini birden fazla kullanarak tekrar sanatını aşağıdaki şiirlerinde şöyle oluşturmuştur:

Toprağında uyudum,
Beşiğinde büyüdüm,
Suyundan yudum yudum,
İçtim ey şehit kanım,
Zümrüt gibi vatanım (6 No'lu şiir).

Dört mevsim yeşildir kurumaz otlar
Çobandır, çeltek, yağız yiğitler
Helkide yayıkta mis gibi sütler,
Katmer katmer kaymak bağlar bal olur (49 No'lu şiir).

Ninem dedi “kuzum”
Anlattı uzun uzun
“zaman su gibi akar”
Tembel de buna bakar (3 No'lu şiir).

Tenasüp: “...bir konu üzerinde, aralarında türlü ilgiler bulunan en az iki sözcük, terim ve deyim bir dize ya da beyit içinde rastgele sıralama amacı gütmeyen kullanılmaktadır” (Dilçin, 1983: 431). Aliboğlu'nun şiirlerinde tenasüp sanatının örnekleri şöyledir:

Aşağıdaki dörtlükte hayvancılıkla ilgili kelimeler olan çoban, çeltek, helki, süt ve kaymak bir arada kullanılarak tenasüp sanatı yapılmıştır:

Dört mevsim yeşildir kurumaz otlar
Çobandır, çeltek, yağız yiğitler
Helkide yayıkta mis gibi sütler,
Katmer katmer kaymak bağlar bal olur (49 No'lu şiir).

Tarım ile alakalı kelimeler olan orak, tırpan ve yaba kelimeleri aşağıdaki dizelerde kullanılarak tenasüp sanatına başvurulmuştur:

Orak, tırpan, yabası onun oyuncakları,
Sarı buğday başağı uçan salıncakları (61 No'lu şiir).

Çıracık ve usta kelimelerinin bir arada kullanılarak tenasüp sanatının yapıldığı bir dördlük şöyledir:

Tanrı'ya şükürler hasta değilim,
Karalar içinde yasta değilim,
Aciz bir çırağım, usta değilim,
Üstadı, kendimden üstün bilmişim (39 No'lu şiir).

Aşağıdaki “*Katma Değer*” adlı şiirin farklı dördlüklerinde tenasüp sanatının bolca kullanıldığı görülmektedir. Bu şiirde âşık, kilit sürgü, yazma bürgü, omca asma, kumaş basma, tahta demir, soba kömür, ekmek, hamur, toprak ve tarım gibi birbiriyle alakalı kelimeler bir arada kullanılarak tenasüp sanatı yapılmıştır:

Kilidinden sürgüsüne
Yazmasından bürgüsüne
Vatandaşın bilgisine,
Sayın dostum yanıt verin.

Omcasından asmasına
Kumaşından basmasına
Katma değer yosmasına
Sayın dostum yanıt verin.

Tahtasından demirine
Sobasından kömürüne
Yeni yılın durumuna,
Sayın dostum yanıt verin.

Ekmeğinden hamuruna
Toprağından tarımına

Şu fakirin yorumuna,
Sayın dostum yanıt verin (20 No'lu şiir).

Aşağıdaki dörtlüğün her bir mısrası ise tenasüp sanatının kullanımına güzel bir örnek teşkil etmektedir. 1.mısrada zarar, ziyan, kâr 2. mısrada hicran, elem, zar 3. mısrada bulut, yağmur, kar ve 4.mısrada pınar, sel kelimeleri bir arada kullanılarak tenasüp sanatı yapılmıştır:

Zarar gördüm, ziyan gördüm, kâr gördüm.
Hicran gördüm, elem gördüm, zar gördüm.
Bulut gördüm, yağmur gördüm, kar gördüm.
Gerçek pınarından seli öğrendim (37 No'lu şiir).

Aşağıdaki dörtlükte ise adab, erkân ve yol kelimeleri bir arada kullanılarak tenasüp sanatı yapılmıştır:

Doğrudan yanayım, özüm var benim,
Avare değilim, sazım var benim,
Aliboğlu, der ki; sözüm var benim,
Adabı, erkânı, yolu öğrendim (37 No'lu şiir).

Âşığın “Ağaç Sevgisi” adlı şiirinde de tenasüp sanatının örnekleri görülür. İlk dörtlükte ayva, armut, kayısı, nar ve ağaç, 2. dörtlükte defter kalem kitap son dörtlükte ise mazı, köknar, meşe ve ağaç kelimeleriyle tenasüp sanatı yapılmıştır:

Odunu, kömürü var
Üşümeyiz yağsa kar
Ayva, armut, kayısı, nar
Ağacımdır ağacım

Mutfakta pek çok kabım
Sınıfımda dolabım
Kalem, defter, kitabım
Ağacımdır ağacım

Dalında bülbül sesi
Öz yurdumun neşesi

Mazı, köknar, meşesi
Ağacımdır ağacım (5 No'lu şiir).

Aliboğlu, “Yaz” adlı şiirinde ilk hanede korkuluk, bahçe ve orman, ikinci hanede ise meyveler, elma, armut ve ayvalar kelimelerini bir arada kullanarak tenasüp sanatı yapmıştır:

Yollar oldu toz duman
Ekinler hasat harman
Koruluk, bahçe, orman
İnsan nasıl bunalır
Çalışmayan aç kalır.

Binbir çeşit meyveler
Elma, armut, ayvalar.
Sakin geçer havalar.
İnsan nasıl bunalır
Çalışmayan aç kalır (15 No'lu şiir).

Aşağıdaki şiirde birbiriyle alakalı olan ova, dere ve dağ kelimeleri bir arada kullanılarak tenasüp sanatı yapılmıştır:

Okulum benim bağım,
Ovam, derem, mor dağım.
Üstünde dalgalansın,
Ay yıldızlı bayrağım (4 No'lu şiir).

Aşağıdaki şiirlerde de birbiriyle alakalı kelimeler kullanılarak tenasüp sanatı yapılmıştır. İlk şiirde okul, sınıf ve öğretmen, ikincisinde ise dallarda selvi, söğüt ve asma kelimeleriyle tenasüp yapılmıştır:

Okul, sınıf, öğretmen,
Annem ve babam derken,
Parmaklarımla yazdım,
Şimdi okuyorum ben (11 No'lu şiir).

Kuşlar suskun dallarda, rüzgâr yaman esmede,
Acı bir çığlık bugün selvi, söğüt, asmada (59 No'lu şiir).

Ta'riz: "Söylenen sözün ya da kavramın gerçek ve mecazlı anlamı dışında bütünü tersini kastetmektir. Sözün gerçek anlamı doğru gibi görünse de asıl amaç, sözün ters anlamına yüklenmiştir. Bu nedenle ta'riz sanatı, bir kişiyi ya da durumu alaya almak ve iğnelemek amacıyla yapılır" (Dilçin, 1983: 417). Âşığın sadece bir şiirinde ta'riz sanatına rastlanılmıştır:

"Öküz Buzağı" adlı şiirde karşıdaki kişiyi iğnelemek adına yapılan ta'riz sanatı şu şekildedir:

Görülen eksiği sırtta semeri
Yağlı kara sürmek (zatın) hüneri,
Çatlamaz ki iftiradan müfteri;
Sen de tanı obruk ile sazağı,
Arayan çok öküzden buzağı (25 No'lu şiir).

İstifham: "Sözü, sorulan şeye yanıt isteme amacı gütmeyen, duyguyu ve anlamı güçlendirmek için soru biçiminde söylemektir. Türlü varlıklar ve olaylar karşısında duyulan şaşkınlık, hayranlık gibi durumlarda da bu yola başvurulur. Herhangi bir duygu, düşünce ve kavram üzerine dikkati çekmek ya da dikkati sürekli olarak bunlar üzerinde tutmak da yinelenen soru adlarıyla sağlanır" (Dilçin, 1983: 456). Şiirin içinde geçen soru cümleleri bu sanata örnek teşkil etmektedir. Âşığın şiirlerinde bulunan istifham sanatının örneklerini şöyle inceleyebiliriz:

Aşağıdaki mısralarda âşık, menzile daha evvel varana ödül olup olmadığını sorarak istifham sanatı yapmıştır:

Helâl olsun şöyle gerdan kırına,
Hancı olup, yolcuları soyana,
Ödül mü var bilmem evvel varana?
Yola düşmüş kılıbığı-kazağı,
Arayan çok öküzden buzağı (25 No'lu şiir).

Vahap Okay'a yazdığı şiirde üstadına sürekli sorular yöneltmektedir. Âdeta istifham üzerine kurulu olan şiirde son mısralar bu söz sanatının güzel örneklerini teşkil etmektedir:

Gazeteniz değmez olur elime,
Acep haberiniz var mı üstadım?

Gönlümden geçenler gelir dilime,
Yoksa bütün yollar kar mı üstadım?

Bir üstat ki o feleği yener de,
Haklı haksız bazen nara yanar da,
Olmaz olmaz kem bir söze kanar da;
Bir dostunu rafa mı koyar üstadım?

Karamsar düşündüm belki bir anlık,
Bağışlayın olmuş ise kabalık.
Yürekten dilerim mutluluk, sağlık,
Sizce bağışlanmak zor mu üstadım?

Bir kapı ki kapanmışsa kuluna,
Mihnet olmaz atlasına çuluna.
Zannettim ki yalnız ALİBOĞLU'na;
Defteri kapatmak kâr mı üstadım? (34 No'lu şiir)

Âşık aşağıdaki şiirde de her bir mısradaki cevabı merak edilen sorular sorarak istifham sanatını yapmıştır:

Seller çay içini yoksa bastı mı?
Birer birer şakıldaklar sustu mu?
Ağa değirmeni bize küstü mü?
Söyleyin ağalar, sular nerede? (51 No'lu şiir)

Âşığımızın bunlar dışında birçok şiirinde de istifham sanatının kullanıldığı mısralar vardır. Bunlardan bazılarını aşağıda veriyoruz:

İstersen keller gökte savrulsun
Namert mert olanlar hemen ayrılısın
Bir anda kılıçlar kından sıyrılısın
Şehitler yurduna nasıl gidilir? (47 No'lu şiir)

Sevinçten bulutlar ağlar üstüne,
Zalim insanların bilmem kastı ne?

Bürünmüş o kara cellat postuna,
Yeşilin, yaprağın benim dermanım.
Filiz dallı, mis kokulu ormanım (36 No'lu şiir).

Kokusu binbir çeşit,
Çiçek yüklü dalların.
Sensiz yaşam olur mu?
Kanısın damarların (13 No'lu şiir).

Diyorsun hastayım verince selam,
Sen hiç denedin mi şişe hemşehrim?
Sızlayan çenede olsa da sağlam;
Kerpeten salınır dişe hemşehrim (38 No'lu şiir).

Çakmak çakmak yanan göz, niçin böyle süzülür?
Eller ayaklar titrer, sonra denge bozulur (54 No'lu şiir).

Nida: *“Şairin, çok duygulanması ve heyecanlanması sonucunu doğuran olayları ve varlıkları göz önüne getirip “ey, hey” gibi ünlemlerle onlara seslenmesidir”* (Dilçin, 1983: 453). Aliboğlu'nun şiirlerindeki nida sanatının örneklerini şöyle inceleyebiliriz:

Aşağıdaki dörtlükte Âşık Aliboğlu “ey” ünlemini kullanarak nida sanatına başvurmuştur:

Dünün karanlığını bozan ey ulu Ata'm
Senin güneşin bugün ufkumuzu parlatan
Milli egemenliğin açtığı meclis bugün.
And içiyoruz vatana kalbimiz Ankara'dan (55 No'lu şiir).

Aşağıdaki hanede ey şehit kanım denilerek vatana seslenilmiş ve nida sanatı yapılmıştır:

Toprağında uyudum,
Beşiğinde büyüdüm.
Suyundan yudum, yudum

İçtim ey şehit kanım,
Zümrüt gibi vatanım (6 No'lu şiir).

Âşık, aşağıdaki şiirde yine “ey” ünlemi kullanmak suretiyle nida sanatına başvurmuştur:

Sen Asya'dan Avrupa'ya şahlanan,
Ulusumun kanlarından renk alan,
Sen ey mavi göklerde yanan,
Senin için öldük anla bayrağım,
Dalgalan şerefle, şanla, bayrağım (35 No'lu şiir).

İrsal-i mesel: “Söylenen bir düşünceyi inandırmak ve pekiştirmek amacıyla söze bir atasözü değerinde bir örnek katmak” (Dilçin, 1983: 464) olarak tanımlanan bu sanat oldukça yetenek ve ustalık gerektirir. Âşığın Türkçe öğretmeni olması bu sanatı kullanmasını kolaylaştırmıştır. Aliboğlu'nun şiirlerinde geçen atasözü ve deyimlerle kurduğu irsal-i mesel sanatının örneklerini şöyle inceleyebiliriz:

Aşağıdaki dörtlükte âşığımız çalışmanın ve kendi kazanmanın kıymetini vurgulamak için “Komşudan yemek olmaz. Olsa bile vaktinde umduğumuz bulunmaz.” sözüyle irsal-i mesel sanatının güzel bir örneğini vermiştir:

Dememiş mi atalar?
“Komşudan yemek olmaz”.
Olsa bile vaktinde,
Umduğumuz bulunmaz (18 No'lu şiir).

Aşağıdaki dörtlükte ise âşık, vaktin geçtiğini vurgulamak amacıyla “Geçti Bor'un pazarı sür eşeğin Niğde'ye” sözünü kullanarak irsal-i mesel yapmıştır:

Öyle bir yolculuk ki, eşin dostun ardından,
Senelerce selam yok, ocağından yurdundan.
Kalbinden vuruldu: Şu ayrılık derdinden,
Aliboğlu türküyü, döker tele perdeye,
Geçti Bor'un pazarı sür eşeğin Niğde'ye (54 No'lu şiir).

II.6. Eğitici Şiirleri

Âşığın mesleği gereği yazdığı şiirlerde okul ve öğretmenlik onun için vazgeçilmez unsurlardır. Aliboğlu, öğrencilerini çok seven ve onlara şiiri sevdirmek

için elinden geleni yapan bir öğretmendir. Bu tür şiirlerini genellikle 7'li hece ölçüsüyle yazmıştır. Bu şiirlerinde bir şeyler öğretebilmek amacını gütmektedir.

Aşağıdaki verilen “*Öğretmenim*” adlı şiirde öğretmene duyulan sevgi ve saygı anlatılmıştır. Öğretmenlerin öğrencilerine kattığı anlam ve onların gözündeki değeri şöyle dile getirilmiştir:

Adın dilimde hece
Söylerim gündüz, gece.
Seni gördüğüm an
Sevinirim gizlice

Gücenmezsın sözüme,
Işık verdin gözüme,
Beni kendine yaktın,
Ateş koydun özüme (1 No'lu şiir).

Okulu bir ana gibi gören ve bilgi saçan yuva olarak tanımlayan âşıkın okul hakkındaki dörtlüklerinden biri şöyledir:

Güler yüzlü anasın,
Hep bizlerden yanasın.
Özünde barındıran
Bilgi saçan yuvasın (4 No'lu şiir).

Bir eğitimci olan âşık, öğrencilerin alfabe öğrenmelerinin sevincini onların dilinden şöyle şiirleştirmiştir:

Sözcükleri öğrendim,
Bilmezken heceleri.
İsmim kadar beğendim,
Harfli bilmeceleleri (11 No'lu şiir).

Vatanını ve milletini çok seven âşık bu hususta öğrencilerini yerli malı kullanmaları yönünde teşvik eder:

Ağzımda anadilim
Sergimiz halı, kilim.

Cebimdeki mendilim

Ne güzel yerli malı (18 No'lu şiir).

Eğitimi çok yönlü bir olgu olarak gören Aliboğlu, öğrencilerine trafik kurallarını öğretebilmek için de bir şiir yazmıştır:

Haydi, geçin diyerek yeşil ışık göz etti,

Kırmızı parlayınca, tehlike var demekti (60 No'lu şiir).

Aliboğlu'nun öğrencilerine ağaç sevgisini öğretmek için yazdığı şiirden bir dörtlük şu şekildedir:

Dalında bülbül sesi,

Öz yurdumun neşesi,

Mazı, köknar, meşesi

Ağacımdır ağacım (5 No'lu şiir).

Atatürk'ün vatan için yaptıklarını öğrencilerine öğretmek ve onun sevgisini minik kalplerde yaşatabilmek adına yazdığı bir dörtlük şöyledir:

Ömrünü bize verdi,

O kumandan, neferdi.

“Ümidim sizde” derdi,

Yazımda Atatürk'üm (10 No'lu şiir).

Âşığımız mevsimleri ve bu dönemlerde yapılan işleri öğrencilerine öğretmek için de birçok şiir yazmıştır. Bu şiirlerden bazıları şunlardır:

Sonbahar mevsimi ve yapılacak işler şöyle anlatılmıştır:

Gözlük tohum atılır,

Ambarlar kapatılır.

Odun, kömür satılır,

Rüzgârla gelir karın,

Müjdesi sonbaharın (12 No'lu şiir).

Kış mevsiminde yapılanlar ise şu şekilde vurgulanmıştır:

Kara duman savrulur,

Evde mısır kavrulur,

Başlar öykü ve masal,
Sonra fincandaki fal (14 No’lu şiir).

Yaz da bu doğrultuda şiirlerine konu olmuş ve şu şekilde işlenmiştir:

Yollar oldu toz duman,
Ekinler hasat harman,
Koruluk, bahçe, orman
İnsan nasıl bunalır,
Çalışmayan aç kalır (15 No’lu şiir).

II.7. Atasözleri ve Deyimler

Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğüne göre atasözü; “*uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz*” olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr). Atalarımızın geçmişte yaşadıkları olaylar veya durumlar üzerine söyledikleri sözlerin kalıplaşarak günümüze gelmesiyle oluşan atasözleri toplumumuz üzerinde etkisi oldukça fazla olan sözlerdir.

TDK’ye göre deyim ise “*Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği*” olarak tanımlanmıştır (www.tdk.gov.tr). Âşık Aliboğlu atasözleri ve deyimleri şiirlerinde oldukça usta bir şekilde kullanmıştır. Mesleğinin Türkçe eğitimi üzerine olması konuya olan hâkimiyetini güçlendirip âşığımızın işini kolaylaştırmıştır.

Âşığın şiirlerinde tespit edebildiğimiz deyimler ve kullanımları şu şekildedir:

“*Bir kimse veya bir şey için kötü söylemek*” (www.tdk.gov.tr) “*Durumuna göre yapmaması gerekirken saygısızca sözleriyle bir kimseyi kötülemek*” (Aksoy, 1998: 723) anlamlarına gelen “*dil uzatmak*” deyimini şu şekilde kullanılmıştır:

“Uzanmaz size kem dil” (1 No’lu şiir)

“*O şeyden umulan yarar ve rahatı tattırmamak*” (www.tdk.gov.tr) “*Bir şeyden hiç yararlanamaz olmak*” (Aksoy, 1998: 842) anlamlarında kullanılan “*haram etmek*” deyimini şu şekilde kullanılmıştır:

“Sütünü haram etmez” (7 No’lu şiir)

“Zaman hızla geçmek” ve “Para, yiyecek vb. bol bol gelmek” (www.tdk.gov.tr) “(Zaman) hızla geçmek” (Aksoy, 1998: 1048) anlamlarına gelen “su gibi akmak” deyimini âşığımızın şiirlerinde şu şekilde kullanılmıştır:

“Zaman su gibi akar gider” (3 No’lu şiir)

“Sağlıklı, çok güzel ve temiz (çocuk)” (www.tdk.gov.tr) anlamına gelen “nur topu gibi” deyimini şu mısradaki yer almaktadır:

“Nur topundan yavrulara beşiksin” (36 No’lu şiir)

“Bir yerdeki toprağı başka bir yere taşımak” ve “ölmek” (www.tdk.gov.tr) “Sürekli olarak oturduğu yerden kısa bir süre kalmak üzere başka yere gitmişti; orada öldü. Gömüleceği toprak kendisini çekmiş gibi” (Aksoy, 1998: 1077) anlamlarında kullanılan “toprak çekmek” deyimini de âşığımızın şiirlerinde kullanılan deyimlerdendir:

“Tahirî’yi kara toprak çekerken” (52 No’lu şiir)

“Yardım etmek”, “Tarikatlarda mürşit, bir müride, başkalarına yol gösterme izni vermek”, “halk hekimliği ile uğraşan kimse bilgilerini bir başkasına öğretmek”, “kâğıt oyunlarında elde olan veya olmayan sebeplerle oyun üstünlüğünü karşı tarafa bırakmak” (www.tdk.gov.tr) “Yetkinliğe ulaşan mürit, mürşit gibi işler yapmak üzere, ondan izin almak.”, “Bir sanatı öğrenmiş olan çırak, ustasından, kendi başına iş yapabilmeye izin almak” (Aksoy, 1998: 748) anlamlarına gelen “el vermek” deyimini bir mısradaki şöyle kullanılmıştır:

“Tahir olan Tahirî’ye el verir” (52 No’lu şiir)

“Aşırı derecede bağlanmak, boyun eğmek” (www.tdk.gov.tr) “Bir kimseye karşı büyük bir saygı ve bağlılıkla fedakârlık yapmaya hazır olmak” (Aksoy, 1998: 945) anlamlarına gelen “kul olmak” deyimini şu şekilde kullanılmıştır:

“Aliboğlu bu toprağa kul olur” (49 No’lu şiir)

“Olmayacak bir iş uğruna boşuna çabalamak” (www.tdk.gov.tr) “Olağan gidişi tersine çevirmek için boşuna uğraşmak” (Aksoy, 1998: 551) anlamlarına gelen “akıntıya kürek çekmek” deyimini bir mısradaki şöyle kullanılmıştır:

“Akıntıya kürek çektin karada” (23 No’lu şiir)

“*Pişmanlık duymak*” (www.tdk.gov.tr) “*Çok pişman olmak*” (Aksoy, 1998: 728) anlamlarına gelen “*dizini dövmek*” deyimini de şiirlerde yer verilen deyimlerdendir:

“Vursan da boş artık dizine” (23 No’lu şiir)

“*Dizlerini yere koyarak oturmak*” (www.tdk.gov.tr) “*Güçlünün buyruğunu kabul etme durumuna gelmek*” (Aksoy, 1998: 727) anlamlarına gelen “*diz çökmek*” deyimini şu şekilde kullanılmıştır:

“Diz çöküp önüne çeksen el’aman” (23 No’lu şiir)

“*Dişinden tırnağından artırmak*” (www.tdk.gov.tr) “*Yiyeceğini (ve başka gereksemelerini) keserek, kazancının hepsini harcamayarak para biriktirmek*” (Aksoy, 1998: 726) anlamlarına gelen “*dişten tırnaktan artırmak*” deyimini biraz farklılaştırılarak şu şekilde kullanılmıştır:

“Anladım tırnaktan-dişten tasarruf” (24 No’lu şiir)

“*Başarısızlığa uğramak, bir şey yapamaz duruma gelmek*” (www.tdk.gov.tr) “*İş yapamaz duruma düşmek*” (Aksoy, 1998: 755) anlamlarına gelen “*eli böğründe kalmak*” deyimini Aliboğlu şu şekilde kullanmıştır:

“Elleri böğründe kalan gibiyim” (42 No’lu şiir)

“*Çaresiz kalarak çok pişman olmak*” (www.tdk.gov.tr) “*Fırsatı bir daha ele geçiremeyeceği ya da çaresiz kaldığı için çok üzüлüp dövünmek*” (Aksoy, 1998: 625) anlamlarına gelen “*başını taştan taşla vurmak*” deyimini bir mısradaki biraz farklılaştırılarak şu şekilde kullanılmıştır:

“Başımı taşlara çalan gibiyim” (42 No’lu şiir)

“*Kara çalmak*” ve “*Bir kimsenin haksız yere kötü tanınmasına yol açmak*” (www.tdk.gov.tr) “*İftira etmek, bir kimsenin üstüne suç atmak*” (Aksoy, 1998: 909) anlamlarına gelen “*(alnına) kara sürmek*” deyimini ise şöyle kullanılmıştır:

“Yağlı kara sürmek (zatın) hüneri” (25 No’lu şiir)

“*Belirtilen istekleri içtenlikle yapmayı kabul etmeyi anlatan bir söz*” (www.tdk.gov.tr) “*Saygı ile memnurlukla karşılaşırım*” (Aksoy, 1998: 620) anlamlarına gelen “*başım gözüm üstüne*” deyimini bir mısradaki şöyle yer almaktadır:

“Başımız gözümüz üstüne selamın” (43 No’lu şiir)

“*Türkü sözünü bestelemek*” (www.tdk.gov.tr) anlamına gelen “*türkü yakmak*” deyimini bir mısradaki şu şekilde kullanılmıştır:

“Türküler yakılan sultan gelini” (45 No’lu şiir)

“*Bir işin ayrıntılarına harcanılan para veya emek, elde edilen sonucun değerini aşmak*” (www.tdk.gov.tr) “*Bir işin ayrıntısına harcanan para aslı için ödenen parayı aşmak*” (Aksoy, 1998: 586) anlamlarına gelen “*astarı yüzünden pahalı olmak*” deyimini biraz farklılaştırarak şu şekilde kullanılmıştır:

“Astarı pahalı, yüzü neyleyim” (41 No’lu şiir)

“*Sıkıntılı bir işin veya durumun sona ermesini beklemek*” (www.tdk.gov.tr) “*Sürmekte olan sıkıntılı durumun sona ermesini beklemek*” (Aksoy, 1998: 695) anlamlarını taşıyan “*çile çıkarmak (doldurmak)*” deyimini şöyle kullanılmıştır:

“Doldurdum çilemi kalmadı işim” (39 No’lu şiir)

“Çileler doldurdu altmış yaşını” (29 No’lu şiir)

“*Gereksiz olduğunu belirtmek için üstünü çizmek*” (www.tdk.gov.tr) anlamına gelen “*üstüne kalem çekmek*” deyimini ise şöyle kullanılmıştır:

“Vız gelir üstümden çeksen de kalem” (39 No’lu şiir)

“*İsteyerek veya istemeyerek uymak, katlanmak*” (www.tdk.gov.tr) “*Güçlünün buyruğuna uymayı kabul etmek*” (Aksoy, 1998: 618) anlamlarına gelen “*boyun eğmek*” ve “*Yazgısını, talihini kabul etmek*” (www.tdk.gov.tr) anlamına gelen “*kadere boyun eğmek*” deyimlerine bir mısradaki şöyle yer verilmiştir:

“Kader kısmet deyip, boyun eğmişim” (39 No’lu şiir)

“*Saygı göstermek için baş eğerek selamlamak*”, “*Direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek*” (www.tdk.gov.tr) “*Güçlünün buyruğuna uymayı kabul etmek*” (Aksoy, 1998: 618) anlamlarına gelen “*baş eğmek*” deyimini şu şekilde kullanılmıştır:

“Bil ki Aliboğlu baş eğmeyecek” (29 No’lu şiir)

“*Rüya veya olayı iyi bir durumun belirtisi saymak*” (www.tdk.gov.tr) “*Bir düşü, bir olayı meydana gelmiş ya da gelecek iyi bir durumun belirtisi saymak*” (Aksoy, 1998: 851) anlamlarına gelen “*hayra yormak*” deyimini şöyle kullanılmıştır:

“Ne olur bir kez de hayra yor felek” (29 No’lu şiir)

“Gözünü budaktan esirgememek” (www.tdk.gov.tr) “Ölümü göze alarak bir işe girişmek” (Aksoy, 1998: 919) anlamlarında kullanılan “kelle koltukta gezmek” deyimini de bir mısradada yer verilen deyimler arasındadır:

“Kelle koltuğunda gider savaşa” (40 No’lu şiir)

“Olmayacak bir iş uğrunda boşuna çabalamak” (www.tdk.gov.tr). “Olağan gidişi tersine çevirmek için boşuna uğraşmak” (Aksoy, 1998: 551) anlamlarında kullanılan “akıntıya kürek çekmek” deyimini şöyle kullanılmıştır.

“Çekilen kürekler boşa hemşehrim” (38 No’lu şiir)

“Öcünü alıncaya kadar kininden vazgeçmemek” (www.tdk.gov.tr) anlamına gelen “kin gütmek” deyimini şu şekilde kullanılmıştır:

“Yavrusuna kin gütmeyiz” (7 No’lu şiir)

“İncitmeyen, gönül alıcı söz” (Aksoy, 1998: 1067) anlamına gelen “tatlı dil” deyimini bir mısradada şöyle yer almaktadır:

“Tatlı dillerin ile” (4 No’lu şiir)

Aliboğlu’nun şiirlerinde tespit ettiğimiz atasözleri ve bunların kullanımları ise şu şekildedir:

“Artık iş işten geçti” (www.tdk.gov.tr) anlamına gelen “geçti Bor’un pazarı sür eşeğini Niğde’ye” atasözü şu şekilde kullanılmıştır:

“Geçti Bor’un pazarı sür eşeğini Niğde’ye” (54 No’lu şiir)

“Gönül sevdiğinden asla vazgeçmez” (www.tdk.gov.tr) “En yüksek yerden yasak emri de gelse gönül sevdiğinden vazgeçmez” (Aksoy, 1998: 290) anlamlarına gelen “gönül ferman dinlemez” atasözüne Aliboğlu bir mısradada şöyle yer vermiştir:

“Neylersin gönül bu, dinlemez ferman” (23 No’lu şiir)

“Kişi yalnızca kendi kazancına güvenmeli, başkasının yardımını beklememelidir” (www.tdk.gov.tr) “Bir kimsenin sürekli ihtiyaçları, başkasının yardımıyla tam olarak karşılanamadığı gibi bu yardım, gerekli olduğu zamanda da yapılmaz. Onun için kişi yalnız kendi kazancına güvenmelidir” (Aksoy, 1998: 260) anlamlarına gelen “elden gelen öğün olmaz, o da vaktinde olmaz” atasözü biraz farklılaştırılarak şöyle kullanılmıştır:

“Komşudan yemek olmaz” (18 No’lu şiir)

II.8. Dualar

Dua insan ilişkilerinde iyilik karşısında söylenen kalıplaşmış sözlerdir. Doğan Kaya duayı şu şekilde tanımlamaktadır:

“Dualar; iyi dilekleri ihtiva eden kalıplaşmış sözlerdir. Duaların en belirgin vasfı teslimiyeti, inanmışlığı ve bir ümidi ihtiva etmeleridir. Genellikle görülen bir iyiliğe karşılık söylenir. Karşıdaki kişi güzel ve hayırlı sözlerle kutlanır, hakkında iyi dileklerde bulunulur. Bugün yaygın kullanımıyla dua olarak binen bu söz Eski Türkçede alkış kelimesiyle karşılanmıştır. Alkış, aklamak “hayır duada bulunmak, beğenmek, övmek” fiilinden elde edilmiş bir isimdir”(Kaya, 1997: 99-121).

Şiirde duaların işlenmesi, bir âşığın dili kullanma yeteneğine bağlıdır. Yetkin bir âşık olan Aliboğlu da bu yeteneğini şiirlerinde ustalıkla göstermiştir.

Âşık Aliboğlu’nun şiirlerinde tespit ettiğimiz dualar şu şekildedir:

Manevî torunu olduğu Âşık Tahiri için şiirlerinde sürekli iyi dileklerde bulunmuştur:

Dileriz Allah’tan cennet mekânın (43 No’lu şiir).

İlahi bahçede gül Büyük Ozan (43 No’lu şiir).

Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk için şiirinde şu şekilde dua etmiştir:

“Atam nur içinde yat” (8 No’lu şiir).

Aliboğlu’nun hayatında büyük bir öneme sahip olan Vahap Okay ise âşığın dualarında şu şekilde yer almıştır:

“Yürekten dilerim mutluluk, sağlık” (34 No’lu şiir).

II.9. Renkler

Hayatın her anında anlamı ve yeri olan renkler, edebî ürünlerde de kendisine yer bulmuştur. Âşığımız da pek çok duyguyu anlatabilmek ve tasvir yapmak için renklerden yararlanmıştır. Renkler en çok mutluluk, hüznün, acı, ölüm ve ayrılık gibi duyguları şiirlerde daha iyi yansıtabilmek için kullanılmıştır.

“Türk tarihinin en eski devirlerinden başlayarak, çeşitli renklerin sembol anlamlarından başka, manevî ve milli anlamlar da kazandığı görülür. Türkler tarihlerinin en eski zamanlarından başlayarak, uzun zaman beş ana renk olarak

kara, ak, kıvıl, yeşil, sarı renkleri esas görmüş ve bu renklerden her birini dünyanın dört yönü ile merkezini ifade etmekte kullanmışlardır” (Genç, 1997: 5).

Kara: Kara renk tarih içinde birçok değişik anlamda kullanılırken zamanla olumlu anlamını terk ederek olumsuz bir anlama bürünmüştür. Özellikle Türk mitolojisinde kara, toprak rengi olarak yağız yer anlamında kullanılmıştır (Genç, 1997: 41).

Âşığımızın şiirlerinde kara renk çoğunlukla kötü anlamda kullanılmıştır. Ölüm, sıkıntı, keder, bulut ve kötü gün gibi anlamları ifade etmek üzere sıfat olarak kullanılmıştır. Bazen de koyun, saban ve göz kelimelerinin sıfatı olarak kullanılmış olup olumsuz bir anlam ifade etmediği görülür:

Anlıyorum beyazlar içinde
Kara gündesin (63 No’lu şiir).

Zalim insanların bilmem kastı ne,
Bürünmüş o kara cellât postuna (36 No’lu şiir).

Tahirî’yi kara toprak çekerken,
Bülbül ayrı düştü, gül ayrı düştü (52 No’lu şiir).

Kara koyun, yanık kaval sesine
Öksüz oğlan, çiğdem çiçek gül olur (49 No’lu şiir).

Kara bulutlardan çıkmaz güneşim,
Başını taşlara çalan gibiyim (42 No’lu şiir).

Görülen eksiği sırtta semeri,
Yağlı kara sürmek (zatın) hüneri (25 No’lu şiir).

Hep gülerdi fakir, hayat olsa da zalim,
Sermayesi kel öksüz, serveti kara saban (61 No’lu şiir).

Kara gözlerine kurban olduğum,
O güzel yüzünde, şifa bulduğum (41 No’lu şiir).

Özü kara, sözü zehir, kor felek,
Üstünde yok, başında yok giyecek (29 No'lu şiir).

Kara duman savrulur,
Evde mısır kavrulur (14 No'lu şiir).

Beyaz/ Ak: Beyaz renk genelde masumiyet ve temizlik gibi duygular uyandırır. Beyaz'ın Türklerin en eski inanışlarından olan Şamanizm'de ululuk, adalet ve güçlülük anlamlarına geldiği görülmektedir (Genç, 1997: 7).

Âşığımızın bazı şiirlerinde sıradağların, mermerin ve tülün bir şiirinde de temizlik anlamını ifade etmek üzere tarihçe kelimesinin sıfatı olarak kullanıldığı görülmektedir:

Sıradağlar bembeyaz,
Aşılmaz karlı beller (14 No'lu şiir).

Ellerin bereketli
Alnın ak ya (64 No'lu şiir).

İftihar örneği, ak tarihçesi
Sonsuz hâkimiyette bil ki sen varsın (44 No'lu şiir).

Ak mermere vasiyetin kazdırdık,
Anıtına BÜYÜK OZAN yazdırdık (43 No'lu şiir).

Kavurdun bağrını kızgın çöl gibi,
Savurdun ömrünü beyaz tül gibi (29 No'lu şiir).

Yeşil: Atalarımız göçebe yaşantılarından dolayı çoğunlukla geçimlerini hayvancılıkla sağlamışlardır. Böylece Türklerin ekonomik hayatlarının temelini teşkil eden hayvan sürülerinin otlağa çıkarılması dolayısıyla otların yeşerme zamanı Türklerin hayatında büyük bir rol oynamıştır. Bu yüzden yeşil renge ayrıca büyük bir önem verilmiştir. Bunun yanı sıra yeşil hâkimiyetin de sembolüdür (Genç, 1997: 24).

Âşığımız şiirlerinde yeşil genellikle tabiat manzaralarını tasvir için kullanılır:

Yeşilin, yaprağın benim dermanım,
Filiz dallı, mis kokulu ormanım (36 No'lu şiir).

Yeşil Toros duvağını sıralar,
Güller katmer olur Anadolu'da (21 No'lu şiir).

Yine yeşillendi Bor'un bağları,
Bir hayat kaynağı Okçu Suları (45 No'lu şiir).

Yeşil çamlar bu toprağın yapısı,
Kıvrılan, bükülen bellere sorun (45 No'lu şiir).

Bir şiirinde ise ömrün baharını ifade ederken, bir diğesinde trafik ışığı içerisinde yer aldığını görürüz:

Seçemedin yeşilini, alını
Hep harcadın ömür denen balını (23 No'lu şiir).

Kazaları önleyen gerçekleşti tasarı,
Trafığe el koydu kırmızı, yeşil, sarı (60 No'lu şiir).

Mavi: Mavi, gökyüzünü sembolize ettiği için gök olarak da anılır. Türk kültüründe nazarı kırma özelliği ile bilinir. Bunların yanında mavi-nazar, mavi-kutsal, mavi-büyü gibi bağlantılı anlamları da vardır (Kalafat, 2012: 142).

Mavi renk gökyüzünü temsil ettiği için özgürlük anlamında da kullanılır. Âşığımızın bir şiirinde denizin birinde ise gökyüzünün sıfatı olarak kullanılmıştır:

Üç tarafın mavi deniz çevrili,
Avrupa'ya kol uzatan Rumeli (33 No'lu şiir).

Sen ey mavi göklerde yanan,
Senin için öldük anla bayrağım (35 No'lu şiir).

Sarı: Sarı renk daha çok dünyanın merkezinin sembolüdür. Bu anlayış Şamanizm'den kaynaklanmaktadır. Ayrıca sarı renk, ayrılık, hazan ve hüznün rengi olarak da bilinmektedir (Genç, 1997: 31).

Âşığımız sarı rengi şiirlerinde daha çok sonbahar mevsimi ile özdeşleştirmiştir. Âşığımızın şiirlerinde sarı renk genellikle yaprakların veya buğdayın sıfatı olarak kullanılmıştır:

Dalda yapraklar sarı,
Rüzgâr yapar hasarı (12 No'lu şiir).

Sarı sarı yapraklar yere inerken bir bir
Kalbimizde tunçlaşır, bir daha Anıtkabir (59 No'lu şiir).

Orak, tırpan, yabası, onun oyuncakları,
Sarı buğday başağı, uçan salıncaklar (61 No'lu şiir).

Bir şiirinde sazın telinin, bir şiirinde ise trafik ışığındaki renklerden biridir:

ALİBOĞLU erken koştun dünyadan
Meydan sazındaki sarı tel gibi (26 No'lu şiir).

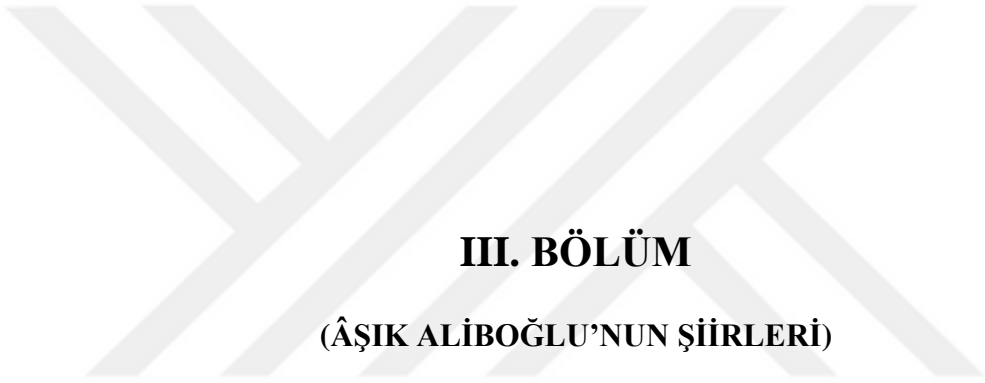
Kazaları önleyen gerçekleşti tasarı,
Trafığe el koydu kırmızı, yeşil, sarı (60 No'lu şiir).

Kırmızı/ Al: Al renk, tarihimizin başlangıcından beri manevi ve milli bir renk olarak bilinmektedir. Ayrıca al renk Türk ruhunu ve duygusunu anlatan millî bir sembol olarak görülmektedir. Özellikle bayrak rengi olması millî sembolün en önemli göstergesidir (Genç, 1997: 18-20).

Âşığımızın bir şiirinde al ömrün baharını simgelerken, birinde ise trafik ışığındaki renklerden biridir:

Seçemedin yeşilini alını
Hep harcadım ömür denen balını (23 No'lu şiir).

Kazaları önleyen gerçekleşti tasarı,
Trafığe el koydu kırmızı, yeşil, sarı (60 No'lu şiir).

III. BÖLÜM

(ÂŞIK ALİBOĞLU'NUN ŞİİRLERİ)

III. ÂŞIK ALİBOĞLU'NUN ŞİİRLERİ

III.1. Yedi Heceli Şiirler

1. ÖĞRETMENİM

Adın dilimde hece,
Söylerim gündüz, gece.
Seni gördüğüm an
Sevinirim gizlice.

Gücenmezsın sözüme,
Işık verdin gözüme,
Beni kendine yaktın
Ateş koydun özüme.

Anne-baba kardeşim,
Oyun oynarken eşim,
Seninle aydınlandık
Benim batmaz güneşim.

Uzanmaz size kem dil,
Elini öpem eğil.
Saygımız bugün değil
Sonsuzdur öğretmenim.

2. İLKBAHAR

Dağlar çiçek kokuyor,
Bülbül dalda şakıyor,
Dere coşkun akıyor,
İlkbahar geldi diye.

Yağmur yağar durmadan,
Zararı dokunmadan,
Sesler gelir tarladan,
İlkbahar geldi diye.

Kuzular meler hoplar,
Arılar çiçek toplar,
Mis kokuyor topraklar,
İlkbahar geldi diye.

Yazlık tohum ekilir,
Sebze, bostan dikilir,
Karlar dağa çekilir,
İlkbahar geldi diye.

3. YENİ YIL

Sabah baktım takvime,
Müjdeledim anneme.
Yeni yıl geldi diye
Kalem aldı hediye.

Ninem dedi ki “kuzum”,
Anlattı uzun uzun.
“Zaman su gibi akar”,
Tembel de buna bakar.

Öğretmenin anlattı,
Takvimini çıkarttı.
Ocak’ın biri bu gün
Yapalım hemen düğün.

Bilgimiz her yıl artar,
Gişeler bilet satar.
Şanslısınız çocuklar,
Bu sene milyonlar var.

Açalım kumbarayı,
Gördünüz mü parayı?
Para cepten kaybolur,
Kumbarada göl olur.

4. OKULUM

Bana öğreten sensin,
Anne baba adım.
Tatlı dillerin ile
Taktın hız kanadımı.

Güler yüzlü anasın,
Hep bizlerden yanasın.
Özünde barındıran
Bilgi saçan yuvasın.

Okulum benim bağım,
Ovam, derem, mor dağım.
Üstünde dalgalansın
Ay yıldızlı bayrağım.

5. AĞAÇ SEVGİSİ

Soframızın kaşığı,
Kapımızın eşiği,
Her yavrunun beşiği,
Ağacımdır ağacım.

Evimizin tavanı,
Aramızın kovanı,
Sıramızın her yanı,
Ağacımdır ağacım.

Odunu, kömürü var,
Üşümeyiz yağsa kar,
Ayva, armut, kayısı, nar,
Ağacımdır ağacım.

Mutfakta pek çok kabım,
Sınıfımda dolabım,
Kalem, defter, kitabım,
Ağacımdır ağacım.

Dalında bülbül sesi,
Öz yurdumun neşesi,
Mazı, köknar, meşesi,
Ağacımdır ağacım.

Olmasın yurdum kıraç,
Ağaç başımızda taç,
Her an sevgiye muhtaç,
Ağacımdır ağacım.

6. VATANIM

Toprağında uyudum,
Beşğinde büyüdüm.
Suyundan yudum, yudum
İçtim ey, şehit kanım,
Zümrüt gibi vatanım.

Neye baksam sen varsın,
Âşıklarına yârsın.
Yaşam veren damarsın,
Benim ey şehit kanım,
Zümrüt gibi vatanım.

Denizlerde yüzdüm,
Sende okudum, yazdım,
Göğsünde koştum, gezdim,
Benim ey şehit kanım,
Zümrüt gibi vatanım

7. ANNECİĞİM

Neşem seninle gelir,
Boynum sensiz eğilir,
Bunu öksüzler bilir,
Değil mi anneciğim?

Ninnilerin uyuttu,
Emeklerin büyüttü,
Elim elimden tuttu,
Değil mi anneciğim?

Sütünü haram etmez,
Yavrusuna kin gütmemez,
Anneye saygı yetmez,
Değil mi anneciğim?

8. MUSTAFA KEMAL'İM

Gözlerimde ışıktın,
Ah Mustafa Kemal'im.
Ulusuma âşıktın,
Ah Mustafa Kemal'im.

Dalımdaki yapraktın,
Bizi öksüz bıraktın,
Yüreğimi pek yaktın,
Ah Mustafa Kemal'im.

Ülkünü taşıyoruz,
Engeller aşıyoruz,
Ruhunla yaşıyoruz,
Ah Mustafa Kemal'im.

Seninle bulduk hayat,
Huzurlarındayız bak.
Atam nur içinde yat,
Ah Mustafa Kemal'im.

9. EVİM

Çiçek kokar bahçesi,
Şarkı söyler kuş sesi.
Gelir ruhun neşesi
Benim biricik evim.

Kapısında tokmağı,
Mis kokar bahçe, bağı.
Tertemizdir sokağı
Benim biricik evim.

Başta yemek masası,
Pırıl pırıl odası.
Saygı, sevgi yasası
Benim biricik evim.

Sever hava, güneşi,
Anne baba, kardeşi
Sanki yuvanın eşi
Benim biricik evim.

10. ATATÜRK'ÜM

Gözler şahin bakışlı,
Saçlar altın nakışlı,
Her zaman dimdik başlı,
Gözümde Atatürk'üm.

Ömrünü bize verdi,
O kumandan, neferdi.
“Ümidim sizde” derdi
Yazımda Atatürk'üm.

Nere gitsem yanımda,
Damarımda, kanımda.
Şu cennet vatanımda
Sözümde Atatürk'üm.

Dünya seni anıyor,
Gözlerimiz kaniyor.
Meş'aleler yanıyor
Özümde Atatürk'üm.

11. ALFABEYİ ÖĞRENDİM

Okul, sınıf, öğretmen,
Annem ve babam derken,
Parmaklarımla yazdım,
Şimdi okuyorum ben.

Sözcükleri öğrendim,
Bilmezken heceleri.
İsmim kadar beğendim,
Harfli bilmeceleri.

Babam “sınava” derken,
Annem “olur mu?” dedi.
“Çocuk henüz yürürken
Yazmaya vakit erken”.

Oysa ben yazıyordum,
“En büyük Türk ATATÜRK”.
Sonsuza dek çarpan Türk.

12. SONBAHAR

Dalda yapraklar sarı,
Rüzgâr yapar hasarı,
Kovandan çıkmaz arı,
Rüzgârla gelir karın,
Müjdesi sonbaharın.

Gözlük tohum atılır,
Ambarlar kapatılır.
Odun, kömür satılır,
Rüzgârla gelir karın,
Müjdesi sonbaharın.

Göçmen kuşlar geçerler,
Güneyleri seçerler,
Dağlar duman saçarlar,
Rüzgârla gelir karın,
Müjdesi sonbaharın.

Neşesiz bahçe, bağı,
Düştü artık kırağı.
Dondu taşı toprağı,
Rüzgârla gelir karın,
Müjdesi sonbaharın.

13. ÖZGÜRLÜK

Kokusu binbir çeşit,
Çiçek yüklü dalların.
Sensiz yaşam olur mu?
Kanısın damarların.

Bize kokar güllerin,
Dikenisin ellerin.
Hepsi aşk esirindir,
Uğrunda ölenlerin.

Senden yoksun olamam,
Yaşayacaksam eğer.
Benzerini bulamam
Sana dünyalar değer.

14. KIŞ

Sıradağlar bembeyaz,
Aşılmaz karlı beller,
Yeryüzü kesti ayaz
Ceplerden çıkmaz eller.

Çeneler çatır çatır,
Heceler birkaç satır,
Her şey kışa saklanır
Günleri hesaplanır.

Kara duman savrulur,
Evde mısır kavrulur,
Başlar öykü ve masal,
Sonra fincandaki fal.

Kuş vurur pencereye,
Yolcu baba nereye,
Amansız kış bastı kar,
Çabuk yetiş ilkbahar.

15. YAZ

Yollar oldu toz duman
Ekinler hasat harman
Koruluk, bahçe, orman
İnsan nasıl bunalır
Çalışmayan aç kalır.

Binbir çeşit meyveler
Elma, armut, ayvalar.
Sakin geçer havalar.
İnsan nasıl bunalır
Çalışmayan aç kalır.

Vücuttan ter boşanır
Yaylalarda yaşanır.
Dağlar yeşil kuşanır
İnsan nasıl bunalır
Çalışmayan aç kalır.

16. KÖYÜM

Okulunda alfabem,
Tatlı tatlı okunur,
Evimizde durmadan
Halı, kilim dokunur.

Zümrüt gibi dağların,
Salkım salkım bağların.
Yanıkları kandırır
Buz gibi kaynakların

Engin tepelerinde
Dertli kaval sesleri duyulur.
Şafakla insanların,
İşlerine koyulur.

Sana inanmayanlar
Bir anda büyülenir.
Hasatta, harmanında
Şakrak türkü söylenir.

17. CUMHURİYET

Bütün güvencem sensin,
Sultanlığı ezensin.
Sen her şeyden güzelsin,
Sende bulduk hürriyet,
Canımız cumhuriyet.

Ata'mız seni çok sevdi,
Bize armağan verdi.
Dünyalara değerdi,
Sende bulduk hürriyet
Kanımız cumhuriyet.

Taç ile tahtı kıran,
Tutsaklığa haykıran,
Başımızdasın her an
Sende bulduk hürriyet,
Şanımız cumhuriyet.

18. YERLİ MALI

Dememiş mi atalar?

“Komşudan yemek olmaz”.

Olsa bile vaktinde.

Umduğumuz bulunmaz.

Ekmeğim hamurumla.

Bereket yağmurumla

Emeğim göz nurumla

Yoğruldu yerli malı.

Bakkalda üzüm, şeker.

Hepsi öz malınız der

Biz de kalır mı keder?

Ne güzel yerli malı.

Ayakta çoraplarım.

Sıra sıra kaplarım

Evdeki dolaplarım

Ne güzel yerli malı.

Ağzımda anadilim

Sergimiz halı, kilim.

Cebimdeki mendilim

Ne güzel yerli malı.

III.2. Sekiz Heceli Şiirler

19. SON ADRES

3 No'lu ada, 5 no'lu parsel
Eğer yıkmadıysa azgın sel,
Bakın hece taşında son adres
Ya! Aşk olsun darb-ı mesel.

20. KATMA DEĞER

Kilidinden sürgüsüne
Yazmasından bürgüsüne
Vatandaşın bilgisine,
Sayın dostum yanıt verin.

Omcasından asmasına
Kumaşından basmasına
Katma değer yosmasına
Sayın dostum yanıt verin.

Tahtasından demirine
Sobasından kömürüne
Yeni yılın durumuna,
Sayın dostum yanıt verin.

Ekmeğinden hamuruna
Toprağından tarımına
Şu fakirin yorumuna,
Sayın dostum yanıt verin.

Seslenirim uzak ilden
Vefa olmaz her güzelden
Aliboğlu hangi telden,
Çalsın gayri yanıt verin?

III.3. On Bir Heceli Şiirler

21. ANADOLU

Yeşil Toros duvağını sıralar,
Güller katmer olur Anadolu'da.
Vadileri yaylaları aralar,
Çiğdemden sözm' olur Anadolu'da?

Onun kucağında ağlayıp, gülmek,
Ayrılık derdiyle aşkından ölmek,
Sıla ateşine yaksa gömülmek
Bilmem ki tezm' olur Anadolu'da?

Her çağın söyletir nice şairi,
Övmeden geçemez evvel ahiri.
Bağrında yetişen Âşık Tahirî
Bilmeyen sazm' olur Anadolu'da?

Güllerin bülbülü getirir dile,
Seninle yaşarız ölürsek bile.
Senden ayrılarak, bakıp yad ele,
Gülecek yüzm' olur Anadolu'da?

22. YOLCU

Eğlen garip yolcu kurusun terin,
Takıver heybeni söğüt dalına.
Şu hazin pınarın gölgesi serin,
Dokunsun rüzgârı ak sakalına.

Bak neler yazılı çeşme taşında,
Tanrı rahmetine çok genç yaşında,
Kavuşan Dereli Mehmet'e yolcu
Fatıha okuyan pınar başında.

Düşman namertliği geldi serine,
Toprağa kapandı oğul yerine,
Mehmet'im de özlemine yolcuyken,
Erişti şehitlik rütbesine.

23. DEYİMLERİN DİLİNDEN

Seçemedin yeşilini alını.
Hep harcadın ömür denen balını,
Karşılıksız kim tutar ki salını?
Eller gurbet sen dolaştın meyhane;
(Ecel geldi baş ağrısı bahane.)

Akıntıya kürek çektin karada,
Gözün yoktu malda, mülkte, parada;
Dost, düşmanın kazandığı sırada.
Aradın nargile, demli çayhane,
(Ecel geldi baş ağrısı bahane.)

Vursan da boş artık şimdi dizine,
Vakitsiz çizgiler düştü yüzüne,
Hayatın kumaşken düştün bezine;
Zannettin ki yaşar insan şahane
(Ecel geldi baş ağrısı bahane.)

Neylersin gönül bu, dinlemez ferman,
Ne doktor, ne hekim bulamaz derman,
Diz çöküp önüne çeksen el'aman;
Cismin olmasa da ismin divane;
(Ecel geldi baş ağrısı bahane.)

24. TASARRUF

Tasarruf tasarruf kıştan tasarruf,
Bulgurdan, pilavdan, aşdan tasarruf,
Anladım tırnaktan dişden tasarruf
Olmaz Muzaffer Bey başdan tasarruf.

25. ÖKÜZ BUZAĞI

Helâl olsun şöyle gerdan kırına,
Hancı olup, yolcuları soyana,
Ödül mü var bilmem evvel varana?
Yola düşmüş kılıbığı-kazağı,
Arayan çok öküzçüden buzağı

Fırsatçıya tel verirsen saz yapar,
Baharını bilmediğin yaz yapar,
Karabağrın taş basana söz yapar,
Hesaba kat ellerdeki tuzağı,
Arayan çok öküzçüden buzağı.

Ölüme gidilir gerçek dost ile,
Meleklerin işi yok ki post ile,
Düşman olmaz, düşürürler kast ile,
İyi gözet yakınlardan uzağı,
Arayan çok öküzçüden buzağı.

Görülen eksiği sırtta semeri,
Yağlı kara sürmek (zatın) hüneri,
Çatlamaz ki iftiradan müfteri;
Sen de tanı obruk ile sazağı,
Arayan çok öküzden buzağı.

26. ALTUNHİSAR

Gerçekten yanadır, anlamaz falı,
Candan insanları bakmaz el gibi.
O ince zevklerle bezenen halı,
Bu kırsal yörede açan gül gibi

İlmek ilmek büyür, ellerde halı,
Emektir, yürektir Altunhisarlı.
Yıl değil, ay değil hemen her salı,
Niğde pazarını tutar yel gibi.

Göklerinde şıklar durur ışıklar,
Yağmurunda altın olur başaklar,
TAHİRÎ'den YILDIRIM'a âşıklar,
Çağlar gider gönüllerde sel gibi.

Başyayla'dan, Mescitli'den, Kırkgöze,
Çiçeklibel yol verir Melendiz'e
Gümüş sular gecelerden gündüze,
İner gider düz ovaya yol gibi.

Hasan Dağı ağlar durur efkârdan,
Tekkebağ bir gelin duvağı kardan
ALİBOĞLU erken koştun dünyadan,
Meydan sazındaki sarı tel gibi.

27.YOZGAT'I GÖRDÜM

Nidasız kalmış da ağlıyor Çamlık,
Maziyi düşündüm şöyle bir anlık,
Masalarda fokurduyor çaydanlık,
İşte Çamlık işte Yozgat der gibi,
Ben masumum gel hakkımı ver gibi.

Ne ziyayı gördüm ne de kıratı,
Geçti mi dersiniz acep şubatı,
Pek çok âşık anlatmıyor Ferhat'ı.

Böyle miydi senin evvel ahirin,
İnmesin tacından duvağın telin,
Çamlığa çıkmış da dazelü gelin.

Bakkal gitmiş marketinde ekmek yok,
Hava serin caddelere çıkmak yok,
Dert çekilir fakat kafa çekmek yok.

28. ARAMA BENİ

Söyle bu mu sevgi bu mu kederim,
Isıtmaz içimi hazan günlerim,
Anılarda kaldı tüm sevdiklerim,
Ne olur bir daha arama beni.

Zaman bir tebessüm biraz da sabret,
Sandık ki dilersin bir gün merhamet,
Eğer seviyorsan etme ihanet,
Ne olur bir daha arama beni.

Günlerde vefa yok yıllar çaresiz,
Yaşayan öksüzüm kimsiz kimsesiz,
Geldi vakit gidiyorum kefansız,
Ne olur bir daha arama beni.

29. SÖYLEŞİ

Yedi çocuk nasıl büyür yoklukla?
Gel Aliboğlu'na bir yol sor felek,
Sen hiç yaşadın mı, yarı toklukla?
Özü kara, sözü zehir, kor felek.

Üstünde yok, başında yok giyecek,
Güzel bir gün göstermedin sürece,
Bil ki Aliboğlu baş eğmiyecek,
Vallahi, billahi işin zor felek.

Çileler doldurdu altmış yaşını,
Sevdirmedin kardeşini, eşini,
Sana açtı son ayrılık düşünö.
Ne olur bir kez de hayra yor felek.

Kavurdun bağrını kızgın çöl gibi,
Savurdun ömrünü beyaz tül gibi,
ALİBOĞLU, her ölümlü kul gibi;
Haklaşmayı, kıyamete kor felek.

30. KORKULUK

Lutfedip bizi de ozan sanmışlar,
Aslında bekçiyim, bostan başında.
Bizim bekçi ayrıldı da bir soluk
Bana dedi: Bekleyiver korkuluk.

31. GURBETE MEKTUP

Doydunsa gurbete bize dön gayrı,
Gözüm şu dünyayı seçerken oğul.
Geçmedi günümüz ırğattan ayrı,
Buğdayı tarlayı saçarken oğul.

Asker ocağına saldıq Bayram'ı,
Sürülecek kaldı pınarın yanı.
Kime gel diyelim iş güç zamanı
Buğdayı tarladan biçerken oğul.

Koca ağaç oldu elma aşılar,
Bu sene dalında elma ışılar.
“Ne zaman gelecek?” diyor komşular
Harmanın yanından geçerken oğul.

Neyledik ki sılamıza küsecek,
İki gözüm mektubunu kesecek.
Ahmet'imiz yedisine basacak
Badem çiçeğini açarken oğul.

32. ANADAN OĞULA

Doydunsa gurbete bize dön gayri
Gözüm şu yalan dünyayı seçerken OĞUL.
Geçmedi günümüz ırgattan ayrı,
Buğdayı tarlada biçerken OĞUL.

Asker ocağına saldıq BAYRAM'ı,
Sürülecek kaldı pınarın yanı.
Kime gel diyelim iş güç zamanı,
Tohumu tarlaya saçarken OĞUL.

Koca ağaç oldu elma aşılar,
Seneye dalında meyve ışılar.
Düğünü yapalım, diyor komşular,
Harmanın yanından geçerken OĞUL.

Neyledik ki sılamıza küsecek,
Gözüm nuru mektubunu kesecek;
Beşikteki dört yaşına basacak,
Badem çiçeğini açarken OĞUL.

33. TÜRKİYE'M

Üç tarafın mavi deniz çevrili,
Avrupa'ya kol uzatan Rumeli,
Yemyeşil duvağı, gözü sürmeli,
ATA armağanı benim Türkiye'm.

Yüce dağlarında ceylan, geyikler,
Etrafında gezer yağız yiğitler.
Senin için öldü adsız şehitler,
Gaziler diyarı benim Türkiye'm.

Türkü söyler aşılmayan bellerin,
Bize kokar binbir çeşit güllerin.
Bir yaşam kaynağı bal nehirlerin,
Yüce ulusumun yâri Türkiye'm.

34. VAHAP AĞABEY

Gazeteniz değmez olur elime,
Acep haberiniz var mı üstadım?
Gönlümden geçenler gelir dilime,
Yoksa bütün yollar kar mı üstadım?

Bir üstat ki o feleği yener de,
Haklı haksız bazen nara yanar da,
Olmaz olmaz kem bir söze kanar da;
Bir dostunu rafa kor mu üstadım?

Karamsar düşündüm belki bir anlık,
Bağışlayın olmuş ise kabalık.
Yürekten dilerim mutluluk, sağlık,
Sizce bağışlanmak zor mu üstadım?

Bir kapı ki kapanmışsa kuluna,
Mihnet olmaz atlasına çuluna.
Zannettim ki yalnız ALİBOĞLU'na;
Defteri kapatmak kâr mı üstadım?

35. BAYRAĞIM

Sen Asya'dan Avrupa'ya şahlanan,
Ulusumun kanlarından renk alan,
Sen ey mavi göklerde yanan,
Senin için öldük anla bayrağım,
Dalgalan şerefle, şanla, bayrağım.

Şehit kanlarını döndürdük sele,
Seni düşürmeden bir kirli ele.
Dünyayı titrettik, koptu zelzele,
Senin için öldük anla bayrağım,
Dalgalan şerefle, şanla, bayrağım.

Soylu ulusumun nazlı ışığı,
Zümrüt vatanımın tek yakışığı,
Göklerde kurulan hakkın âşığı,
Senin için öldük anla bayrağım,
Dalgalan şerefle, şanla bayrağım.

36. ORMAN

Çıplak yamaçların yeşil örtüsü,
Zümrüt vatanımın biricik örtüsü,
Semalarda bulutların kürsüsü,
Yeşilin, yaprağın benim dermanım,
Filiz dallı, mis kokulu ormanım.

Sevinçten bulutlar ağlar üstüne,
Zalim insanların bilmem kastı ne?
Bürünmüş o kara cellat postuna,
Yeşilin, yaprağın benim dermanım,
Filiz dallı, mis kokulu ormanım.

Nur topundan yavrulara beşiksin,
Altın, ağaç kapılara eşiksin,
Gök kubbeye ulaşmaya âşıkısın,
Yeşilin, yaprağın benim dermanım,
Filiz dallı, mis kokulu ormanım.

İlim, irfan kokar senin hamurun,
Bir neşe kaynağı tavşan, samurun,
Çağdaş uygarlıkta hızdır kömürün,
Yeşilin, yaprağın benim dermanım,
Filiz dallı, mis kokulu ormanım.

37. KÖRKIZIN AYNASI'NDAN

Keramet “aynada” olmuşsam ozan,
Usta bir kalemden dili öğrendim.
İlkbahar affetsin, küsmesin hazan,
Dört mevsim solmayan gülü öğrendim.

Zarar gördüm, ziyan gördüm, kâr gördüm.
Hicran gördüm, elem gördüm, zar gördüm.
Bulut gördüm, yağmur gördüm, kar gördüm.
Gerçek pınarından seli öğrendim.

Gezdim satır satır gurbet elleri,
Anlatamam şimdi nice hâlleri,
Ateş sönmüş, savruluyor külleri,
Öpülmeye değer eli öğrendim.

Arı oldum, çiçek çiçek dolaştım,
Seyyah oldum, bir menzile ulaştım.
Âşık oldum, karlı dağları aştım,
Acıyı, tatlıyı, balı öğrendim.

Doğrudan yanayım, özüm var benim,
Avare değilim, sazım var benim,
ALİBOĞLU, der ki; sözüm var benim,
Adabı, erkânı, yolu öğrendim.

38. HEMŞEHRİM

Diyorsun hastayım verince selam,
Sen hiç denedin mi şişe HEMŞEHRİM
Sızlayan çenede olsa da sağlam;
Kerpeten salınır dişe HEMŞEHRİM.

-Derlerdi bilmezdim tümsekmiş yarmış.
Yolcuyu donduran tipiymiş karmış
-O senin dediğin meşe HEMŞEHRİM.

Erik ağacından bekleme hurma,
Peşrevde kendini gösterir zurna,
Değil mi hastasın sakın oturma,
Kuru yer var iken yaşa HEMŞEHRİM.

Hastada değilse hekime rağbet.
Düşmeden yürümek ister maharet
Her gün beklesek de gelmez keramet;
Gerçekler var iken düşe HEMŞEHRİM.

Fırsat avındayken hayat teknesi,
Kaptanın emrinde olur tayfası,
Karaya oturmak ise rotası;
Çekilen kürekler boşa HEMŞEHRİM.

39. DUR!

Dur! Felek seninle hesaplaşalım,
Doldurdum çilemi kalmadı işim.
İstersen bir yolda gel anlaşalım;
Düzenim bozuldu, koptu kirişim.

Durdu ayaklarım, artık gidemem,
Gerçek bir düşmanlık bile güdemem
Sana bir kötülük bil ki edemem,
Kader kısmet deyip, boyun eğmişim.

Soğuktan, sıcaktan çektim elimi,
Tek düşüncem hazırlamak salımı
Nasıl anlatayım, sana hâlimi
Uykusuz duraksız kalan dervişim.

Tanrı'ya şükürler hasta değilim,
Karalar içinde yasta değilim,
Aciz bir çırağım, usta değilim,
Üstadı, kendimden üstün bilmişim.

Sakın gafil olma, aman dilemem,
Sorma sebabını, onu bilemem;
Vız gelir üstümden çeksen de kalem,
Ben **ALİBOĞLU**'na gönül vermişim.

40. MEHMETÇİK

Düşman nasıl çıkar Mehmet'le başa?
Kelle koltuğunda gider savaşa
Ödevi namustur bakmaz kardeşe.
Sen yaşadıkça sağız Mehmet'im
Tunçlaşmış bir heykel yağız Mehmet'im

Zaferler yazdırdın tarihe bir bir
Süngünün tadını duyanlar bilir.
Ay yıldız burçlara nasıl çekilir.
Sen yaşadıkça sağız Mehmet'im
Tunçlaşmış bir heykel yağız Mehmet'im

Savaşta bir aslan kükrer yerinden.
“Allah Allah” derken, geçer serinden
Meydanlar sarsılır, oynar yerinden.
Sen yaşadıkça sağız Mehmet'im
Tunçlaşmış bir heykel yağız Mehmet'im

41. NEYLEYİM

Neyimize yetmez, Şu bizim erik,
Dimyat'tan gelecek, muzu neyleyim.
Kocoğmak aşkına hak ver çökelik;
Çorbada olmayan tuzu neyleyim.

Yakın varken, ne işim var uzakta,
Bu avcılar ne zevk arar tuzakta.
İhsan edeceksen kendine sakla.
Yeter kel ördeğim, kazı neyleyim.

İlgilenmem devr-i devran sürenle,
Bir fırsat bularak gönül alanla.
Liyakat olmadan, paye verenle;
Astarı pahalı, yüzü neyleyim.

Karanlıkta ışığıııı düşürmez,
Çoban pilavını, bile pişirmez,
Umut ocağında aşı taşırılmaz;
Küller altındaki, közü neyleyim.

Kara gözlerine, kurban olduğum,
O güzel yüzünde, Őıfa bulduğum,
Şu fani dünyada benim bildiğim;
Dostu görmeyen, gözü neyleyim.

Tanrı böyle yazmıŐ benim fermanım,
Bir fakir bacadan tüter dumanım.
Kim ne, derse desin; ben bir çobanım;
Kepenek içinde pozu neyleyim.

Âşık sevda çeker, güller çilesin,
Feryat eder bülbül, nerden bilesin.
İster **ALİBOĞLU**, doğru söylesin;
Kafama girmeyen sözü neyleyim.

42. ÖYKÜ

İnanın dünyada gülmedi bahtım,
Yaşam deryasına dalan gibiyim.
Gözyaşı üstüne kurulmuş tahtım,
Nasibini gamdan alan gibiyim.

Değiştiremedim alın yazımı,
Seneler kapladı gülen yüzümü,
Kemirir durmadan felek özümü,
Medetsiz, çaresiz kalan gibiyim.

Bir güz mevsimine erişti yaşım,
Ağaran başımda saçlar sırdaşım,
Kara bulutlardan çıkmaz güneşim,
Başını taşlara çalan gibiyim.

Gözümde sevgiler nasıl silindi,
Gurbette adımız garip bilindi,
Sıla ateşiyle sinem delindi,
Elleri böğründe kalan gibiyim.

Neyleyim gülünden ayrıldı yaprak,
Şimdi uzaklarda bizden koparak,
ALİBOĞLU sazı, vur ağlatarak
Gayrı, şu dünyada yalan gibiyim.

43. BÜYÜK OZAN

Gönlümde bereket sonsuz baharım,
Yaprağım, yağmurum gel, BÜYÜK OZAN!
Ben sıla toprağı ALTUNHİSAR'ım,
Kucakla bendini sel BÜYÜK OZAN.

Sen sevda yelisin benim başımda,
Bir huzur bulurum, her bakışında,
Gözyaşı dökerek ağlayışında;
Yüzümü okşayan el BÜYÜK OZAN.

Yeter ki gam çekme hasret derdinden,
Tahirî kalır mı, ayrı yurdundan?
Toroslar geçidi Tahtaköprü'den,
Bağlandı sılaya yol, BÜYÜK OZAN.

Seyyah olup diyar diyar dolaşan,
Âşık olup üstadlığa ulaşan,
Hak yolunda halkı ile söyleşen;
Ölümsüz yaşayan dil BÜYÜK OZAN.

Ak mermere vasiyetin kazdırdık,
Anıtına BÜYÜK OZAN yazdırdık,
Sanatını dilden dile gezdirdik;
Mezarın başında bil, BÜYÜK OZAN.

Kaynaktır, pınardır sözün kelamın,
Başımız, gözümüz üste selamın,
Dileriz Allah'tan cennet mekânın;
İlahi bahçede gül, BÜYÜK OZAN.

44. BİL Kİ SEN VARSIN

Tarihte sayısız devlet kurmuşsam,
İç ve dış düşmana karşı durmuşsam
Türk gücünü dünyaya duyurmuşsam,
Aldığım kuvvette bil ki sen varsın.

Dimdik duruyorsa eğilmez başım,
Tatlı bir lokmaysa ekmeğim-aşım,
Kucak açıyorsa toprağım taşım,
Yüce şhadette bil ki sen varsın.

Güneş gurub etse karanlık çökse,
Bulutlar ağlayıp, gözyaşı dökse,
Ay yıldız göklerde bayrağım öpse,
O ulvi nöbette bil ki sen varsın.

Haktır, adalettir nabzında atan,
Seninle öğünür canımız vatan,
TÜRK POLİSİ doğuşundan kahraman,
Soyda, asalette bil ki sen varsın.

Korkusuz yüreği, güçlü pençesi
Haksıza vurulur, hak kelepçesi
İftihar örneği, ak tarihçesi,
Sonsuz hâkimiyette bil ki sen varsın.

Birliktir, dirliktir, sevgidir yasan,
Sana saygımızdan olmasın tasan,
Ana sevgisiyle bağrına basan,
Bu aziz ulusta bil ki sen varsın.

45. BİZİM YÖREMİZ

Bir tarih destanı Niğde ilini,
Han Duvarları'nda yollara sorun.
Türküler yakılan sultan gelini;
Gazeli bağlarda yellere sorun.

Yine yeşillendi Bor'un bağları,
Bir hayat kaynağı Okçu Suları.
Kayabaşındaki selvi kızları,
Halılardailmek ellere sorun.

Demirkazık Çamardı'ndan seslenir,
Eteğinde elmalıklar beslenir,
Yürük kızı Toroslarda süslenir,
Göğsüne taktığı güllere sorun.

Ulukışla Torosların kapısı,
Kiraz kiraz olur bahar kokusu,
Yeşil çamlar bu toprağın yapısı,
Kıvrılan, bükülen bellere sorun.

Yayla yayla inen Hasan Dağı'ndan,
Mamasan Barajı kükrer suyundan,
Bir buğday ambarı Aksaray'ından,
Sonsuz bereketi sellere sorun.

Derbent Boğazı'na verdim özümü,
Felek güldürmedi bir gün yüzümü,
Bırakıp giderken meydan sazımı,
Siz **ALİBOĞLU**'nu tellere sorun.

46. ANAMA

Başlık için başım koydum gurbete,
Tutsak oldum kahır ile mihnete
Hakkımız yok sevgi ile şevkate;

Sıladan ne haber, ne bir mektup var,
İçimde bir yara amansız kanar.

Gurbetçiyim boynu bükük bakarım,
El kapısı alın yazı çekerim,
Kaç senedir gözyaşları dökerim;

Sıladan ne haber, ne bir mektup var,
İçimde bir yara amansız kanar.

Ellerim sanki taş, bağlamış nasır,
Neylesin gurbete olmuşuz esir,
Geçmeyen her günüm gözümde asır;

Sıladan ne haber, ne bir mektup var,
İçimde bir yara amansız kanar.

Etme ağıt, ver elini öpeyim,
Her sözünü başım üste tutayım,
Hele ana şu başlığı atayım;

Sıladan ne haber, ne bir mektup var,
İçimde bir yara amansız kanar.

Var git Elif'ime selâmım götür,
Beklesin yolumu sayarsa hatır,
Ne olur bir mektup atsın üç satır;

Sıladan ne haber, ne bir mektup var,
İçimde bir yara amansız kanar.

47. SESLENİŞ

(Antepli Şahin'e)

Gelme korkak gelme benim üstüme,
Yıkılır dağlarım başına bir bir
Teşhir olma düşmanına dostuna
Türklüğün şanımdan gökler delinir.

İstersen kelleler gökte savrulsun,
Namert mert olanlar hemen ayrılınsın,
Bir anda kılıçlar kından sıyrılınsın,
Şehitler yurduna nasıl girilir?

Bu aziz toprağa verdim başımı,
Paramparça olsam vermem taşını,
Neylerim vatansız ben kardeşimi,
Ecdat armağanı nasıl bölünür?

Vuruştum seninle Yemen Halep'te,
Gözümüz hilalde, gezde, tetikte.
Kalbimiz vatanda, kale Antep'te
Adımız her yerde aslan bilinir.

48. NİÇİN AĞAÇ

Uzak demez, yakın demez, yar demez
Soğuk demez, sıcak demez, kar demez
Nice yıllar bir hâlimi sor demez
Filiz verir, yaprak verir, gül verir.

Çayır demez, bayır demez, düz demez.
Canı yanar, bir kırıcı söz demez.
Eşik demez, beşik demez, saz demez.
Her birine ince ince dal verir

Odun demez, kömür demez, köz demez.
Ceylan demez, tavşan demez, kaz demez.
Gece demez, gündüz demez, güz demez.
Avcısına, yolcusuna yol verir.

Çalı demez, çakıl demez, çam demez.
Acı demez, keder demez, gam demez.
Kurak demez, çorak demez, kum demez.
Bulut verir, yağmur verir, göl verir.

49. YAYLA YOLU

Yeşilyurt'u, Omarlı'yı aşınca,
Karaçayır büklüm büklüm yol olur.
Sağmala, kuzuya, yoz karışınca
ÇAMURLU'da ince ince kol olur.

Tavşan tepesinden, Kuş sivrisine,
Başyayla yol verir MESCİTLİ'sine.
Kara koyun, yanık kaval sesine
Öksüz oğlan, çiğdem çiçek gül olur.

Kerim Boğaz, Kurt Deresi, Zindan'dan,
Kaval inler sürü yürür ardından
ÇİÇEKLİBEL, Kuru Dere yurdundan,
İlkbaharda oluk oluk sel olur.

Dört mevsim yeşildir, kurumaz otlar,
Çobandır, çeltektir yağız yiğitler
Helkide yayıkta mis gibi sütler,
Katmer katmer, kaymak bağlar bal olur.

İlk konaktır ELMALI'nın sekisi,
Boram boram gelir, kekik kokusu.
Her koyaktan HASAN DAĞI türküsü,
ALİBOĞLU bu toprağa kul olur.

50. YÜCE TÜRK

Özgür dünyanın ilk sahibisin sen,
Kıtalara kasırğa gibi esen.
Kudurmuş Tuna'yı atıyla kesen
Elinde oyuncağın kılıçla oktur,
Sende yüceliğın hududu yoktur.

Sensin ilk gülleyi barutla atan,
Ükelere uygarlıklar dağıtan.
Dünyaya sığmadın az diye vatan,
Elinde oyuncağın kılıçla oktur,
Sende yüceliğın hududu yoktur.

Barbaros destanı denizlerinde,
Adalet fişkırır hep izlerinde.
FATİHLER, YAVUZLAR, CENGİZLERİNDE,
Elinde oyuncağın kılıçla oktur,
Sende yüceliğın hududu yoktur.

51. SÖYLEYİN AĞALAR

Başdeğirmen seni senden sorayım,
Oluk nerde, fişan nerde, nerde su?
Söylen asıl, nasıl hayra yorayım,
Söyleyin ağalar, nedir doğrusu?

Kayabaşı hani nöbet tutanlar,
Bağdaş kurup tabakayı atanlar,
Sıra sıra taş üstünde yatanlar;
Söyleyin ağalar, sular nerede?

Oluklu değirmen nerde fişanın,
Köpük köpük savacaktan aşanın,
Var mı bencileyin derde düşenin?
Söyleyin ağalar, sular nerede?

Seller çay içini yoksa bastı mı?
Birer birer şakıldaklar sustu mu?
Ağa değirmeni bize küstü mü?
Söyleyin ağalar, sular nerede?

Hasankadı çark evinden yanarak,
Sessiz ağlar şu âlemden koparak,
ALİBOĞLU sorar, yaslar tutarak,
Söyleyin ağalar, sular nerede?

Ezanı dinlerim çarkın sesinden,
Ürperir dururum su nefesinden,
Rahmetli Süllü'nün penceresinden;
Söyleyin ağalar sular nerede?

Demek ki kalkıyor, işte son tren,
Seklem seklem ömrümüzden götüren,
Şimdi beni, Gündoğmuş'a getiren;
Söyleyin ağalar sular nerede?

52. OZANIMIZ TAHİRÎ

Hasan Dağı gözyaşı dökerken,
Sıla ayrı düştü, yol ayrı düştü.
Tahirî'yi kara toprak çekerken,
Bülbül ayrı düştü, gül ayrı düştü.

Gönlünde yatıyor Altunhisar'ı,
Nuri'de, Celâl'de kaldı nazarı,
Tarsus yolu, Tahtaköprü mezarı;
Eşinden dostundan kul ayrı düştü.

Gülek Boğazı'ndan bize seslenir,
İki gözüm boncuk boncuk ıslanır,
Bir yanımız Toroslar'a yaslanır,
Yağmur ayrı düştü, sel ayrı düştü.

Ozan ağlar, kalem ağlar, söz ağlar,
Ağaç ağlar, toprak ağlar, öz ağlar,
Bir başına yalnız kalan saz ağlar;
Perde ayrı düştü, tel ayrı düştü.

Tahir olan **Tahirî**'ye el verir,
Arı olan petek petek bal verir,
Çiçek olan yaprak yaprak gül verir,
Aliboğlu ayrı, dil ayrı düştü.

III.4. On Dört Heceli Şiirler

53. 23 NİSAN

Çağlar boyu Türklere uşak olan devletler,
Türklüğü unutarak saldırmıştı vatana.
Karşısında bulunca yenilmeyen kuvvetler,
Acı örnekleriyle çatmıştı saltanata.

Ulu Önder gürlendi “Boğacağız düşmanı”,
Sakarya onlar için yazdı ölüm fermanı
Kesildi süngümüzle dizlerinin dermanı,
Zaferlerle süsledi tarihi Türk’ün adı.

Şehitlerin kanıyla sulandı toprağımız
İzmir semalarında şahlandı bayrağımız
İşte bugün mecliste toplandı varlığımız
Karanlığa gömüldü hain sultanlığımız

Sana bizden saygılar, eşsiz ünlü kumandan
Kanımız ay yıldızdan, her 23 Nisan’dan.
Cennette şehitlerle bugün gazi kalandan
Kahraman ulusumdan saygı selam.

54. GEÇTİ BOR'UN PAZARI

Yüzümüze sırttan, düşmanları dost bildik,
Kuyruk sallamak değil, saygımızdan eğildik,
Doğruluk kapısından zaman zaman kovulduk,
Ayakta güreşirken nasıl geldik kündeğe,
Geçti Bor'un pazarı, sür eşeğin Niğde'ye.

Çakmak çakmak yanan göz, niçin böyle süzülür?
Eller ayaklar titrer, sonra denge bozular,
Hatıralar boğaza lokma lokma dizilir,
Yorgunluğun kamburu yük oluyor gövdeye,
Geçti Bor'un pazarı, sür eşeğin Niğde'ye.

Gülerek koşmadık mı geleceğe durmadan?
Bir değirmen damında, saçları ağartmadan.
Yolcu yolunda gerek, çökmeden kara duman,
Dünya kime kalmış ki kalsın asılzadeye,
Geçti Bor'un pazarı, sür eşeğin Niğde'ye.

Öyle bir yolculuk ki, eşin dostun ardından,
Senelerce selam yok, ocağından yurdundan.
Kalbinden vurulduğu: Şu ayrılık derdinden,
ALİBOĞLU türküyü, döker tele perdeye,
Geçti Bor'un pazarı, sür eşeğin Niğde'ye.

55. 23 NİSAN

Dünün karanlığını bozan ey ulu Ata'm,
Senin güneşin bugün ufkumuzu parlatan.
Milli egemenliğin açtığı meclis bugün,
And içiyoruz vatana kalbimiz Ankara'dan.

Dev yapılı zeybekler coşuyor meydan meydan,
Özgürlüğün bayrağı selam duruyor aydan.
Ne korku ruhumuzda, ne de keder saraydan,
Gönlümüz zafer tahtı, kalbimiz Ankara'dan.

Çelenk, bayrak ve çocuk yüce ulus düğünü,
Gizlemek elde midir, ruhların güldüğünü?
Tarih dile gelerek kurtuluş öyküsünü,
Yeniden anlatıyor 23 Nisan günü.

56. 19 MAYIS

Kurtuluş kavgasının alev alev müjdesi,
Bir güneş doğdu bugün Samsun ufuklarından.
Çökmüş iken vatana karabulut perdesi,
Türk kılıcı parladı özgür şafaklarından.

Erzurum'da göründü Ulu Önder Ata'mız,
Bölünmez diyordu bu aziz vatanımız.
Ulusal özgürlüğü dost düşmana haykırdı,
“Ya istiklal, ya ölüm” ilk ve son kararı.

Yedisinden yetmişe katılmıştık savaşa,
Şehitlerimiz bir bir yükselmekteydi arşa.
Koca Tepe'den Ata'm tarihî emri verdi,
Atıldı süvariler doludizgin İLERİ.

57. ATAM

Rüyamda gördüm seni, yine çatık kaşların,
Ümitlerim diyordu anlamlı bakışların.
Etrafını çeviren nazlı nazlı melekler,
Dikkatle tanıdım ki, şehit arkadaşların.

Dile gelir tarihler öyle ki şanlı adın,
Nicelerini geçtin aşılmayan dağların.
Kimi gazi vatanda, kimi sınırdaki bekçi,
Türk olmanın gururu içinde evlatların.

Seni görürüm her an, gündüzüm gecemdesin,
Tutuşan damarımda ağzımda hecemdesin.
Milyonlar Türk olarak sende birleşir Ata'm,
Hepsi sana inanan, güvenli kalplerdesin.

58. 23 NİSAN

Tarihler kadar engin, Türk ulusu soyuna,
Zincir vurmak isteyen kölelere kan bugün.
Özgür yaşamak için şanlı Oğuz boyuna,
Fırsat veren dünyanın şaşacağı an bugün.

Göğüsler birer kalkan, inanç susmayan silah,
Sopalar yalın kılıç, naralar Allah Allah.
Bu korkunç hengâmeden ders alan namertlerin,
Arkasına bakmadan kaçacağı an bugün.

Şehitlerimin bir bir göklere yükseldiği,
Ulu önderimizin büyük ulus dediği,
Ankara Kalesi'nin burçlarından şahlanan,
Milli irademizin taşacağı an bugün

Büyük Millet Meclisi ruhunda hâkimiyet,
Özgür özgür doğarken ufuktan cumhuriyet,
Bir devrin matemini zaferlerle süsleyen,
Ata'mın armağanı 23 Nisan bugün.

59. 10 KASIM

Kuşlar suskun dallarda, rüzgâr yaman esmede.

Acı bir çığlık bu gün selvi, söğüt, asmada.

Buğulandı akıyor, gözlerde yaşlarımız.

Büyük hznnle özgün, eğilmez başlarımız.

İzinde yürüyoruz, büyük küçük hepimiz.

10 Kasım'da dinmiyor, ulusa kederimiz.

Sarı sarı yapraklar yere inerken bir bir

Kalbimizde tunlaşır, bir daha Anıtkabir.

Tuzumuz, ekmeğimiz yükselen Anadolu.

lkmz, inancımız ağdaş uygarlık yolu.

60. TRAFİK OYUNU

Ateşin keşfi ile bu oyun başlamıştı,
Burçlardan işaretle namlular işlemişti.

Karanlığa hükmetti nice çağlar boyunca,
Bensiz olamaz dedi trafiği duyunca.

Onunla aydınlandı, yeryüzü ile uzay,
Hep ardından koştular tren, vapur, tramvay.

Kazaları önleyen gerçekleşti tasarı,
Trafiğe el koydu, kırmızı, yeşil, sarı.

Haydi, geçin diyerek yeşil ışık göz etti,
Kırmızı parlayınca, tehlike var demekti.

Nice o cakalar söndü ışığı görmemekten,
Her kazada vuruldu, Türk ulusu yürekten.

Oyunu bozmamak var, kırmızı yeşil varken,
Geçiş hakkı verelim, yeşil ışık yanarken.

61. GAVUROĞLU SALİM

Ağası değildi köyün Gavuroğlu Salim,
Hep gülerdi fakir, hayat olsa da zalim.
Sermayesi kel öküz, serveti kara saban.
Eller nasır bağlamış, dudaklar çatlak, yarık,
Yamadan şalvar, işlik; ayakta yarım çarık.
Yüceleşen alnında bulutlanır akan ter,
Toprak, tohum bir ömrü, seneler nasıl örter?
Orak, tırpan, yabası onun oyuncakları,
Sarı buğday başağı uçan salıncakları.
Yumak yumak Mehmet'i kucağına alarak,
Ho derdi öküzlere her gün umutlanarak.
Kimler ne derse desin, bak Gavuroğlu Salim,
Bulunmaz, bulunamaz, inan bana emsalin.
Bugün orman olsa da ovanın örtüsü,
Yine de ister seni, ihtiyar Han Köprüsü.
Utandır **ALİBOĞLU**, sana rahmetli derken;
Çukurova dönüşü görenler var gülerken.

62. 1881-1938

Batmayan bir güneşin sonsuzluğa gidişi,
“Yurtta sulh cihanda sulh” tarihte hükmedişi.
Mayıs’ın on dokuzu, o ne büyük bir gündü,
Türk’ün büyük Ata’sı Erzurum’da göründü.
Ne tahta gönül verdi, ne sultana iltifat,
Kurmuştu ulusunun sinesinde saltanat.
Unutmak elde midir? Tarihî büyük emri,
“Ordular ilk hedefiniz Akdeniz’dir, ileri”.
30 Ağustos çizdi, düşmanın kaderini,
9 Eylül kutladı, Kurtuluş zaferini.
Şehit kanı suladı, her karış toprağımı.
29 Ekim’de Atatürk’üm seslendi,
Yönetim şeklimize cumhuriyettir dedi.
10 Kasım çok geçmeden düştü yüreğimize,
Bütün dünya ağladı, Ulu Önderimize.
Bugün çağdaş Türkiye yükselen eseridir,
O her zaman yaşayan “İçimizden biridir”.
Atatürk ruhu bizde sonsuza dek kalacak.
O bizim bayrağımız, her an dalgalanacak.

III.5. Serbest Ölçülü Şiirler

63. PENCEREMDEKİ KUŞLAR

Vurma
Vurma umutsuz öyle
Acımasız değilim ki
Anlıyorum derdini
Bize haz verdiğini
Ne bulup yediğini
Anlıyorum
Anlıyorum beyazlar içinde
Kara gündesin
Üzülme sana yakınlığı var herkesin
Altın kafese razıysan
Düşünme bendesin.

64. KAR

Kanatlarında bulut
Sesinde neşe
Işıl ışıl bakıyorsun güneşe
Kızağında ray
Deremde çay
Gecemde aysın sen.

Yapraklarını hatırlarım
Ağacın sonbaharda
Ayrılığın derdinde tanelerin
Söylediklerine bakma
Ellerin bereketli
Alnın ak ya...

65. ORMANDA

Kuşlarsa cıvıl cıvıl

Yapraksa umut umut

Yağmursa bulut bulut

Kaynaksa bulgur bulgur

Rüzgârısa küfür küfür.

Bütün bunlar nakarat.

Hayırsa.

Niçin oluyor insanlar cellat.

66. GÜNLER GEÇİYOR

Rahmetli Mirav Mustafa'nın taş
Paparacı'nın deve
Ve de Hassoğlu'nun söz
Kestiği günler
Bu günlerin erbabı
Kör Mustafa- Kel Ali
Düğün Derdiyokların damında
Mevsim kış yollar kuru
Sazınkinden de şişkin
Köroğlan'ın kamburu
Güneşli bir havada
Pul pul dökülüyor kar
Düğün çavuşudur Siliğinoğlu
Takılır Mehmet Akar
Vurun bakalım ağalar
Neşesi hüzün olan insanların
Çubuklarında duman
Gözlerinde günler
Savrulur savrulur
İkinci vakti şimdi
Hasan Dağı'ndan kopan rüzgâr
Kel Ali'nin tefinde
Köroğlan'ın tellerinde uğuldar
Yaman eser Hasan Dağı gırcısı
Yürekten mi çıkar gardaş acısı.

SONUÇ

Âşıklık geleneği ve bu geleneğin temsilcisi olan âşıklar geçmiş ile gelecek arasında bir köprü görevi görmektedirler. Yüzyıllar öncesinden bugüne uzanan bu köprünün kahramanı olan âşıklar, kendilerinin veya halkın duygu ve düşüncelerini aktarma yolu olarak şiir türünü seçmişlerdir. Söyledikleri/ yazdıkları şiirlerin kaynağını halktan aldıkları için eserlerinde yaşanan dönem hakkındaki bilgilere rastlamak mümkündür. Bu özellikleri ile âşıklara tarihe ışık tutan kahramanlar gözüyle bakmak yanlış olmaz. Halkın kendine özgü kültürlerinin yüzyıllar boyu aktarılmasında önemli rol oynamışlardır.

Önceleri sazlarını eline alıp, gezdiği yerlerde yaşadığı şeyleri bir deftere kaydeden âşıklar, zamanla çağın gereksinimlerine uyarak buldukları her ortamda şiirlerini kaleme alabilecek duruma gelmişlerdir. Teknolojik gelişmelere ayak uydurabilen âşıkların yanlarında taşıdıkları telefon, bilgisayar veya kayıt cihazları gibi teknolojik aletler şiir yazmayı daha da kolaylaştırmıştır. Önceleri şiirlerini sadece belli bir kitleye okuyabiliyorken günümüz imkânlarında dergi, gazete ve internet sayesinde eserlerini herkese duyurabilme imkânı bulmuşlardır. Böylece âşıklık geleneğini yıllar geçtikçe boyut değiştirerek devam etmektedir.

Âşıklık geleneğinin temsilcilerinden biri olan Âşık Aliboğlu, XX. yüzyılda eser vermiş âşıklardandır. Altunhisarlı olan âşığımızın toplamda 66 şiirine ulaşılmıştır. Mesleği gereği çok yer gezen âşığımızın birçok şiiri zamanla yok olmuştur. Ulaşılan 66 şiirin 18'i 7'li hece ölçüsüyle, ikisi 8'li hece ölçüsüyle, 32'si 11'li hece ölçüsüyle, onu 14'lü hece ölçüsüyle ve dördü de serbest tarzda kaleme alınmıştır.

İncelediğimiz 66 şiirde, Aliboğlu'nun çoğunlukla geleneksel âşık edebiyatı nazım şekillerini kullandığı görülmüştür. Nazım şekilleri içinde en çok "koşma" şeklini kullanmış ve şiirlerinin 32'si bu tarzda kaleme alınmıştır. Âşığın koşma-şarkı şeklinde yazdığı şiirleri de bulunmaktadır. Bazı şiirleri diğer âşıklar tarafından bestelenmiştir. Bunların dışında semai tarzında iki, destan tarzında on ve serbest ölçüde yazılmış dört şiiri bulunmaktadır. Ayrıca 7'li hece ölçüsüyle yazdığı 18 şiiri de bulunmaktadır.

Âşığımız nazım şekillerinde gelenekselliğe bağlı kalırken konu bakımından yenilikçi davranmıştır. Konuları bulunduğu yüzyılın şartlarına uygun olarak seçen

Aliboğlu, dönemin sorunları dolayısıyla şiirlerinde taşlama ve hiciv konusuna girmiştir. Âşığın evli ve beş çocuk sahibi olması onu geçim derdine düşürmüştür. Şiirlerinde geçim derdiyle ilgili sitemler oldukça fazladır. Mesleğinin öğretmenlik olması da daha çok didaktik eserler vermesinde rol oynamıştır. Yaşadığı yüzyılın sosyal, siyasi ve ekonomik bütün sorunlarını şiirlerinde görmek mümkündür.

Bu konular dışında Altunhisarlı olan Aliboğlu, gurbette yaşadığı için duyduğu üzüntüyü, memleketine özlemini ve doğup büyüdüğü Altunhisar'ın doğal güzelliklerini de şiirlerine konu etmiştir. Tabiat ve gurbet konuları dışında Mustafa Kemal Atatürk'ü, vatanı, bayrağı ve vatan uğrunda canını veren kahramanları da konu edinerek şiirlerinde ustaca işlemiştir.

Öğretmen olan âşığın mesleği gereği okulu, öğrencileri ve görev yaptığı şehirleri de şiirlerinde konu olarak görmek mümkündür. Ayrıca hayatında önemli bir yeri olan ve manevi torunu olduğu Altunhisarlı Âşık Tahirî ile üstat kabul ettiği Vahap Okay'a da şiirlerinde yer vermiştir.

Aliboğlu'nun şiirleri kafiye yönünden oldukça zengindir. Şiirlerinde en çok tam kafiyeye rastlanmıştır. Ardından kullanım sıklığı bakımından yarım kafiye, zengin kafiye ve tunç kafiye gelmektedir. Âşık, şiirlerinde söz sanatlarından da yararlanmışır. En çok kullandığı sanat teşbih sanatıdır. Ayrıca şiirlerde anlamı kuvvetlendirmek ve ilgi çekici hâle getirmek için sıkça atasözü ve deyim kullandığı da görülmüştür.

Aliboğlu, yaşadığı dönemin gelişmelerine ayak uydurarak şiirlerini basılması için *Kolay İlan* gazetesine göndermiştir. Böylece âşığın şiirlerinin daha çok insana ulaşabilmesi açısından *Kolay İlan* gazetesi önem taşımaktadır.

Sonuç olarak XX. yüzyılda eser vermiş âşıklardan olan Aliboğlu, yaşadığı dönemdeki halkın sorunlarını, kendi duygu ve düşüncelerini şiirlerine yansıtarak âşıklık geleneğini bu yüzyılda devam ettirmiştir. Böylece o dönemin tarihini ve kültürünü aktarmada önemli bir yere sahip olmuştur. Aliboğlu'nun bulunduğu yüzyılın teknolojik gelişmelerine ayak uydurması göstermektedir ki, âşıklık geleneği yıllar geçse de değişimlere açık olarak devamlılığını sürdürmeye devam edecektir.

İNDEKS

Aşağıda Aliboğlu'nun Şiirlerinin ilk drtlğnn son iki mısrası ayak seslerine göre alfabetik bir Şekilde sıralanmıştır. Parantez içerisinde ise Şiirin yer aldığı sayfanın sayısı ve numarası verilmiştir.

Kuşlar suskun dallarda, rüzgâr yaman esmede.
Acı bir çığlık bu gün selvi, söğüt, asmada. (136 / 59)

Vadileri yaylaları aralar,
ığdemden szm'olur Anadolu'da? (95 / 21)

Şu hazin pınarın gölgesi serin,
Dokunsun rüzgârı ak sakalına. (96 / 22)

Karşısında bulunca yenilmeyen kuvvetler,
Acı rnekleriyle çatmıştı saltanata. (130 / 53)

Seni gördüğüm an
Sevinirim gizlice. (75 / 1)

Vurma
Vurma umutsuz yle (140 / 63)

Eller gurbet sen dolaştın meyhane;
(Ecel geldi baş ağrısı bahane.) (97 / 23)

Kanatlarında bulut
Sesinde neşe (141 / 64)

Rahmetli Mirav Mustafa'nın taş
Paparacı'nın deve (143 / 66)

Ayakta güreşirken nasıl geldik kndeeye,
Geçti Bor'un pazarı, sr eşeğin Niğde'ye. (131 / 54)

Dere coşkun akıyor,
İlkbahar geldi diye. (76 / 2)

Yeni yıl geldi diye
Kalem aldı hediye. (77 / 3)

Anladım tırnaktan dişden tasarruf
Olmaz Muzaffer Bey başdan tasarruf. (98 / 24)

Yola düşmüş kılıbığı-kazağı,
Arayan çok öküzçüden buzağı (99 / 25)

Tatlı dillerin ile
Taktın hız kanadımı. (78 / 4)

O ince zevklerle bezenen halı,
Bu kırsal yörede açan gül gibi (100 / 26)

İşte Çamlık işte Yozgat der gibi,
Ben masumum gel hakkımı ver gibi. (101 / 27)

Anılarda kaldı tüm sevdiklerim,
Ne olur bir daha arama beni. (102 / 28)

Batmayan bir güneşin sonsuzluğa gidişi,
“Yurtta sulh cihanda sulh” tarihte hükmedişi. (139 / 62)

Ateşin keşfi ile bu oyun başlamıştı,
Burçlardan işaretle namlular işlemişti. (137 / 60)

Sen hiç yaşadın mı, yarı toklukla?
Özü kara, sözü zehir, kor felek. (103 / 29)

Bizim bekçi ayrıldı da bir soluk
Bana dedi: Bekleyiver korkuluk. (104 / 30)

Bakın hece taşında son adres
Ya! Aşk olsun darb-ı mesel. (93 / 19)

Geçmedi günümüz ırgattan ayrı,
Buğdayı tarlayı saçarken oğul. (105 / 31)

Geçmedi günümüz ırgattan ayrı,
Buğdayı tarlada biçerken OĞUL. (106 / 32)

Yemyeşil duvağı, gözü sürmeli,
ATA armağanı benim Türkiye'm. (107 / 33)

Her yavrunun beşiği,
Ağacımdır ağacım. (79 / 5)

Gönlümden geçenler gelir dilime,
Yoksa bütün yollar kar mı üstadım? (108 / 34)

Senin için öldük anla bayrağım,
Dalgalan şerefle, şanla, bayrağım. (109 / 35)

Yeşilin, yaprağın benim dermanım,
Filiz dalı, mis kokulu ormanım. (110 / 36)

İçtim ey, şehit kanım,
Zümrüt gibi vatanım. (80 / 6)

İlkbahar affetsin, küsmesin hazan,
Dört mevsim solmayan gülü öğrendim. (111 / 37)

Bunu öksüzler bilir,
Değil mi anneciğim? (81 / 7)

Ağası değildi köyün Gavuroğlu Salim,
Hep gülerdi fakir, hayat olsa da zalim. (138 / 61)

Her zaman dimdik başlı,
Gözümde Atatürk'üm. (84 / 10)

Ulusuma âşıktın,
Ah Mustafa Kemal'im. (82 / 8)

Sızlayan çenede olsa da sağlam;
Kerpeten salınır diş HEMŞEHRİM. (112 / 38)

İstersen bir yolda gel anlaşalım;
Düzenim bozuldu, koptu kirişim. (113 / 39)

Sen yaşadıkça sağız Mehmet'im
Tunçlaşmış bir heykel yağız Mehmet'im (114 / 40)

Gelir ruhun neşesi
Benim biricik evim. (83 / 9)

Kocoğmak aşkına hak ver çökellik;
Çorbada olmayan tuzu neyleyim. (115 / 41)

Gözyaşı üstüne kurulmuş tahtım,
Nasibini gamdan alan gibiyim. (117 / 42)

Milli egemenliğin açtığı meclis bugün,
And içiyoruz vatana kalbimiz Ankara'dan. (132 / 55)

Çökmüş iken vatana karabulut perdesi,
Türk kılıcı parladı özgür şafaklarından. (133 / 56)

Ben sıla toprağı ALTUNHİSAR'ım,
Kucakla bendini sel BÜYÜK OZAN. (118 / 43)

Parmaklarımla yazdım,
Şimdi okuyorum ben. (85 / 11)

Rüzgârla gelir karın,
Müjdesi sonbaharın. (86 / 12)

Sensiz yaşam olur mu?
Kanısın damarların. (87 / 13)

Etrafını çeviren nazlı nazlı melekler,
Dikkatle tanıdım ki, şehit arkadaşların. (134 / 57)

Türk gücünü dünyaya duyurmuşsam,
Aldığım kuvvette bil ki sen varsın. (119 / 44)

Vatandaşın bilgisine,
Sayın dostum yanıt verin. (94 / 20)

Türküler yakılan sultan gelini;
Gazeli bağlarda yellere sorun. (120 / 45)

Özgür yaşamak için şanlı Oğuz boyuna,
Fırsat veren dünyanın şaşacağı an bugün. (135 / 58)

Sıladan ne haber, ne bir mektup var,
İçimde bir yara amansız kanar. (121 / 46)

Yeryüzü kesti ayaz
Ceplerden çıkmaz eller. (88 / 14)

İnsan nasıl bunalır
Çalışmayan aç kalır. (89 / 15)

Teşhir olma düşmanına dostuna
Türklüğün şanından gökler delinir. (123 / 47)

Nice yıllar bir hâlimi sor demez
Filiz verir, yaprak verir, gül verir. (124 / 48)

Sağmala, kuzuya, yoz karışınca
ÇAMURLU'da ince ince kol olur. (125 / 49)

Evimizde durmadan
Halı, kilim dokunur. (90 / 16)

Elinde oyuncağın kılıçla oktur,
Sende yüceliğın hududu yoktur. (126 / 50)

Sende bulduk hürriyet,
Canımız cumhuriyet. (91 / 17)

Kuşlarsa cıvıl cıvıl
Yapraksa umut umut (142 / 65)

Söylen asıl, nasıl hayra yorayım,
Söyleyin ağalar, nedir doğrusu? (127 / 51)

Tahirî'yi kara toprak çekerken,
Bülbül ayrı düştü, gül ayrı düştü. (129 / 52)

Olsa bile vaktinde.

Umduğumuz bulunmaz. (92 / 18)

KAYNAKÇA

Kitaplar ve Ansiklopediler

- AÇA, M. - GÖKALP, H.- KOCAKAPLAN, İ. (2011). *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*. (2. baskı). İstanbul: Kesit Yayınları.
- ALPTEKİN, A. B. (2011). *Âşık Veysel Türküz Türkü Çağırırız*. (3. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- ANGI, H. – ANGI, D. (2013). *Ölümünün 124. Yıl Dönümünde Altunhisarlı Âşık Tahiri*. (2. baskı). Ankara: Angı Yayıncılık.
- ARAT, R. R. (1965). *Eski Türk Şiiri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- ARTUN, E. (2011). *Âşık Edebiyatı Metin Tahlilleri*. (2. baskı). Adana: Karahan Kitabevi.
- BANARLI, N. S. (1997). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- BORATAV, P. N. (1969). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- BORATAV, P. N. (2000). *Halk Edebiyatı Dersleri*. (1. baskı). İstanbul: Kültür Bakanlığı.
- ÇOBANOĞLU, Ö. (2000). *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ÇOLAK, F. (2009). *Altunhisarlı Âşık Şifâi*. (1. baskı). Ankara: Maya Akademi.
- DİLÇİN, C. (1983). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. (1. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- DİZDAROĞLU, H. (1969). *Halk Şiirinde Türler*. Ankara: TDK Yayınları.
- ELÇİN, Ş. (1997). *Halk Edebiyatı Araştırmaları-1*. (2. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- ELÇİN, Ş. (2005). *Halk Edebiyatına Giriş*. (9. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- ELİTAŞ, E. (2006). *Niğde Âşıklık Geleneği ve Bor'lu Ozan Safâi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi SBE, Niğde.
- GENÇ, R. (1997). *Türk İnanışları ile Milli Geleneklerinde Renkler ve Sarı Kırmızı Yeşil*. Ankara: AKDITYK Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- GÜNAY, U. (1986). *Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- GÜZEL, A. - TORUN, A. (2003). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. (1. baskı).

- Ankara: Akçağ Yayınları.
- İLAYDIN, H. (1997). *Türk Edebiyatında Nazım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- KALAFAT, Y. - BAYATLI N. Y. (2011). *Türk Kültürlü Halklarda Alkışlar-Kargışlar*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- KALAFAT, Y. (2012). *Türk Halk İnançlarında Renkler*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- KALKAN, E. (1991). *XX. Yüzyıl Türk Halk Şairleri Antolojisi*. (1. baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- KAYA, D. (2000). *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*. (1.baskı). İstanbul: Kitabevi.
- KÖPRÜLÜ, F. (1999). *Edebiyat Araştırmaları-1*. (3. baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- KÖPRÜLÜ, F. (2004). *Türk Edebiyatı Tarihi*. (6. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- OĞUZ, M. Ö.- EKİCİ, M.- AÇA, M.- DÜZGÜN, D.-AKARPINAR, R.B.- ARSLAN, M.- YILMAZ, A.M.- ÖĞÜT EKER, G.- ÖZKAN T. (2014). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. (11. baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- OĞUZ, M. Ö. (2001). *Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- OKAY, V. (1986). *Ben Feleği Nasıl Yendim Anadolu Konuşuyor*. (2. baskı). İstanbul: Okay Yayınevi.
- ONAY, A. T. (1996). *Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i*. (haz. Cemal Kurnaz). (1. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- ÖZDEMİR, F. (1999). *Halk Edebiyatı Yazıları*. (haz. Yusuf Sağlam). (1. baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ÖZMEL, İ. (1990). *Dünden Bugüne Niğdeli Şair ve Yazarlar*. Niğde: Niğde Valiliği Yayınları.
- YARDIMCI, M. (2002). *Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri Âşık Şiiri Tekke Şiiri*. Ankara: Ürün Yayınları.
- YARDIMCI, M. (2003). *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Bildiri ve Makaleler**
- GÖZAYDIN, N. (1989). “Anonim Halk Şiiri Üzerine”. *Türk Dili Dergisi*, C. LVII (445-450), s. 105-250.
- KAYA, D. (1997). “Dualar ve Beddualar”. *Türklük Araştırmaları Bilimi*. (4). s. 99-121.
- SAKAOĞLU, S. (1986). “Ozan, Âşık, Saz Şairi ve Halk Şairi Kavramları Üzerine”. Ankara: *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri I*. Cilt. s. 247-251.

SAKAOĞLU, S. (1989). “Türk Saz Şiiri”. *Türk Dili Dergisi*, C. LVII (445-450), s. 105-250.

Sözlükler

AKSOY, Ö. A. (1998). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Derleme Sözlüğü. (2009). Ankara: TDK Yayınları.

Türk Atasözleri ve Deyimleri I-II.(2001). İstanbul: MEB Yayınları.

Türkçe Sözlük (genişletilmiş baskı).(2011). Ankara: TDK Yayınları.

Elektronik Kaynaklar

“Altunhisar”, www.altunhisar.gov.tr (e.t: 07.12.2017)

“Atasözleri, deyimler, sözlük”, www.tdk.gov.tr (e.t: 13.02.2018)

“Vahap Okay”, www.borhaber.net. (e.t: 10.04.2018)

Kaynak Kişiler

K.K.1

Adı Soyadı: Doğan Gündeğer

Doğum Yeri ve Tarihi: Altunhisar- 1957

Öğrenim Durumu: Üniversite mezunu

Mesleği: Tarım Bakanlığı Hayvancılık Araştırma Enstitü müdürlüğünden emekli

İkamet Ettiği Yer: Ankara

K.K.2

Adı Soyadı: Erdal Sarı

Doğum Yeri ve Tarihi: Altunhisar- 1960

Öğrenim Durumu: Üniversite mezunu

Mesleği: Altunhisar eski belediye başkanı

İkamet Ettiği Yer: Altunhisar

K.K.3

Adı Soyadı: Ali İhsan Angı

Doğum Yeri ve Tarihi: Altunhisar- 1950

Öğrenim Durumu: Öğretmen Okulu mezunu

Mesleği: Öğretmen (emekli)

İkamet Ettiği Yer: Altunhisar

K.K.4

Adı Soyadı: Cuma Börekçi

Doğum Yeri ve Tarihi: Altunhisar- 1926

ğrenim Durumu: Köy enstitüsü mezunu

Mesleği: Öğretmen (emekli)

kamet Ettiği Yer: Altunhisar

SÖZLÜK

Atlas: Yüzü parlak, sık dokunmuş bir ipekli kumaş türü, saten.

Basma: Üzerine bası ile yapılmış renkli biçimler bulunan pamuklu kumaş.

Bayır: Küçük yokuş.

Bezenmek: Bezeme işine konu olmak, süslenmek.

Bostan: Sebze bahçesi.

Bögür: İnsan ve hayvan vücudunun kaburga ile kalça arasındaki bölümü.

Bürgü: Kadınlarca kullanılan bir tür başörtüsü, çarşaf.

Caka: Gösteriş, çalım, kabadayılık, fiyaka.

Çarık: İşlenmemiş sığır derisinden yapılan ve deliklerine geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayakkabı.

Çelte: Çoban yamağı, yardımcı.

Çul: Genellikle kıldan yapılmış kaba dokuma.

Daze: Göz kamaştırmak, büyülemek, şaşırtmak.

Erbab (Erbap): bir işten anlayan, bir işi yapan kimse.

Fışan (Fışkan): Filiz.

Girci: Halk ağzında küçük ve sert taneli dolu-kar.

Gurub (gurup): Güneşin batması, batış.

Helki (Helke): Halk ağzında genellikle bakırdan yapılan kova.

Irgat: Tarım işçisi, rençper.

Işılamak: Işıldamak, parlamak.

İşlik: Gömlek.

Kazak: Karısına söz geçirebilen, dediğini yaptırabilen erkek, kılıbık karşıtı.

Kepenek: Çobanların soğuktan, yağmurdan korunmak için omuzlarına aldıkları, keçeden yapılmış, dikişsiz ve kolsuz üstlük.

Kılıbık: Karısının baskısı altında bulunan (erkek), karısı köylü, kazak karşıtı.

Koyak: İki dağ ya da tepe arasında kalan çukur yer ya da dere boyu.

Künde: Güreşte, hasmı altına alıp bir elini önden, ötekini arkadan geçirerek kilitleme biçimindeki oyun.

Medet: Yardım, imdat.

Mihnet: Sıkıntı.

Müfteri: Kara çalan, iftira eden kimse.

Obruk: İçinde su biriken çukur yer, doğal kuyu.

Omca (Omça): Üzüm asmasının kütüğü.

Saçkı: Ekmek pişirmek için fırında ve tandırda yakılan, iri samanla karıştırılmış davar gübresi.

Sağmal: Süt veren, sağılan inek.

Savacak (Savak): Değirmen arkındaki fazla suyun akması için açılan ikinci yol.

Sazak: Sazların çok ürediği yer, bataklık, sazlık.

Seki: Toprak üstündeki yükseklik, doğal set, taraça.

Seklem: Yarım.

Sürgü: Kapının kapanması için arkasına yatay olarak yerleştirilen demir veya ağaç kol, tırkaz, sürme.

Şakıldak (Şakırdak): Su değirmenlerinde, haznedeki tanelerin dökülüşünü ayarlayan, üst taşın üstüne değdikçe şakır şukur sesler çıkaran tahta.

Şakrak: Şen, neşeli, hayat dolu.

Yaba: Arpa ve buğdayı savurmaya yarayan tahtadan yapılmış büyük çatal.

Yoz: Doğaya başıboş bırakılmış ve bu yüzden evcillikte edindiği özellikleri yitirmiş olan.

Yürük: Göçebe olan.

EKLER

25.9.1978-ANKARA

SAYIN HOCAM

VAHAP OKAY'A,

Bana gelmese de gazetenizi okurum. Size yazmakta geç kaldığım için özür dilerim.

“Aliboğlu” diye anılır, babam. Meslektaşım Muzaffer ATALAY kaynım oluyor.

Gazeteniz her yönüyle bizi, bize anlatan, yaklaştıran, sıcak, samimi, açık ve gerçek bir dost; dünü bugüne kuvvetli çizgilerle bağlayan güzel bir tablo ve çağdaşlaşma süreci içinde toplumsal atılımlarımızın, başarı ve başarısızlıklarımızın (yıllar sonra da olsa) değerlendirilmesini ince bir anlatım ile sunan yapıttır.

Sizi yürekten kutlarım.

“Çorbada tuzu olmak” düşüncesiyle Yayla Yolu şiirimi gazetemiz için hazırlamaya çalıştım. Katkım olursa mutlu olacağım.

Gelecek günlerde (izin verilirse) yöresel deyimlerin düşündürdüklerini sergileyen dizeler sunmaya çalışacağım. Hürmetler.

Tevfik GÜNDEĞER

Ulubey Ortaokulu Türkçe Öğ.

02.08.1979

Vahap Ağabey,

Size nasılsınız sözcüğünü yazmayı bile düşünmüyorum. Biliyorum ki siz, sağlıklı, enerjik, yaşam dolu, gördüğüm kadarıyla geniş çevresinin takdirini kazandığı kadar, çevresine saygılı kalabilen, daha doğrusu her yönden ayakta duran ağabey nasılsınız sözcüğü biraz garip değil mi?

Gazetemize yetiştiğim ölçüde bir şeyler yazmaya çalışıyorum. Nasıl bulduğunuzu da bilmiyorum. Sizdeki sesler beni çok duygulandırdı. Hele merhum Osman Vural'a özgü olanı... Saygılarımla.

Tevfik GÜNDEĞER
Uluğbey Ort. Ok. Ankara

Vahap Ağabey,

Yol yorgunluğunuzdan sonra hoş geldiniz dersem, kırılmazsınız değil mi?

Sizin gördüklerinizi, anlattıklarınızla yaşıyoruz biz. Sizin en çok övgülediğim yönlerinizden birisi de çalıştığımız kadar, dinlenmeyi yeğ tutmanız. Kısaca; tasarrufa gereğince değer vermeniz. Sizinle pek çoğumuz arasındaki ayırım da budur bence.

Nedense tasarruf denince bizler, hep keseyi düşünürüz. Düşündükçe de zarar ederiz. Oysa kesenin hikmeti insandır. Kese boy verdikçe mide zayıflar, sağlık bozulur. Sağlık bozulunca da ömür kurur ve arkadan göçer insan değil mi?

Sağlığa dokunan tasarruflara yer yok sizin tarzınızda. Yaşamınızda gördüğüm için çıkarıyorum bunları. Sizdeki eylemleri, biz henüz düşünür olduk. Buna da şükür tabii.

O dışından-tırnağından tasarruf edenlerimiz var ya, ömürlerinden kopardıklarını bir bilseler sevinirdim.

İmansız ayranı bildiğinizi umarım. Şu yağı alınmış yoğurttan yapılan. Ağaların sofrasında bile yağdan tasarruflu bu imansız ayran, kaç ırgadı arpa tarlasında kıvrandırdığını gözlerimle gördüm.

Yine bildiğiniz gibi ozanımız da taşlamış bu gereksiz tasarrufları. Yağdan tasarruflu çökeleğe çatmış hep.

Rahmetli Kemancı Hamza, tasarruf olsun diye, kesme taş yerine molozlardan yapmıştı evini. O da bir gün başına yıkılacağını bilmiş olmalı ki, hep balkonda yatarken görürdüm onu.

Vahap Ağabey, umarım kıymetli zamanınızı almadım.

Muzaffer Bey bizden de yaz diye takılıyor. Elbette dedim.

ALİBOĞLU

28.02.1984-ANKARA

Sayın Vahap Ağabey,

Zaman geçtikçe sizi, daha iyi anlıyorum galiba. Gördüğünüzü bilirim ama bu denli gördüğünüzü bilmiyordum.

Sen kalk İstanbul'dan bak, Ortaköy'ün Yukarı mahallesindeki ÜĞÜNÜN AHMET'i gör ve göremeyenlere göster. Bu yazınızla Üğünün Ahmet'i tüm okurların yanında kıldınız. Teşekkürler.

Üğünün Ahmet, tatlı sert küfürleriyle, gıdıklayıcı esprileriyle, rüzgâr çevikliğiyle kırk yıllık bağ komşumuzdur fakat sizin kadar tanımadığımı şimdi anladım.

Sağlık dilekelerimle, hürmetler yollarım.

Vahap Ağabey,

Çam sakızı kabilinden bazı yazılar yolluyorum, yayında göremediğimi yazılarımın sizlere ulaşmadığına bağlıyorum. Hürmetlerimi yinelerim.

Tevfik GÜNDEĞER

Siteler Ortaokulu

Altındağ-ANKARA

Sayın Vahap Ağabey;

Her şeyden önce sizi ve başarılarınızı kutlamak isterim.

Ozan Tahiri Anıt Mezarının temelinden doruğuna Vahap OKAY harcı yatar. Öyle bir harç ki; alın teriyle yoğrulan, uzun yılların deneyimi ile zenginleşen, özveriyle olgunlaşan ve yurt genelinde ünlü Ozan Tahiri'nin edebi şahsiyetini evrenselliğe götüren harç...

Yöre halkı olarak hepimiz mutluyuz. Ne var ki bu harcın ustası, gözükmeyen mimar Vahap Bey de bizim kadar sevinebildin mi bilmem?

Dilerim mutlu ve müsterih olsunlar.

Tevfik GÜNDEĞER

Not: Vahap Ağabey;

Ankara'ya gelişinizde değişik dallara konmanız belki size de değişik dakikalar getirebilir.

Mümkünse yengeyle, değilse yalnız. Ankara'ya ilk gelişinize ben talibim. Bahanenizle bir bardak da biz alırız. Fakirhanemiz evinizdir.

Hayır mı?

Gözünüzün yaşına bakmam tüm yolları keserim.

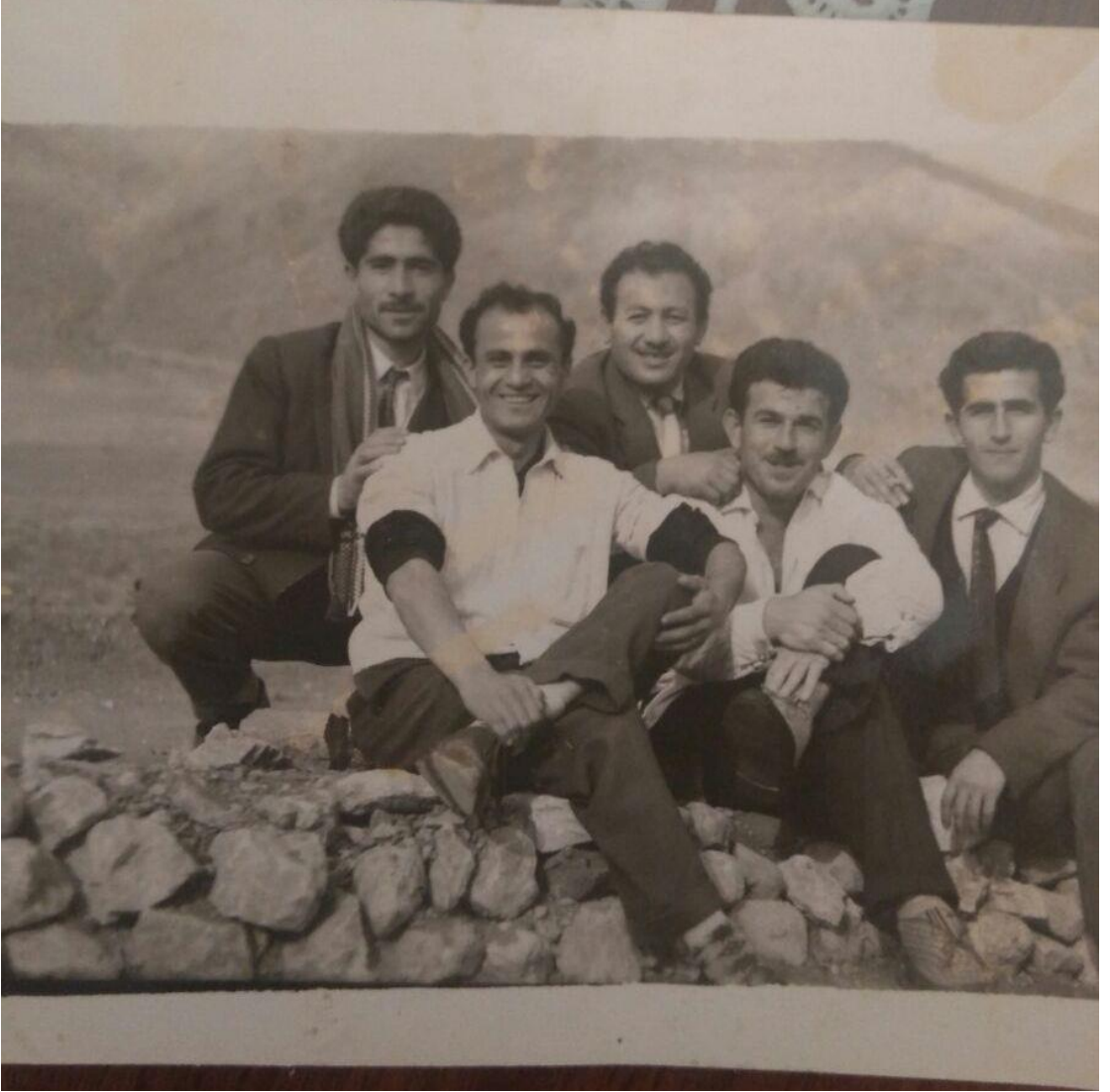
Kesemez miyim?

Öyle ya... O zaman; küserim.

HÜRMETLER.

Resim1: Âşık Aliboğlu'nun doğduğu ve büyüdüğü ev.

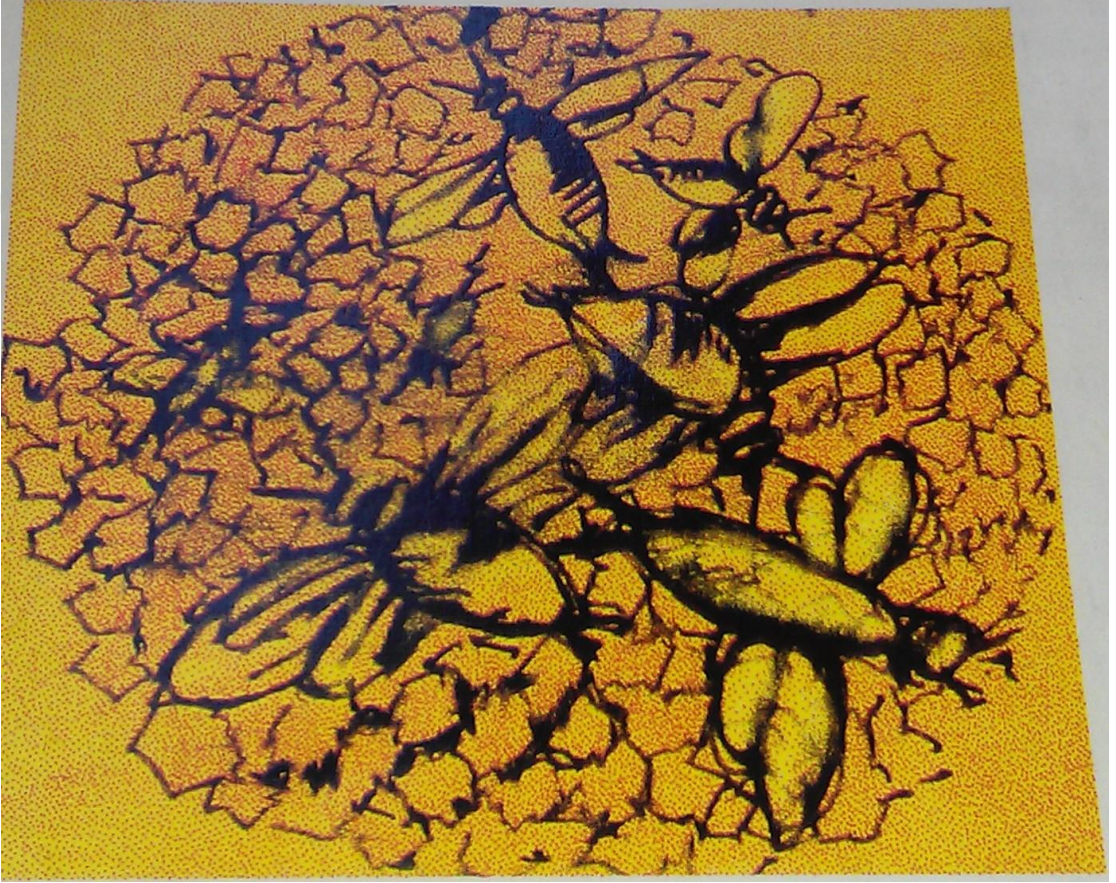
Resim 2: Âşık Aliboğlu İvriz Köy Enstitüsünde arkadaşlarıyla. (Arkada soldan en baştaki kişi Aliboğlu'dur.)

Resim 3: Âşık Aliboğlu'nun Altunhisar'da bulunan mezarı.

Resim 4: Âşık Aliboğlu'nun vasiyeti üzerine mezar taşına yazılan şiiri.

Resim 5: Aliboğlu'na ait bir kara kalem çalışması.

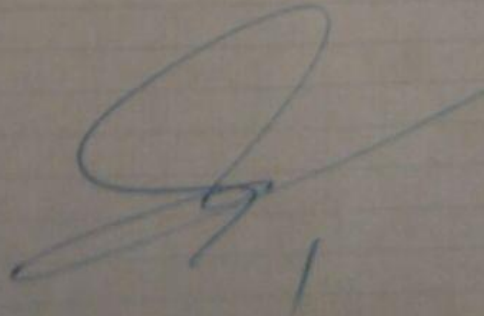
YOZGATI GÖRDÜM 21.7.1996

Nida'sız kalımda ağlıyor çamlık
Mazideki elipündüm söyle bir anlık
Masalarela fokunduyor çaydemlik
İste çamlık iste Yozgat der gibi
Ben masumum gel hakkımı vot gibi

Ne ziyayı gördüm ne de kirate
Gaedim dersiniz acep Sebale
Pek çok bıkı ekatmyer fes hat'

Böylemejde Senin evvel ahirin
İnimenin tacından duv ağıntelin
Çamlığa ulkımızda faze hü gelin

Bakkal gİtmiz marketinde ekndiyek
Hama Seriz, Caddelerle çikneye çok
Deri çikneye fakat kaba çikneye
Yok.

Resim 6: Aliboğlu'nun kendi el yazısı ile yazılmış "Yozgat'ı Gördüm" adlı şiiri.

Halkın Dilinden

BİZİM YÖREMİZ

Bir Tarih destanı Niğde ilini,
Han Duvarları'nda yollara sorun.
Türküler yakılan sultan gelini;
Gazeli bağlarda yelere sorun.

Yine yeşillendi Bor'un bağları,
Bir hayat kaynağı Okçu Suları.
Kayabaşındaki selvi kızları,
Halılarda ilmek ellere sorun.

Demirkazık Çamardı'ndan seslenir,
Eteğinde elmalıklar beslenir,
Yürük kızı Toroslarda süslenir,
Göğsüne taktığı güllere sorun.
Ulukışla Torosların kapısı,
Kiraz kiraz olur bahar kokusu,
Yeşil çamlar bu toprağın yapısı,
Kıvrılan, bükülen bellere sorun.

Yayla yayla inen Hasan Dağı'ndan,
Mamasan Barajı kükrer suyundan,
Bir buğday ambarı Aksaray'ından,
Sonsuz bereketi sellere sorun.

Derbent Boğazı'na verdim özümü,
Felek güldürmedi bir gün yüzümü,
Bırakıp giderken meydan sazımı,
Siz ALİBOĞLU'nu tellere sorun.

Tevfik Gündeğer
Emekli Öğretmen

Resim 7: Aliboğlu'nun *Kolay İlan* gazetesinde yayınlanan "Bizim Yöremiz" adlı şiiri.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı: Ebru YÜKSEL

Doğum Yeri ve Tarihi: Seyhan- 01.01.1991

Medeni Hali: Evli, Bir çocuk sahibi

İletişim Bilgileri: ebru_kyglu@hotmail.com

05459749536 (GSM)

EĞİTİM

2004-2007 Adana Kız Lisesi

2009-2013 Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

2013-.... Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı

İŞ DENEYİMİ

2013-2014 MEB- Ücretli Öğretmenlik

